

“เพลงพื้นบ้าน : กรณีศึกษาชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร”

**ปริญญาพนธ์
ของ
ธนวุฒิ ตั้งสอนบุญ**

**เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา**

มีนาคม 2548

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๙๘๒,๔๒๑๖๒

๘๑๕๖พ

๘.๓

“เพลงพื้นบ้าน : กรณีศึกษาชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร”

๒๘ เม.ย. ๒๕๔๘

บทคัดย่อ
ของ
ธนวุฒิ ตั้งสอนบุญ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยดุริยางควิทยา
มีนาคม ๒๕๔๘

h ๒๐๔๕๑๙

ธนวุฒิ ตั้งสอนบุญ. (2548). *เพลงพื้นบ้าน : กรณีศึกษาชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร*.
ปริญญาานิพนธ์ สปม.(มานุษยวิทยาคิวทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : รองศาสตราจารย์กาญจนา
อินทรสุนานนท์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เฉลิมพล งามสุทธิ.

การศึกษาวิจัยเพลงพื้นบ้านนครชุม จังหวัดกำแพงเพชรในครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อ
ศึกษาเพลงในวัฒนธรรมที่ยังคงมีอยู่ ซึ่งเป็นเพลงที่มีการถ่ายทอดด้วยปากเปล่าตามแบบวิธีดั้งเดิม
ของชาวบ้าน โดยใช้ข้อมูลภาคสนามและข้อมูลจากเอกสาร ตารา หนังสือทางวิชาการและ
หนังสือต่างๆเป็นข้อมูลสนับสนุน ซึ่งแยกออกเป็น 2 ส่วนคือ การศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชน
และการศึกษาวิเคราะห์ทำนองเพลง ผลการศึกษาวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สภาพทั่วไปของชุมชน ปัจจุบันตำบลนครชุมเป็นชุมชนใหญ่ มีความเจริญในด้านต่างๆ
เป็นอย่างมาก มีหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนมากมายตั้งอยู่ในพื้นที่

2. เพลงพื้นบ้านนครชุม ได้มีการละเล่นกันมาตั้งแต่ก่อนสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 เพลงที่
ขับร้องกันต่อๆมานั้นมีวิธีการสืบทอดด้วยการร้องปากต่อปาก จากนั้นเพลงก็ได้เลือนหายไปจาก
ชุมชนนครชุม ต่อมา นางลำภู ทองธรรมชาติ และกลุ่มแม่บ้านตำบลนครชุม ได้ร่วมกันสืบค้น
เพลงจากร่องรอยคนเก่าแก่ในท้องถิ่นที่ยังมีชีวิตอยู่ และได้ร่วมกันฝึกซ้อมจนสามารถเผยแพร่และ
อนุรักษ์กันจนมาถึงปัจจุบัน

3. บทเพลงที่ได้ทำการศึกษาวิจัยในครั้งนี้มีจำนวน 12 เพลง โดยได้ทำการวิเคราะห์ถึงโครง
สร้างที่เป็นลักษณะสำคัญของเพลง ซึ่งจะพบว่า เพลงพื้นบ้านนครชุมมีลักษณะสำคัญที่พบได้คือ

3.1 ด้านเนื้อหาคำร้อง

เพลงพื้นบ้านนครชุมจะมีคำร้องเป็นลักษณะของคำคล้องจองที่ไพเราะ มีคำสัมผัส
นอกใน เนื้อหาของเพลงเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมชุมชนและวิถีชีวิต

3.2 ด้านทำนองเพลง

เพลงพื้นบ้านนครชุมมักเป็นเพลงสั้นๆ ที่ไม่มีความยาวมากนัก เวล่านำมาร้องก็จะ
มีการร้องซ้ำหลายๆรอบ เพลงมีรูปแบบโครงสร้างเพลงหลายแบบทั้งแบบท่อนเดียวและแบบ
หลายท่อน ในแต่ละเพลงจะมีประโยคและจังหวะทำนองหลายๆประโยค มีลักษณะของการ
เลียนแบบจังหวะทำนองและในทำนองที่พบนั้นมีการเคลื่อนที่ของทำนองที่ใช้ขั้นคู่ที่เป็นแบบ
ขั้นบันไดมากที่สุด และในเพลงพื้นบ้านนครชุมพบว่าใช้บันไดเสียงพื้นทำโทนิคเป็นหลัก
ในเสียงของทำนองเพลง

**FOLK SONGS : CASE STUDY AT NAKHONCHUM VILLAGE
KAMPANGPHET PROVINCE**

AN ABSTRACT

BY

THANAWUT TANGSORNBOON

Presented in partial fulfillment of the requirements

For the Master of Arts degree in Ethnomusicology

At Srinakharinwirot University

March 2005

Thanawut Tangsornboon. (2005). *Folk songs : Case study at Nakhonchum village Kampanghet Province*. Master thesis, MFA. (Ethnomusicology). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assoc. Prof. Kanjana Intrasunapon, Assist. Prof . Ph.D. Chalumphon Yamsutti.

The purpose of the study on Folk songs in Nakhonchum district, Kampanghet province is to study old songs that still remain in the community. As an oral tradition, these songs have been handed down by singing and memorizing through generations. Facts in the study are derived from interviews and different texts. They are divided into 2 parts, the general study of community and the tunes. The results of the study are summarized as follows:

1. General environment of the community: At the present time, Nakhonchum district is a big community that has been greatly developed. There are many government and private organizations located in the area.
2. Nakhonchum's folk songs have been sung over a long period of time – even before the World War II. The continued life of these songs is dependent on the oral tradition. As a result, the singing became faded and forgotten by the community, until Mrs. Lamphu Thongthamachat and a Group of housewives in Nakhonchum began searching and collecting these folk songs from old people in the community. They have together practiced singing and also shared the songs with public up to the present.
3. In this study, there are total of 12 songs. The researcher has studied the structure of the songs, which is the most important part. The results are as follows:

3.1 Wording

Words used in the songs are beautiful rhymes. The songs are usually about people's simple lifestyle and their community.

3.2 Tunes

The Nakhonchum's folk songs are usually short and repetitive. There are various song structures, both single and multiple phrases. In each song, there are phrases that contain different tunes. There is imitation of tunes. And among these tunes, there is a

movement in the music that uses double notes. The Pentatonic or five-note scale is used as the main note.

ปริญญานิพนธ์

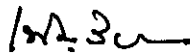
เรื่อง

“เพลงพื้นบ้าน : กรณีศึกษาชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร”

ของ

นายธนวุฒิ ตั้งสอนบุญ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัย ให้นำเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชามานุษยวิทยามหาวิทยาลัย
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญศิริ จิระเชชากุล)

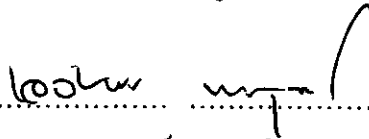
วันที่ ๗ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2548

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

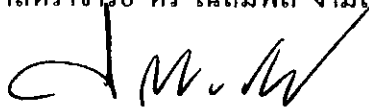
..... ประธาน

(รองศาสตราจารย์กาญจนา อินทรสุนานนท์)

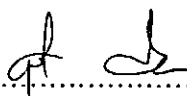
..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมพล งามสุทธิ)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประทีป เล้ารัตนอารีย์)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์รุจี ศรีสมบัติ)

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี เพราะได้รับความช่วยเหลือจากผู้มีพระคุณดังรายนามที่จะกล่าวถึง ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรที่ได้ให้โอกาสและสนับสนุนทุนการศึกษาแก่ผู้วิจัย

ท่านรองศาสตราจารย์กาญจนา อินทรสุวานนท์ ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมพล งามสุทธิ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประทีป เล้ารัตนอารีย์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์รุจี ศรีสมบัติ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ท่านเหล่านี้ได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำ และช่วยไขข้อบกพร่องจนวิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์ ถูกต้อง ตลอดจนอาจารย์ในภาควิชาครุศึกษาศาสตร์ไทยและสากล คณะศิลปกรรมศาสตร์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้แก่ผู้วิจัย

อาจารย์ กวี ครอบแก้ว อาจารย์ชัชชัย พวงคี และอาจารย์ในโปรแกรมวิชาดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรทุกท่าน ที่ได้กำลังใจและช่วยเหลือในการเก็บข้อมูล

ประการสำคัญ ผู้วิจัยขอยกย่อง สดุดีพ่อเพลงแม่เพลงชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร ที่ได้ฟื้นฟูและสืบทอดศิลปะเพลงพื้นบ้านสู่คนรุ่นหลัง เป็นเหตุให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัย ทั้งนี้ผู้วิจัยรู้สึกสำนึกขอบคุณในน้ำใจไมตรีและอภัยาศัยอันดีจากชาวบ้านชุมชนนครชุม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อาจารย์สันติ อภัยราช ที่ได้ให้ข้อมูลอันเป็นสาระสำคัญยิ่งแก่ผู้ที่วิจัย จนบังเกิดผลเป็นวิทยานิพนธ์ขึ้นมาได้

สุดท้ายนี้ ด้วยพระคุณของบิดามารดา ซึ่งได้อบรมสั่งสอน เลี้ยงดูและคอยชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องด้วยความรักความเมตตา ตลอดจนสนับสนุนให้ได้ศึกษาเล่าเรียน ทำให้ผู้วิจัยเกิดสติปัญญา จนประสบความสำเร็จในครั้งนี้

ธนวุฒิ ตั้งสอนบุญ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาวิจัย.....	4
ความสำคัญของการศึกษาวิจัย.....	4
ขอบเขตของการศึกษาวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
เอกสาร ตำรา และหนังสือทางวิชาการ.....	8
งานวิจัย.....	14
3 วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย.....	17
การศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล.....	17
อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล.....	19
การจัดทำข้อมูล.....	19
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	19
4 เพลงพื้นบ้านนครชุม.....	22
ประวัติและความเป็นมาของจังหวัดกำแพงเพชร.....	22
ขนาดและที่ตั้ง.....	23
ลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศ.....	25
การปกครอง.....	25
สภาพเศรษฐกิจ.....	27
สภาพทั่วไปและข้อมูลตำบลนครชุม.....	27
ที่ตั้งและอาณาเขต.....	27
ลักษณะภูมิประเทศ.....	29

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

หน้า

ลักษณะภูมิอากาศ.....	29
การคมนาคม.....	30
จำนวนประชากร.....	30
การสาธารณสุขปโคค.....	31
การสาธารณสุข.....	31
การศึกษาและสถานศึกษา.....	32
การปกครอง.....	32
สภาพบ้านเรือน.....	33
ประเพณีและวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น.....	36
วิถีชีวิต.....	37
การแต่งกาย.....	37
ภาษา	38
การประกอบอาชีพ.....	38
ครอบครัว.....	38
เพลงพื้นบ้านนครชุม	39
เพลง ระบายคล้องช้าง.....	39
รูปแบบการแสดง.....	39
เครื่องดนตรี	39
เนื้อเพลง.....	39
ลักษณะ โครงสร้างคำประพันธ์.....	40
ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเนื้อเพลง.....	41
การแต่งกายในการแสดง.....	41
โอกาสในการแสดง.....	42
เพลง รำแม่ศรี.....	42
รูปแบบการแสดง.....	42
เครื่องดนตรี	42
เนื้อเพลง.....	42
ลักษณะ โครงสร้างคำประพันธ์.....	43

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเนื้อเพลง.....	43
การแต่งกายในการแสดง.....	43
โอกาสในการแสดง.....	44
รำโทน.....	45
เพลง สายน้ำแม่ปิง.....	45
รูปแบบการแสดง.....	45
เครื่องดนตรี	45
เนื้อเพลง.....	45
ลักษณะ โครงสร้างคำประพันธ์.....	45
ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเนื้อเพลง.....	45
การแต่งกายในการแสดง.....	46
โอกาสในการแสดง.....	47
เพลง ดอกกุหลาบ.....	47
รูปแบบการแสดง.....	47
เครื่องดนตรี	47
เนื้อเพลง.....	47
ลักษณะ โครงสร้างคำประพันธ์.....	48
ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเนื้อเพลง.....	48
การแต่งกายในการแสดง.....	48
โอกาสในการแสดง.....	48
เพลง หงส์ หงส์ หงส์.....	48
รูปแบบการแสดง.....	48
เครื่องดนตรี	48
เนื้อเพลง.....	49
ลักษณะ โครงสร้างคำประพันธ์.....	49
ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเนื้อเพลง.....	49
การแต่งกายในการแสดง.....	49
โอกาสในการแสดง.....	49

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
เพลง ดอกบัวไทย.....	49
รูปแบบการแสดง.....	49
เครื่องดนตรี	49
เนื้อเพลง.....	50
ลักษณะ โครงสร้างคำประพันธ์.....	50
ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเนื้อเพลง.....	50
การแต่งกายในการแสดง.....	50
โอกาสในการแสดง.....	50
เพลง ซากังราว.....	50
รูปแบบการแสดง.....	50
เครื่องดนตรี	50
เนื้อเพลง.....	51
ลักษณะ โครงสร้างคำประพันธ์.....	51
ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเนื้อเพลง.....	51
การแต่งกายในการแสดง.....	51
โอกาสในการแสดง.....	51
เพลง เรอจำ.....	52
รูปแบบการแสดง.....	52
เครื่องดนตรี	52
เนื้อเพลง.....	52
ลักษณะ โครงสร้างคำประพันธ์.....	52
ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเนื้อเพลง.....	52
การแต่งกายในการแสดง.....	52
โอกาสในการแสดง.....	52
เพลง กำแพงเมืองทอง.....	53
รูปแบบการแสดง.....	53
เครื่องดนตรี	53
เนื้อเพลง.....	53

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ลักษณะ โครงสร้างคำประพันธ์.....	53
ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเนื้อเพลง.....	53
การแต่งกายในการแสดง.....	53
โอกาสในการแสดง.....	53
เพลง นั่งอยู่ริมฝั่งธาร.....	53
รูปแบบการแสดง.....	53
เครื่องดนตรี	54
เนื้อเพลง.....	54
ลักษณะ โครงสร้างคำประพันธ์.....	54
ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเนื้อเพลง.....	54
การแต่งกายในการแสดง.....	54
โอกาสในการแสดง.....	54
เพลง ช่อมะพร้าวปิ้ง.....	55
รูปแบบการแสดง.....	55
เครื่องดนตรี	55
เนื้อเพลง.....	55
ลักษณะ โครงสร้างคำประพันธ์.....	55
ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเนื้อเพลง.....	55
การแต่งกายในการแสดง.....	56
โอกาสในการแสดง.....	56
เพลง มะขม.....	56
รูปแบบการแสดง.....	56
เครื่องดนตรี	56
เนื้อเพลง.....	56
ลักษณะ โครงสร้างคำประพันธ์.....	56
ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเนื้อเพลง.....	56
การแต่งกายในการแสดง.....	56
โอกาสในการแสดง.....	56

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
วิเคราะห์ทำนองเพลงระบำคังซ้าง.....	57
โน้ตเพลงระบำคังซ้าง.....	57
รูปแบบ.....	58
ประโยคและจังหวะของทำนองเพลง.....	61
ขั้นคู่และช่วงเสียงของทำนอง.....	68
ช่วงกว้างของทำนองเพลงระบำคังซ้าง.....	76
กลุ่มเสียงของทำนองเพลง.....	76
บันไดเสียง.....	77
วิเคราะห์ทำนองเพลงรำแม่ศรี.....	78
โน้ตเพลงรำแม่ศรี.....	78
รูปแบบ.....	79
ประโยคและจังหวะของทำนองเพลงรำแม่ศรี.....	81
ขั้นคู่และช่วงเสียงของทำนอง.....	84
ช่วงกว้างของทำนองเพลงระบำคังซ้าง.....	89
กลุ่มเสียงของทำนองเพลง.....	90
บันไดเสียง.....	90
วิเคราะห์ทำนองเพลงสายน้ำแม่ปิง.....	91
โน้ตเพลงสายน้ำแม่ปิง.....	91
รูปแบบ.....	92
ประโยคและจังหวะของทำนองเพลงสายน้ำแม่ปิง.....	93
ขั้นคู่และช่วงเสียงของทำนอง.....	95
ช่วงกว้างของทำนองเพลงสายน้ำแม่ปิง.....	99
กลุ่มเสียงของทำนองเพลง.....	99
บันไดเสียง.....	100
วิเคราะห์ทำนองเพลง ดอกกุหลาบ.....	101
โน้ตเพลงดอกกุหลาบ.....	101
รูปแบบ.....	102
ประโยคและจังหวะของทำนองเพลงดอกกุหลาบ.....	103

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
วิเคราะห์ทำนองเพลง เธอเจ้า.....	143
โน้ตเพลงเธอเจ้า.....	143
รูปแบบ.....	143
ประโยคและจังหวะของทำนองเพลงเธอเจ้า.....	144
ขั้นคู่และช่วงเสียงของทำนอง.....	145
ช่วงกว้างของทำนองเพลงเธอเจ้า.....	150
กลุ่มเสียงของทำนองเพลง.....	151
บันไดเสียง.....	151
วิเคราะห์ทำนองเพลงกำแพงเมืองทอง.....	152
โน้ตเพลงกำแพงเมืองทอง.....	152
รูปแบบของเพลงกำแพงเมืองทอง.....	153
ประโยคและจังหวะของทำนองเพลงกำแพงเมืองทอง.....	153
ขั้นคู่และช่วงเสียงของทำนอง.....	157
ช่วงกว้างของทำนองเพลงกำแพงเมืองทอง.....	162
กลุ่มเสียงของทำนองเพลง.....	162
บันไดเสียง.....	162
วิเคราะห์ทำนองเพลง นั่งอยู่ริมฝั่งคลอง.....	164
เพลงนั่งอยู่ริมฝั่งธาร.....	164
โน้ตเพลง.....	164
รูปแบบ.....	165
ประโยคและจังหวะของทำนอง.....	166
ขั้นคู่และช่วงเสียงของทำนอง.....	169
ช่วงกว้างของทำนอง.....	172
กลุ่มเสียงของทำนอง.....	172
บันไดเสียง.....	173
วิเคราะห์ทำนองเพลงช่อมะปราง.....	174
โน้ตเพลง.....	174
รูปแบบ.....	174

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
ประโยชน์และจังหวัดของท่านอง.....	176
ชั้นคู่และช่วงเสียงของท่านอง.....	179
ช่วงกว้างของท่านอง.....	182
กลุ่มเสียงของท่านอง.....	182
บันไดเสียง.....	182
วิเคราะห์เพลงมขม.....	184
โน้ตเพลง.....	184
รูปแบบ.....	184
ประโยชน์และจังหวัดของท่านอง.....	186
ชั้นคู่และช่วงเสียงของท่านอง.....	189
ช่วงกว้างของท่านอง.....	192
กลุ่มเสียงของท่านอง.....	192
บันไดเสียง.....	192
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	193
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	193
วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย.....	193
การศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล.....	193
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	194
สรุปผลการศึกษาวิจัย.....	195
สภาพทั่วไปของชุมชน.....	195
จำนวนประชากร.....	195
การสาธารณสุขโลก.....	196
การศึกษาและสถานศึกษา.....	196
การปกครอง.....	196
สภาพบ้านเรือน.....	196
ด้านวัฒนธรรม.....	196
วิถีชีวิต.....	196

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การแต่งกาย.....	197
ภาษา.....	197
การประกอบอาชีพ.....	197
ครอบครัว.....	197
การวิเคราะห์บทเพลงและทำนองเพลงพื้นบ้าน.....	197
สรุปผลการวิเคราะห์ บทเพลงและทำนองเพลง.....	198
ด้านการวิเคราะห์ทำนองเพลง.....	198
ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยต่อไป.....	199
บรรณานุกรม.....	200
ภาคผนวก.....	204
ประวัติพ่อเพลงแม่เพลง.....	205
ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์.....	213
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	217

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในวิถีและความเป็นไปของกระแสแห่งโลกาภิวัตน์ หรือ GLOBALIZATION ความศิวิไลซ์ และความรุ่งเรืองของกระแสวัฒนธรรมตะวันตกที่ไหลบ่าเข้ากลืนกินผู้หลงลืมความเป็นตัวตนของตัวเองให้ละทิ้งภูมิปัญญา ภูมิความคิดความรู้ ภูมิวัฒนธรรมของตนเองอย่างไร้คุณค่า หันไปหลงไหลในอาระยะธรรมตะวันตกที่ก่อให้เกิดมลภาวะและการตกตะกอนแห่งความเสื่อมทรามทางสังคม ที่มีให้เห็นอยู่ทั่วไป “ร่องรอยของความแปลกแยกของบุคคลกับบุคคล บุคคลกับชุมชน ทรัพยากร ถูกทำลาย สูญเสียคุณค่าในความเป็นมนุษย์ปรากฏอยู่ดาษดื่น” (อาคม เชนทองคำ. 2543 : 1)

① ประเทศไทยเป็นประเทศที่ได้ชื่อว่ามีมรดกทางวัฒนธรรมอย่างมากมายไม่ว่าจะเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีที่ไม่ซ้ำแบบใคร โบราณวัตถุ สถานที่ มีการก่อสร้างอย่างประณีตบรรจงที่มีอยู่เกือบทุกภาคในประเทศ ร่องรอยของอารยธรรมที่แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมอันเก่าแก่หลายยุคหลายสมัย วัฒนธรรมเหล่านี้เป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวอย่างหนึ่งที่สามารถจะดึงดูดให้คนเดินทางไปมาหาสู่กันเพื่อไปเห็นและไปชมในสิ่งที่ตนเองไม่มี ชาวไทยมีอารยธรรมเป็นมรดกที่สำคัญยิ่งที่บรรพบุรุษได้สืบทอดมาอย่างชนรุ่นหลังโดยผ่านกระบวนการสร้างสรรค์สั่งสมถ่ายทอดและพัฒนาความรู้ความคิดตลอดจนประสบการณ์แต่ละยุคสมัย ทั้งในด้านวิถีชีวิตและภูมิปัญญาในด้านต่างๆ ได้แก่ ปรัชญา ความเชื่อ การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ เทคโนโลยี ภาษาและศิลปกรรมแขนงต่างๆ ซึ่งนอกจากจะแสดงว่าสังคมไทยมีความเจริญรุ่งเรืองมาแต่อดีตอันยาวนานแล้ว ยังมีผลให้คนและสังคมไทยมีเอกลักษณ์ที่แสดงความเป็นไทยอย่างโดดเด่น และน่าภาคภูมิใจ “ในช่วงประมาณห้าทศวรรษที่ผ่านมากระแสอารยธรรมต่างชาติได้ไหลบ่าเข้ามาอย่างรวดเร็ว ทำให้สังคมไทยมีความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี ขณะเดียวกันก็เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านวิถีการดำเนินชีวิต ทัศนคติและค่านิยมต่างๆเป็นอย่างมากจนเกิดวิกฤตการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรม คนไทยจำนวนมากขาดความเข้าใจในเรื่องความหมาย และความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรม ประชาชนในท้องถิ่นก็สูญเสียความภาคภูมิใจในถิ่นกำเนิดและรกรากวัฒนธรรม” (สารานุกรมวัฒนธรรมภาคกลาง . 2536-2539 : 1)

② การดำรงอยู่ของวัฒนธรรมที่เข้มแข็งย่อมแสดงให้เห็นถึงความเป็นเอกลักษณ์ ความสามัคคี ความรักในกลุ่มชนชาติและเผ่าพันธุ์ของตัวเอง และในแต่ละวัฒนธรรมย่อมมีความแตกต่างกันเนื่องจากปัจจัยต่างๆที่มีในสังคมนั้นๆ ได้แก่ สภาพแวดล้อมมีความหมาย รวมถึง

สภาพแวดล้อมทางกายภาพ เช่นสภาพภูมิศาสตร์ ภูมิอากาศ พืชพันธุ์ต่างๆ สภาพแวดล้อมทางสังคม เช่น ภาษา การแต่งกาย ความเชื่อ เป็นต้น รวมทั้งวัฒนธรรมกลุ่มข้างเคียงตลอดจนการเผยแพร่และการรับวัฒนธรรมใหม่ ดังนั้นวัฒนธรรมจึงเป็นภาพสะท้อนถึงความลักษณะเฉพาะตัวของกลุ่มชน อาจจะกล่าวได้ว่า “วัฒนธรรมพื้นบ้าน” ถือเป็นมรดกทางสังคมที่สั่งสมและสืบทอดกันมาจากคนรุ่นก่อนสู่คนรุ่นหลังต่อมา

๕) คนตรีเป็นวัฒนธรรมประจำชาติ ที่แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองและความคิดความรู้สึกลงทางศิลปะของแต่ละชนชาติตามสภาพแวดล้อมธรรมชาติที่แตกต่างกันเป็นตัวกำหนดให้วัฒนธรรมของชนแต่ละเผ่ามีความแตกต่างกันนานับประการ ทั้งความเป็นอยู่ ศิลปะ ภาษา วรรณคดี และดนตรี ซึ่งดนตรีของแต่ละชนชาติได้สร้างสรรค์สั่งสมสืบทอดมา ต่างก็ถือว่าเป็นดนตรีของชาติเหล่านั้นทั้งสิ้น ลักษณะของดนตรีของชาติเดียวกันที่แตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม ประเพณีความเชื่อ ความรู้สึกนึกคิดและวัตถุ ที่เป็นสื่อแสดงออกซึ่งดนตรีของชนแต่ละท้องถิ่นเรียกว่าดนตรีประจำถิ่นหรือดนตรีพื้นเมือง ซึ่งมีบทเพลงที่มีความเรียบง่าย ตั้งแต่เพลงกล่อมเด็กไปจนถึงเพลงที่ยากขึ้น เครื่องดนตรี วงดนตรี บทเพลง การขับร้อง ตลอดจนการแสดง การละเล่น และการเต้นรำ (อังคณา ใจเหิม .2538 : 4)

๖) “เพลงพื้นบ้าน” ก็เป็นวัฒนธรรมอีกอย่างหนึ่งที่ถ่ายทอดความคิด อารมณ์ ด้วยทำนองของภาษาแสดงออกมาในรูปแบบของบทกวี บทเพลงและดนตรี ประกอบด้วยการแสดงท่าทาง ร่ายรำหรือการละเล่น เพื่อบอกเล่าเรื่องราวที่สืบทอดจากปากต่อปากมาหลายชั่วอายุคน วัฒนธรรมการละเล่นและการขับร้องเพลงพื้นบ้านมีปรากฏให้เห็นอยู่มากมายในแต่ละท้องถิ่นตามภูมิภาคต่างๆของประเทศไทย เช่น ภาคเหนือ ก็มีการขับซอ ภาคอีสานมีหมอลำและกันตรึม ภาคกลางมีเพลงเรือ เพลงฉ่อย และเพลงอีแซว ภาคใต้ มีเพลงโนราห์ เป็นต้น (ศรีจันทร์ น้อยสอาด.2544 : 1)

ในเขตภาคเหนือตอนล่าง หลายจังหวัดที่มีเขตติดต่อ เช่น จังหวัดตาก สุโขทัย พิจิตร พิษณุโลกและ นครสวรรค์ มีวัฒนธรรมหลากหลายทั้งแตกต่างกันและคล้ายคลึงกัน เช่น พิษณุโลกมี “มังคละ” นครสวรรค์มี “เพลงปฏิพากย์” และ กำแพงเพชร มี “เพลงพื้นบ้านนครชุม เพลงพื้นบ้านไตรรงค์ เพลงพื้นบ้านลานดอกไม้ เพลงพื้นบ้านตำบลท่าไม้” เป็นต้น

จังหวัดกำแพงเพชรเป็นเมืองเก่ามีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีความเจริญรุ่งเรืองมาหลายร้อยปีในยุคสมัยที่กรุงสุโขทัยเป็นราชธานี เมื่อประมาณ 700 กว่าปีมาแล้ว จากการศึกษาหลักศิลาจารึกโดยนักโบราณคดีทำให้ทราบว่าจังหวัดกำแพงเพชรเป็นที่ตั้งของเมืองโบราณที่มีความสำคัญ เช่น เมืองชากังราว เมืองนครชุม เมืองไตรรงค์ เมืองเทพนคร และ เมืองคณฑี เป็นต้น แสดงให้เห็นว่าจังหวัดกำแพงเพชรมีความอุดมสมบูรณ์มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเนื่องจากมีแม่น้ำปิงไหลผ่าน มีสภาพภูมิประเทศ เหมาะแก่การก่อสร้างเมืองเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในเขต

เทศบาลเมืองกำแพงเพชร สันนิษฐานว่าเป็นที่ตั้งของเมือง “ซากังราว” ซึ่งเป็นเมืองหน้าด่านของกรุงสุโขทัย เพราะตั้งอยู่ในชัยภูมิที่สำคัญเป็นทางเชื่อมระหว่างภาคเหนือกับภาคกลาง จึงเป็นเมืองที่ต้อนรับศึกสงครามบ่อยทั้งจากด้านเหนือ ด้านใต้ และจากพม่า จึงเป็นเมืองที่มีชื่อเสียงมากในด้านความมั่นคงแข็งแรงในการรักษาเมืองซึ่งปรากฏร่องรอยทางประวัติศาสตร์มากมาย เช่น กำแพงคูเมือง ป้อมปราการ เป็นต้น (นารินทร์ โศตรชมพู และคณะ . 2540 : 1)

จังหวัดกำแพงเพชรเป็นแหล่งวัฒนธรรมที่สำคัญทั้งทางโบราณวัตถุ ขนบธรรมเนียมและประเพณีที่มีคุณค่าทางจิตใจ เช่น การละเล่นเพลงพื้นบ้าน ที่ยังมีการเล่นอยู่หลายกลุ่มชุมชน ได้แก่ ชุมชนไตรตรีงษ์ ชุมชนคณจี ชุมชนบ้านลานดอกไม้ ชุมชนท่าไม้ และชุมชนนครชุม

เพลงพื้นบ้านของชุมชนนครชุม ที่ยังนิยมเล่นกัน ได้แก่ เพลงแม่ศรี เพลงระบำกลองช้าง และเพลงพวงมาลัย เป็นต้น การละเล่นเพลงพื้นบ้านในปัจจุบันของชาวกำแพงเพชร ซึ่งมีความเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์มีวัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตเคยที่มีบทบาทที่สำคัญสืบทอดกันมายาวนาน แต่ในปัจจุบันนี้เพลงพื้นบ้านที่เป็นวัฒนธรรมประเพณี เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตที่เคยมีบทบาทสำคัญสืบทอดกันมายาวนาน กำลังจะสูญหายไปกับกาลเวลา เนื่องจากเยาวชนรุ่นใหม่ไม่สนใจศึกษาหาความรู้ใส่ใจและไม่เห็นความสำคัญในภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ

ปัจจุบันสังคมไทยมีอัตราความผันแปรสูง เพราะเป็นสังคมของโลกยุคใหม่ พัฒนาการของสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวของมนุษย์จึงเปลี่ยนแปลงอย่างไม่จบสิ้น การเปลี่ยนแปลงหรือการคงอยู่ของวัฒนธรรมเกิดขึ้นได้หลายสาเหตุทั้งด้านปัจจัยทางสังคมและระยะเวลา ดังที่ วีระ บำรุงรักษ์ ได้กล่าวไว้ใน การสัมมนาเรื่อง การวัฒนธรรมศึกษา กระบวนการบริหารและการจัดการวัฒนธรรม ว่า “การเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมย่อมเปลี่ยนแปลงตามเงื่อนไขและกาลเวลา เมื่อมีการประดิษฐ์หรือค้นพบสิ่งใหม่ๆ วิธีใหม่สามารถตอบสนองความต้องการของสังคมได้ดีกว่าย่อมทำให้เกิดความนิยมและเลิกใช้วัฒนธรรมเดิม จึงต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาวัฒนธรรมนั้นให้เหมาะสม มีประสิทธิภาพตามยุคสมัย” (ศรีจันทร์ น้อยสะอาด . 2544 : 2)

ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมชาวบ้านจากสังคมเกษตรกรรม การทำไร่ ทำนา ไปสู่สังคมอุตสาหกรรม การทำงานในโรงงานต่างๆ วิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงจากค่านิยมแบบชาวบ้านสู่ค่านิยมแบบคนเมืองการแข่งขันด้านอาชีพ ตลอดจนค่าครองชีพที่สูงขึ้น ทำให้ผู้คนมุ่งหารายได้เพื่อยกระดับฐานะทางสังคมเพื่อให้ตนเองมีบ้าน มีรถ ไม่มีเวลาให้กับการละเล่นต่างๆ มีเวลาให้กับกิจกรรมทางสังคมน้อยลง การพบปะกันน้อยลงเนื่องจากมีความสะดวกในการพูดคุยกันด้านอื่นแทนเช่น โทรศัพท์ที่ไม่มีเวลาและ โอกาสมาร้องรำทำเพลงเหมือนอย่างเมื่อก่อน บรรดาพ่อเพลงแม่เพลงที่เคยร้องเล่นกันมาแต่ในอดีตก็นับวันจะหมดไปเรื่อยๆ เป็นเหตุให้เพลงพื้นบ้านในหลายท้องถิ่นเสื่อมความนิยมและสูญหายไป

จากการศึกษาในเรื่องค้นพบว่าการเล่นเพลงพื้นบ้านนครชุม เริ่มห่างหายไปจากวิถีชีวิตของชาวนครชุมมากขึ้นเนื่องจากเยาวชนคนรุ่นใหม่ไม่ค่อยนิยมร้องและเล่นเพลงพื้นบ้านแบบดั้งเดิมและหันไปให้ความสนใจกับเพลงสมัยนิยมมากกว่า แต่ก็ยังมีกลุ่มผู้ให้ความสำคัญและช่วยกันอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านนครชุมนี้ไว้บ้างแต่ก็ยังเป็นส่วนน้อยและมีความเป็นไปได้ว่าในอนาคตจะหาคนสืบทอดได้ยากขึ้น

การศึกษา “เพลงพื้นบ้านนครชุมกำแพงเพชร” เป็นอีกบริบทหนึ่งของวัฒนธรรมพื้นบ้านที่จะช่วยเป็นสื่อให้เข้าถึงจิตสำนึก เกียรติภูมิ เอกลักษณะ ความรัก ความสุขและความดีงาม ที่จะทำให้เกิดภูมิคุ้มกันความภาคภูมิใจและหันกลับมามองวัฒนธรรมของตัวเองอย่างมีคุณค่า และเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาที่บรรพบุรุษได้เรียนรู้และสั่งสมสืบทอดกันมา

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร
2. วิเคราะห์เนื้อหาและทำนองเพลงพื้นบ้านนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษา “เพลงพื้นบ้านนครชุม” ครั้งนี้จะทำให้เกิดประโยชน์ในการสะท้อนคุณค่าของเพลงที่มีต่อวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนนครชุม ผลจากการศึกษาค้นคว้าจะช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรมการขับร้องเพลงพื้นบ้านนครชุมให้คงอยู่เพื่อให้ชนรุ่นหลังได้ศึกษาค้นคว้าทั้งรูปแบบและองค์ประกอบของ “เพลงพื้นบ้านนครชุม” จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาเชิงมานุษยวิทยา ภาษาศาสตร์ ภาษาศาสตร์ ภาษาศาสตร์ ภาษาศาสตร์ แยกเป็นข้อๆ ได้ดังนี้

1. ทำให้เข้าใจถึงบทบาทและความสำคัญของเพลงพื้นบ้านในฐานะที่เพลงเป็น “สื่อ” ที่สะท้อนคุณค่าวัฒนธรรมของท้องถิ่น
2. ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจใน “สาระ” ของเพลงพื้นบ้านนครชุม
3. เป็นการช่วยส่งเสริมข้อมูลด้านวัฒนธรรมของท้องถิ่น ในส่วนเพลงพื้นบ้าน โดยการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ
4. ความรู้ที่ได้จะเป็นประโยชน์ด้านการศึกษาและการอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้านเพื่อความยั่งยืน
5. ความรู้ที่ได้ถือเป็นมรดกทางภูมิปัญญาของชุมชนและประเทศชาติสืบต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาวิจัย

1.พื้นที่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือก ชุมชนนครชุม ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร เป็นพื้นที่สำหรับการเก็บข้อมูลภาคสนาม

2.ข้อมูลทางวัฒนธรรมและคติชนวิทยา ที่เกี่ยวกับเพลงที่จะศึกษาได้แก่ สภาพความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ประเพณี และการละเล่นตามเทศกาลในรอบปี

3.สาระทางเพลง ในการศึกษาครั้งนี้จะรวบรวมบทเพลงที่ยังใช้ละเล่นในปัจจุบัน โดยศึกษาถึงประวัติความเป็นมาของบทเพลง การขับร้อง การแต่งกายในการแสดง โอกาสในการแสดง บันทึกโน้ตสากลและวิเคราะห์ทำนองเพลงตามแนวทฤษฎีดนตรีสากล โดยจะได้ศึกษาจำนวน 12 เพลงต่อไปนี้

1. เพลงระบำคล้องช้าง
2. เพลงรำแม่ศรี
3. เพลงประเภทรำโทน จำนวน 10 เพลง
  - 3.1 เพลงสายน้ำแม่ปิง
  - 3.2 เพลงคอกกุหลาบ
  - 3.3 เพลง หงส์ หงส์ หงส์
  - 3.4 เพลงคอกบัวไทย
  - 3.5 เพลงชากังราว
  - 3.6 เพลงเธอจำ
  - 3.7 เพลงกำแพงเมืองทอง
  - 3.8 เพลงนั่งอยู่ริมฝั่งธาร
  - 3.9 เพลงเจ้าช่อมะปรางปิง
  - 3.10 เพลงมะขม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เพลงพื้นบ้าน หมายถึง เพลงของชาวบ้านที่ร้องหรือเล่นกันทั่วไปในแต่ละท้องถิ่น
2. วิทยากร หมายถึง บุคคลผู้ให้ข้อมูลหรือเป็นพ่อเพลงแม่เพลงอาชีพ หรือสมัครเล่นหรือผู้ที่สนใจที่มีความรู้ สามารถให้รายละเอียดต่างๆเกี่ยวกับเพลงได้
3. ผู้ร้อง ชาวภาคกลางเรียกผู้ร้องเพลงนำในเพลงโต้ตอบของฝ่ายชายว่า พ่อเพลง และเรียกผู้หญิงที่ร้องนำของฝ่ายหญิงว่า แม่เพลง ผู้ร้องคนแรกเรียกว่า คอตัน คนที่ร้องถัดไปเรียกว่า คอสอง คอสาม ตามลำดับในการเล่นเพลงโคราชของชาวโคราช จะเรียกคนที่ประกบอาชีพใน

การเล่นเพลงว่า หมอเพลง รวมความทั้งชายหญิง ทางอีสานเรียกว่า หมอลำ ทางภาคเหนือเรียก ผู้เชี่ยวชาญในการขับชอว่า ช่างชอ ซึ่งรวมความถึงชายหญิง ถ้าช่างชอ มารวมวงร้องเพลงได้ตอบกันเรียกว่า คู่ต๋อง ทางภาคใต้เรียกผู้ร้อง แม่คู่ หรือ แม่เพลง ซึ่งรวมความถึงชายหญิง ผู้ร้องเสริมหรือคอสองเรียกว่า ท้ายไฟ

ผู้ร้องเพลงพื้นบ้านแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

3.1 ผู้ร้องสมัครเล่น คือ ผู้ร้องที่ร้องเล่นเอาสนุกหรือเล่นเป็นบางครั้งบางคราว ขามเทศกาลตรุษสงกรานต์ กฐิน ผ่าป่า เป็นต้น หรือในเวลาทำงานรวมกันเช่น ในเวลาลงแขกเกี่ยวข้าว ลงแขกนวดข้าว เป็นต้น โดยไม่ได้คิดค่าตอบแทนเป็นเงิน ผู้ร้องไม่ได้ฝึกฝนมาโดยตรงไม่มีครูสอนอาศัยปฏิภาณหรือการจำเขมาร้อง

3.2 ผู้ร้องอาชีพ คือผู้ร้องเพลงพื้นบ้านที่เล่นเป็นอาชีพ ต้องมีการว่าจ้างไปแสดง จึงต้องฝึกฝนมาอย่างดีและมี “ครู” ผู้ร้องอาชีพเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงในหมู่บ้านเพราะมีความจำดี เสียงดี ปฏิภาณไหวพริบดี ตัวอย่างผู้ร้องอาชีพที่มีชื่อเสียงได้แก่ แม่ต่วน บุญล้น แม่ทองหล่อ ทำเลทอง นายเป็ พ่อบัวเฟื่อน โพธิ์พักตร์ (ภาคกลาง) หมอลำคุณ หมอลำจอมศรี หมอลำเคน ดาหลา หมอลำทองมาก จันทร์ลือ (ภาคอีสาน) นายไหล กันทะจันทร์ (แก้วดาไหล) นายศรีทวน สอนน้อย นายบุญศรี รัตนัง(ภาคเหนือ) ปานบอด รอดหล่อ นายนับ นาคคล้าย (ภาคใต้)

4. ลูกคู่ หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่ร้องรับ ร้องซ้ำความ ร้องสอดแทรกขัดจังหวะ ตามแต่ลักษณะของเพลงเพื่อให้เกิดความสนุกสนาน และยังมีหน้าที่ให้จังหวะผู้ร้องโดยการปรบมือ ตีฉิ่ง สำหรับลูกคู่ในวงเพลงสวดมาลัยของภาคใต้เรียกว่า คู่หู

5. ครูเพลง ธรรมเนียมไทยยกย่องครูว่าเป็นผู้มีพระคุณ โดยเฉพาะครูในด้านการแสดง จะต้องมีการไหว้รำลึกพระคุณครูก่อนเล่นเพลงพื้นบ้านที่เป็นการแสดงทุกครั้งจะต้องมีการไหว้ครูเพลง ซึ่งครูเพลงมี 2 ประเภท ได้แก่

ประเภทแรก ได้แก่ ครูเพลงที่เป็นจิตวิญญาณ อาจเป็นเทพหรือผี ที่ศิลปินนับถือและเชื่อว่าสามารถ คลบบันดาลให้การแสดงของตนประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว ครูเพลงประเภทนี้ พบในเพลงพื้นบ้านที่เป็นเพลงอาชีพ เช่น เพลงน้อยและเพลงทรงเครื่อง ของภาคกลาง พ่อเพลงแม่เพลงจะไหว้ หัวพ่อแกหรือฤๅมิ ในพิธีไหว้ครู

ประเภทที่สอง ได้แก่ ผู้ที่ได้รับการยกย่องว่ามีความสามารถในการร้อง อาจเป็นผู้ร้องรุ่นเก่าที่รู้จักแต่ชื่อ หรือเป็นคนที่มีคนฝากตัวเป็นศิษย์ให้ช่วยฝึก

6. ครูพักลักจำ คือครูที่ร้องเพลงพื้นบ้านภาคกลางและภาคใต้มิได้ฝากตัวเป็นศิษย์ให้สอนเพลงโดยตรงแต่แอบฟังหรือได้ยินกลอนที่ร้องแล้วจำกลอนเขมาร้องต่อ

7. มุคโต สารานุกรมเพลงพื้นบ้านภาคกลางของ เอนก นาวิกมูล อธิบายความหมายคำนี้ว่า **ถึงแล้วซึ่งความรู้หรือรู้แจ้ง** นอกจากกลอนที่คร่อมอบให้แล้ว พ่อเพลงแม่เพลงที่ชำนาญจะสามารถประดิษฐ์กลอนได้ด้วยตนเอง มีปฏิภาณไหวพริบ เรียกว่า **มุคโตแตก** ตรงกับคำว่า **แตกคำ** ในภาษาของชาวหมอลำ

8. เพลงระบำคล้องช้าง หมายถึง เพลงประกอบการละเล่นในตอนบ่าย มีผู้เล่นหญิงชาย ไม่จำกัดจำนวนขึ้นเป็นวงกลมล้อมรอบครกที่วางคว่ำไว้ตรงกลาง ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่เป็นคนคล้องจะขึ้นไปยืนบนครกถือผ้าขาวม้าหรือผ้าแพรทำเป็นบ่วงไว้คล้องช้าง ผู้เล่นคนอื่นๆจะเดินล้อมวงรอบๆครกร้องเพลงคล้องช้าง คนคล้องจะใช้ผ้าคล้องคนเดิน ถ้าผู้คล้องเป็นหญิงก็จะคล้องชาย ชายคล้องหญิงสลับกันไป เมื่อคล้องได้คนที่ถูกคล้องจะต้องขึ้นไปยืนทำหน้าที่เป็นคนคล้องแทน (สุกัญญา สุจฉายา . 2525 : 38)

9. เพลงแม่ศรี หมายถึง เพลงที่ใช้ประกอบการละเล่นรำแม่ศรี โดยจะมีผู้เล่นเป็นแม่ศรี แต่งตัวสวยงามมือกรวยดอกไม้ชูปเทียบนั้งอยู่กลางวง ในขณะที่ผู้เล่นคนอื่นๆจะร้องเพลงเชิดแม่ศรีเข้าไปเข้ามาจนแม่ศรีลุกขึ้นรำ

10. เพลงรำโทน หมายถึง เพลงที่ชาวบ้านร้องเล่นกันมีจังหวะแบบเพลงรำวงใช้ร้องประกอบการละเล่นเดินรำให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินในงานเทศกาลต่างๆ

11. วิเคราะห์ หมายถึง ศึกษาค้นคว้า โครงสร้างตลอดจนลักษณะสำคัญที่ต้องการค้นหา

12. องค์ประกอบดนตรี หมายถึง ส่วนประกอบของดนตรีที่เป็นโครงสร้างของบทเพลง องค์ประกอบทางดนตรีที่ใช้ในการวิเคราะห์เพลงพื้นบ้านประกอบด้วย รูปแบบ(Form) ประโยคเพลง และจังหวะของทำนอง (sentence & Melodic Patthem) ขึ้นคู่ทำนอง (Intervals) ช่วงเสียง (Range) กลุ่มเสียง (Group tone) และบันไดเสียง (Scales)

ข้อตกลงเบื้องต้น

ผู้วิจัยกำหนดข้อตกลงเบื้องต้นในการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมจากบทเพลงร้อง ผู้วิจัยศึกษาบทเพลงร้องตามที่ได้จากการเก็บข้อมูลภาคสนามและเอกสารที่เคยมีผู้บันทึกไว้

2. การศึกษาทำนองเพลง ผู้วิจัยใช้วิธีถอดเทปและบันทึกเป็นโน้ตสากล

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการค้นคว้า

ในการศึกษาเพลงพื้นบ้านที่มีรูปแบบของการสืบทอดเรื่องราวที่สั่งสมและถ่ายทอดกันต่อๆ มาจากบรรพบุรุษ เป็นของเก่าที่เล่าปากต่อปากกันมาหลายรุ่นอายุคนในรูปแบบคติความเชื่อต่างๆ ส่วนมากจะศึกษาเกี่ยวกับ ประวัตติความเป็นมา ประเพณี ความเชื่อและวิถีชีวิต เอกสารและงานวิจัยที่จะกล่าวถึง ผู้วิจัยได้ใช้เป็นข้อมูลประกอบการศึกษาค้นคว้ามีดังนี้

เอกสาร ตำรา และหนังสือทางวิชาการ

คำว่า “วัฒนธรรม” ได้ผู้กล่าวถึงและให้ความหมายไว้หลายคน เช่น รัชนิกร เศรษฐโช (2523 : 133) ได้กล่าวถึงคำว่า “วัฒนธรรม” สรุปได้คือ “ในปี 2485 ประเทศไทยได้บัญญัติคำว่า วัฒนธรรม ขึ้นเพื่อใช้แทนคำว่า Culture เพื่อแสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองของชาติไทยวัฒนธรรมตาม พ.ร.บ.วัฒนธรรมแห่งชาติได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า วัฒนธรรม หมายถึง ลักษณะที่แสดงออกถึงความเจริญอกงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความกลมเกลียวก้าวหน้าของชาติ ศิลปวัฒนธรรม อันดีงามของประชาชน หนังสือ 15 ปี สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ (15 ปี สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ . 2537 : 20-21) ได้อ้างคำกล่าวของพระยาอนุমানราชชน สรุปไว้ว่า วัฒนธรรม คือ สิ่งที่ดีงาม ที่บรรพบุรุษของเราคิดขึ้น สร้างขึ้น ที่ทำขึ้นก็เพราะเห็นว่ามันดีมันงาม เสริมสร้างสามัคคี ความกลมเกลียว ความเป็นระเบียบ วินัยให้กับชุมชน สังคม เป็นสิ่งดีสิ่งงาม บรรพบุรุษเราสร้างขึ้นเราซึ่งเป็นอนุชนรุ่นหลังยอมรับว่าดีงามเป็นประโยชน์ จึงได้เรียนรู้และปฏิบัติสืบเนื่องต่อมา จนถึงปัจจุบัน

รศ.กาญจนา อินทรสุวานนท์ (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ : 105) ได้กล่าวถึงรากศัพท์ของคำว่า “วัฒนธรรม” สรุปได้ว่าเป็นคำที่มาจากภาษาบาลีและสันสกฤตแปลว่า- ธรรมเป็นต้นเหตุให้เจริญ หรือ ธรรมคือความเจริญผู้ช่วยศาสตราจารย์ประเทือง คล้ายสุวรรณ (2531 : 1) ก็ได้อ้างคำกล่าวของ William Thomes ไว้ในหนังสือ “วัฒนธรรมพื้นบ้าน” สรุปได้คือ Folklore ซึ่งแปลว่า วัฒนธรรมพื้นเมือง บางทีก็ใช้คำว่า พื้นบ้าน ต่อมาผู้แปลคำนี้ว่า คติชนชาวบ้าน และในปัจจุบันมีผู้คิดคำว่า คติชนชาวบ้าน ขึ้นแทนและยังเป็นที่นิยมใช้กันอยู่ คติ หมายถึง ทาง แนวทาง เรื่อง ลักษณะ วิถี การดำเนินการแบบอย่างความเป็นไป เรื่องราวหรือวิถีชีวิต ชน หมายถึง คน วิทยา หมายถึง ความรู้ วิชา ความรู้ที่ได้จากการเล่าเรียนฝึกฝน ชาวบ้าน หมายถึง คนธรรมดาทั่วไปซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของชุมชนหรือประเทศ คติชาวบ้าน จึงเป็นเรื่องราวของชาวบ้านที่เป็นของเก่าเล่าปาก

ต่อปากและประพาศีสืบๆกันมาหลายชั่วอายุคน ในรูปคติความเชื่อ ประเพณี นิทาน เพลง ภาษิต ปริศนาบทพยางค์ ศิลปะ สถาปัตยกรรม ตลอดจนการเล่นของเด็ก ทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นผลผลิตของมนุษย์ในสังคม เช่น ความคิด ความรู้สึก ความประพาศิ กิริยาอาการ ศิลปะ ประเพณี กฎหมาย ประติษฐกรรมต่างๆที่สังคมยอมรับและปฏิบัติสืบต่อกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เสรี พงศ์พิศ(2536 : 40) ได้กล่าวสนับสนุนเรื่องวัฒนธรรมพื้นบ้าน สรุป คือ วัฒนธรรมพื้นบ้านดั้งเดิมมีเอกลักษณ์แสดงออกถึงการเกื้อกูลกันระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ และคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ชาวบ้านไม่ได้ปลูกข้าวเพียงเพื่อพอกินในครอบครัวตัวเอง แต่ยังเผื่อไว้สำหรับทำบุญที่วัด แบ่งปันให้ญาติมิตร และนำไปแลกเปลี่ยนกับผู้อื่นหรือเผื่อสำหรับปีต่อไป

คณะกรรมการผู้จัดทำ แผนวัฒนธรรมแห่งชาติ(2540-2544 : 2) ได้กล่าวถึงสรุปว่า แผนวัฒนธรรมแห่งชาติ มีจุดประสงค์การสร้างและจรุจรโลงจิตสำนึกทางวัฒนธรรมของประชาชนเพื่อให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกและมีวิถีชีวิตในสังคมสมัยใหม่อย่างเชื่อมั่นบนพื้นฐานคุณค่าของวัฒนธรรมไทย นอกจากนี้ อานนท์ อาภาภิรมณ์ (2511 :106)ยังได้กล่าวถึงลักษณะของวัฒนธรรม สรุปได้ว่า วัฒนธรรมมิใช่สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แต่เป็นสิ่งที่สามารถเรียนรู้กันได้ การเรียนรู้ันเกิดจากบุคคลมีการติดต่อสัมพันธ์กัน และวัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคมมีลักษณะเป็นวิถีชีวิตเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์ รศ.กาญจนา อินทรสุนานนท์ (ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ :107-108) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของวัฒนธรรม 4 ลักษณะสรุป ได้ดังนี้

1.องค์วัตถุ (Instrument and Symbolic Object) คือวัฒนธรรมที่มีรูปร่างสามารถจับต้องได้ เช่น ภาพเขียน โบสถ์ วิหาร และส่วนที่ไม่มีรูปร่าง เช่น ภาษา มาตรการชั่ง วัดดวง

2.องค์การ(Assosiation or Organization) หมายถึง การจัดการภายในกลุ่มอย่างมีระบบ มีโครงสร้าง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับและวัตถุประสงค์ไว้อย่างแน่นอน เช่น ครอบครัว สหพันธกรรม การ สหประชาชาติ

3.องค์พิธีการ(Usage)เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณี ที่ยอมรับกันในสังคม เกี่ยวข้องในวิถีชีวิตคนตั้งแต่เกิด บวชนาค หมั้น แต่งงาน ปลูกบ้าน ขึ้นบ้านใหม่ จนกระทั่งตาย

4.องค์มิตติ(Concepts) หมายถึง ความเข้าใจ ความเชื่อ ความคิดเห็น อุดมการณ์ ทัศนคติ และการยอมรับว่าสิ่งใดถูกหรือผิดสมควรหรือไม่ขึ้นอยู่กับมาตรฐานของแต่ละกลุ่มชนที่ใช้วัดหรือตัดสินตามสภาพแวดล้อมของกลุ่มคน

นอกจากนี้ ออคม เดชทองคำ (2543 : 33 –34) ยังได้กล่าวถึงกรอบความหมายของวัฒนธรรมไว้ในงานวิจัย หัวเขือก้าวชน ซึ่งสรุปกรอบความคิดเกี่ยวกับ วัฒนธรรม ได้กำหนดไว้สองแนวคือ

1.วัฒนธรรมในความหมายทั่วไป(General Definition)

2. วัฒนธรรมในความหมายในเชิงปฏิบัติ (Operation Definition) วัฒนธรรมในความหมายเชิงปฏิบัติการหมายถึง ความเจริญงอกงามซึ่งเป็นผลกระทบมาจากระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสังคม และมนุษย์กับธรรมชาติ จำแนกได้เป็นสามด้านหลักคือ จิตใจ สังคม และวัตถุที่มีการสั่งสม สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น จากสังคมหนึ่งไปสู่สังคมหนึ่ง จนกลายเป็นแบบแผนที่สามารถเรียนรู้และก่อให้เกิดประติสัมพันธ์ทั้งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรมอันสูงค่าควรแก่การวิจัย อนุรักษ์ พัฒนา ถ่ายทอด ส่งเสริม สร้างเอกลักษณ์ และแลกเปลี่ยนเพื่อเสริมสร้างและรักษาคุณภาพความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคมและธรรมชาติ ซึ่งจะช่วยให้ผู้คนดำรงชีวิตอยู่อย่างมีสันติสุข สันติภาพ และอิสรภาพอันเป็นรากฐานของอารยธรรมมนุษย์

๓) มองจิตต์ อธิคมพันธ์ (2525 : 5) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของวัฒนธรรมสรุปได้ว่า วัฒนธรรมเป็นเครื่องกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์และการควบคุมให้ผู้คนปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี อมรา พงศาพิชญ์ (2534 : 33-34) ได้กล่าวถึงการถ่ายทอดวัฒนธรรมสรุปได้ว่า วัฒนธรรมนั้นมีการถ่ายทอดอยู่ 2 ลักษณะคือ การถ่ายทอดแนวตั้งคือการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่งในสังคมเดียวกัน เช่น กระบวนการพ่อแม่อบรมสั่งสอนลูก และอีกลักษณะหนึ่งคือการถ่ายทอดแนวนอน คือการถ่ายทอดข้ามจากสังคมหนึ่งสู่สังคมหนึ่ง โดยผ่านรับวัฒนธรรมใหม่จะละทิ้งวัฒนธรรมเดิมบางอย่างไป ทำให้เกิดการผสมผสานกลมกลืนทางวัฒนธรรมก่อให้เกิดการสูญเสียเอกลักษณ์ทางความคิดความเชื่อเดิม ประเทือง คล้ายสุบรรณ์ (2531 : 4) ได้สรุปแนวคิด “วัฒนธรรมพื้นบ้าน” จากนักคติชนวิทยาและนักมนุษยวิทยา สรุปวัฒนธรรมพื้นบ้านได้ดังนี้

1. สืบทอดมาจากบรรพบุรุษต่อกันมา
2. มีความเป็นอมตะ ช่างยืนและไม่ตาย
3. สืบทอดกันด้วยการบอกเล่า
4. ไม่ปรากฏผู้แต่ง
5. รักษากันด้วยการจดจำมากกว่าการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร

นุปผา ทวีสุข (2520 :178) ได้กล่าวถึงการละเล่นพื้นเมืองสรุปได้ว่า คือการเล่นกันเป็นประเพณีนิยมในท้องถิ่น เล่นกันระหว่างผู้คนเพื่อความรื่นเริงในฤดูกาล มีทั้งการเล่นในเฉพาะถิ่นเฉพาะภาคและทั่วไป เรณู โกศิยานนท์ (2537:1) ได้กล่าวถึงการแสดงพื้นบ้านหรือการละเล่นพื้นบ้านของไทย มีลักษณะของการแสดงแบบกระบวนการท้องถิ่น เป็นการแสดงออกซึ่งความสนุกสนาน การมกมคาย ความเชื่อ ขนบประเพณีและการประกอบดนตรีเครื่องทำจังหวะต่างๆ จุดกระจากความรู้สึกลงไปกับบรรยากาศแห่งความสนุกสนาน

สันติ อภัยราชและคณะ (2544:12-13) ได้อ้างถึง วิชา ทรวงแสง ซึ่งได้กล่าวถึงประเภท ข้อมูลของภูมิปัญญาชาวบ้านสรุปไว้ว่า ภูมิปัญญาและวรรณกรรมพื้นบ้านประกอบด้วย นิทานพื้นบ้าน เพลงพื้นบ้าน สุภาษิต คำพังเพย คำทายปริศนา บทประกอบการละเล่นและ พิธีกรรมต่างๆ และเรื่องเกี่ยวกับการแบ่งเพลงชนิดต่างๆ รองศาสตราจารย์ ดร.สุกรี เจริญสุข ได้กล่าวไว้ในวารสารศิลปวัฒนธรรมว่า ดนตรีหรือเพลงสามารถแบ่งเป็นดนตรีชนิดต่างๆมากมาย และหลากหลาย ขึ้นอยู่กับว่าจะใช้คุณสมบัติและองค์ประกอบอะไรเป็นตัวแบ่งดนตรี ถ้าจะมอง ภาพกว้างๆ อาจจะแบ่งได้ดังนี้ ดนตรีคลาสสิก (Classic Music) ดนตรีแจ๊ซ (Jazz Music) ดนตรี นานาชาติ(World Music) ดนตรีพื้นบ้านและดนตรีสมัยนิยม(Popula Music) สุกัญญา สุขฉายา (2543 : 10 -11) ได้กล่าวในหนังสือเพลงพื้นบ้านศึกษา สรุปได้ว่า เพลงพื้นบ้านเป็นงานวรรณกรรม มุขปาฐะ (Oral Literature) ซึ่งรวมบทหรือขรองและดนตรีเข้าด้วยกัน สืบทอดกันมาปากต่อปาก มีลักษณะเด่นอยู่ที่ความเรียบง่ายของถ้อยคำ การร้องและการแสดงออกถ้าพิจารณาตามคำนิยามที่ว่า ด้วยดนตรีพื้นบ้านหรือ โฟล์คมิวสิก(Folk Music) จากหนังสือ Encyclopaedia Britanica แล้วเรา จะพบว่าดนตรีพื้นบ้านนั้น มีลักษณะดังนี้

1. ดนตรีพื้นบ้าน คือ เสียงดนตรีที่ถ่ายทอดกันมาตามประเพณีมุขปาฐะ เรียนรู้ผ่านการฟัง มากกว่าการอ่าน
2. ดนตรีพื้นบ้านเป็นสมบัติของชาวบ้าน เป็นเพลงที่เกิดจากการสร้างสรรค์ใหม่ในกลุ่ม
3. หน้าที่ของดนตรีมิได้เกิดขึ้นเพื่อความบันเทิงเป็นสำคัญ แต่เกี่ยวเนื่องกับกิจกรรมทาง พิธีกรรม การทำงาน ในสังคมชาวบ้านแบบดั้งเดิมดนตรีจะเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในพิธีกรรม และประเพณี
4. ดนตรีพื้นบ้านนั้นแต่งขึ้นฉับพลันทันทีจากปฏิภาณของผู้เล่น โดยไม่มีการเขียน โน้ตเพลง
5. ดนตรีพื้นบ้านส่วนใหญ่เป็นเพลงที่ร้องเสียงเดียว(Monophony) บางทีก็มีเครื่องดนตรี บรรเลงตาม

6. ในด้านทำนอง ดนตรีพื้นบ้านเพลงเดียวกันบางที่ทำนองเพลงอาจมีความแตกต่างกัน ไป ได้หลายทางไม่สามารถบ่งรูปแบบที่เป็นต้นตอและถือเป็นแบบแผนได้ เช่น เพลงพวกมาลัยของ ภาคกลาง ชาวอยุธยาร้องไปทำนองหนึ่ง ชาวนครปฐมร้องไปอีกทำนองหนึ่ง

นอกจากนี้ สุกัญญา สุขฉายา (2543 :12-18) ได้จำแนกลักษณะของเพลงพื้นบ้านสรุปได้ ดังนี้คือ เพลงพื้นบ้านเป็นงานของชาวบ้าน เนื่องจากไม่มีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร ต้อง อาศัยการฟังและท่องจำ ไม่มีคำเนิ่นนอนเนื่องมาจากสืบทอดกันมาจนไม่ทราบต้นตอ เพลงพื้นบ้าน เป็นเพลงของกลุ่มชนคนในสังคมมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของบทเพลง ชาวบ้านร่วมกันขับร้อง หรืออย่างน้อยก็เคยฟังและรู้จักเนื้อเพลง เช่นเพลงเกี่ยวข้าว ที่เกิดจากการทำงานร่วมกันของชาวนา

ชวานามีส่วนในการร้องโต้ตอบกัน เนื้อร้องจึงสั้นและง่ายต่อการโต้ตอบ คนอื่นๆที่ไม่ได้ร้องขณะนั้นก็เป็นผู้คอยร้องรับและให้จังหวะ เพลงพื้นบ้านส่วนใหญ่เป็นเพลงที่มีเนื้อร้องและทำนองไม่ตายตัว เนื้อร้องและบทเพลงสามารถขยายออกไปได้เรื่อยๆ หรือตัดทอนให้สั้นเข้าก็ได้ตามใจคนร้อง อีกทั้งยังมีความเรียบง่าย ที่ปรากฏอยู่ในถ้อยคำคือการใช้คำสำนวนโวหาร และความเปรียบต่างๆที่ชาวบ้านใช้โดยทั่วไป ไม่ใช่คำศัพท์สูงที่ต้องแปล ง่ายในการร้องคือมีการร้องซ้ำคำ ซ้ำวรรค มีทำนองหลักเพียงทำนองหลักเดียวร้องซ้ำไปซ้ำมาหลายเที่ยวก็ได้ และในการประพันธ์เพลงชาวบ้านจะคิดถ้อยคำในลักษณะเป็นกลุ่มเสียงเป็นวรรคตอนเพื่อให้ลงจังหวะมากกว่าคิดเป็นคำๆ วรรคเพลงจึงมีรูปแบบคล้ายคลึงกันหรืออาจเป็นกลอนเดียวกัน แต่สามารถยกย้ายให้ร้องได้หลายทำนอง ได้กล่าวถึงเพียงแต่เพิ่มหรือลดคำหรือเปลี่ยนตำแหน่งสัมผัสเล็กน้อย อเนก นาวิกมูล (2527 : 93-97) ได้กล่าวถึงคุณค่าของเพลงพื้นบ้านสรุปได้ว่า เพลงพื้นบ้านเป็นมรดกทางวรรณกรรม สืบทอดกันปากต่อปากและยังแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของชาวบ้านในชนบท

การแบ่งประเภทของเพลงพื้นบ้าน

เพลงพื้นบ้านสามารถแบ่งออกตามจุดประสงค์ของการนำเพลงไปใช้ในกิจกรรมต่างๆ ได้ดังนี้

1. เพลงกล่อมเด็ก คือเพลงที่ร้องเพื่อกล่อมเด็กให้นอนหลับได้ไวขึ้น มักมีทำนองที่อ่อนหวาน อ่อนโยน มีเรื่องราวกล่าวถึง ภาวะการนอน เรื่องราวของความรักความอาทรของแม่ที่มีต่อลูก หรือการเปรียบเทียบความน่ารักน่าเอ็นดูของเด็ก

2. เพลงปลอบเด็ก เพลงปลอบเด็กหรือเพลงหยอกเด็กเป็นเพลงที่ร้องเพื่อปลอบหรือหยอกเด็ก เป็นเพลงสั้นๆ ใช้คำง่ายๆ มักเป็นคำเลียนเสียงธรรมชาติเพื่อเรียกความสนใจของเด็ก เช่น “เพลงกุกกักโก” “เพลงนกเค้าฮ้อง กุกกรู กุกกรู กุกกรู” และมีการแสดงท่าทางประกอบฝึกให้เด็กรู้จักใช้วैयाวะแขน-ขา

3. เพลงร้องเล่น คือเพลงที่ใช้ร้องเล่นเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลินอาจเป็นเพลงร้องธรรมดาหรือเพลงล้อเลียน เพลงร้องเล่นเป็นเพลงสั้นๆ เล่นคำคล้องจองและเล่นเสียงและเล่นเสียงสูงต่ำ เนื้อหาของเพลงนำมาจากสิ่งรอบๆตัวเด็ก เรื่องธรรมชาติ ครอบครัวยุวก่อนผู้ เพราะมุ่งกระตุ้งเสียงให้น่าสนใจเท่านั้น เช่น “ขี้ตุ๊กกลางนา ขี้ตาตุ๊กแก ขี้มูกยายแก่ ออระแฉ้ ออระซอน”

4. เพลงประกอบการละเล่นของเด็ก คือเพลงที่เด็กใช้ร้องประกอบการเล่น อาจเป็นการร้องกลุ่ม ร้องเดี่ยว หรือสลับกันร้องก็ได้ บางทีก็มีการตบมือให้จังหวะหรือทำท่าประกอบ เช่น “เพลงจ้ำจี้มะเขือเปราะ” เป็นต้น

5. เพลงโต้ตอบ เพลงโต้ตอบชายหญิง หรือเพลงปฏิพากย์ ที่ใช้ร้องโต้ตอบกันในเชิงเกี้ยวพาราสี ซึ่งมีจุดเด่นอยู่ที่ปฏิภาณและการใช้โวหารเชิงไหวพริบกัน

6. เพลงร้องรำพัน คือ เพลงร้องเดี่ยวเพื่อพรรณนาอารมณ์ความรู้สึกส่วนตัวหรือพรรณนาสิ่งที่พบเห็น เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นอาจร้องธรรมดาหรือมีเครื่องดนตรีประกอบ การร้องก็ร้องได้ทุกโอกาสไม่เจาะจงเทศกาล ได้แก่ เพลงพาดควายซึ่งเด็กเลี้ยงควายร้องเล่นในยามเย็น เพลงขอทาน ซึ่งวงฉิ่งหรือวงกลองกับฉิ่ง (ภาคกลาง)

7. เพลงประกอบการละเล่นของผู้ใหญ่ คือ เพลงที่ร้องประกอบการละเล่นของชาวบ้าน ทั้งชายและหญิงในยามตรุษสงกรานต์แบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นการละเล่นที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมเข้าทรงหรือเรียกว่า เพลงเข้าผี นิยมเล่นตอนกลางคืน เช่น เข้าทรงแม่ศรี ลิงลม นางดั่งนางสาก นางสุ่ม นางกะลา นางควาย นางซ้าง นางกะโหลก นางปลา การละเล่นกลุ่มนี้มีลักษณะกึ่งการละเล่นกึ่งพิธีกรรม เพราะเป็นการเชิญผีชนิดต่างๆ ให้เข้ามาสิงร่างของผู้เล่นที่เป็นคนทรง โดยร้องเพลงเชิญผี เมื่อผีเข้าแล้วคนทรงจะทำท่าทางต่างๆ เช่น วิ่งไล่ชนคน

8. เพลงประกอบพิธีกรรม คือ ใช้ประกอบพิธีกรรมที่เกี่ยวกับชีวิต พิธีกรรมตามปฏิทินและพิธีรักษาโรค เพลงประกอบพิธีจะเป็นส่วนสำคัญเพราะได้สรุปจุดประสงค์หรือหลักการในการทำพิธีนั้นๆ ไว้ในบทร้อง ส่วนดนตรีที่บรรเลงประกอบก็ช่วยทำให้ผู้เข้าร่วมในพิธีเกิดอารมณ์คล้อยตาม เพลงประกอบพิธีกรรมที่เกี่ยวกับชีวิต ได้แก่ บทแห่ บทสวดขวัญในพิธีทำขวัญเด็ก พิธีโกนจุกพิธี บวชนาค และพิธีแต่งงาน เพลงประกอบพิธีกรรมตามปฏิทิน ได้แก่ เพลงตรุษ (ตรุษ) ของชาวสุรินทร์ เพลงร่ายพระมาของชาวพนมทวน กาญจนบุรี ซึ่งร้องก่อนวันออกพรรษา เดือน 11

ในการวิเคราะห์องค์ประกอบเพลง รศ.ดร.ณัชชา โสคติยานุรักษ์ (2542 : 2-65) ได้กล่าวถึงแนวทางในการวิเคราะห์องค์ประกอบเพลง สรุปได้ดังนี้

1. ลักษณะของเสียง แยกได้คือ

1.1 ความเข้มของเสียง (Volume) หมายถึงความดัง-เบาของเสียง

1.2 ระดับเสียง (Pitch) คือ เพลงที่เริ่มต้นด้วยระดับเสียงอะไร

1.3 น้ำเสียง (Tone) คือ คุณภาพของเสียงร้อง

2. รูปพรรณหรือพื้นผิว (Texture) คือ ความหนาแน่นของเนื้อผิว (Textural Density) โดยการดูโน้ตเพลงแล้วทำให้ทราบว่า เนื้อเพลงมีความหนาแน่นหรือบางเบาอย่างไร เช่น ถ้ามีโน้ตอยู่ประปรายก็เรียกว่า เนื้อผิวบางเบา ถ้ามีโน้ตมากก็เรียกว่า เนื้อผิวหนาแน่น และนำทั้งสองลักษณะมาเปรียบเทียบกันในระหว่างประโยคเพลง

3. รูปแบบ (Form) หมายถึง โครงสร้างที่เป็นรูปแบบในการประพันธ์เพลงเช่นเดียวกับฉันทลักษณ์ของบทประพันธ์ประเภทร้อยกรองที่บอกตำแหน่งของคำที่ต้องสัมผัสกัน โครงสร้าง

ของเพลงเรียกว่า ตอน(Section) เป็นตัวกำหนดแบบแผน ในการอ้างถึงแต่ละตอนจะใช้อักษร A B หรือ C ก็จะเรียกตอนนั้นว่า ตอน A โดยจะมีลักษณะรูปแบบดังนี้

3.1 รูปแบบ 2 ตอน (Binary Form) ทำนองเพลงที่ร้องมักจะเป็นเพลงขนาดสั้น อาจมีความยาว 2-4 ประโยค

3.2 รูปแบบ 3 ตอน (Ternary Form) มีรูปแบบคือ A B A มีลักษณะการเน้นการนำเสนอแนวคิดของเพลงในเรื่อง “การนำเสนอตอนแยก (Contrastion) เน้นการนำเสนอแนวคิดที่แตกต่างด้วยท่อน B ซึ่งถือว่ามีความหนักแน่นที่สุดในแง่เนื้อหาและอารมณ์ที่แตกต่าง หรืออาจเรียกว่า ตอนแยก ซึ่งมีเนื้อหาเข้มข้นและมีขนาดความยาวมากกว่าท่อน A”

4. ทำนอง(Melody) หมายถึงการนำเสียงสูงต่ำมาวางเรียงกัน แยกเป็นส่วนต่างๆ ได้ดังนี้

4.1 จังหวะของทำนอง หมายถึง อัตราส่วนของตัวโน้ตที่ไม่มีระดับเสียงรวมทั้งตัวหยุด นำลักษณะจังหวะมาแยกวิเคราะห์ทำให้ทราบถึงลักษณะจังหวะที่สำคัญ เช่น จังหวะที่เล่นซ้ำ จังหวะที่แปรจากลักษณะจังหวะที่ผ่านมา

4.2 ทิศทางของทำนอง คือการดำเนินทำนองจาก โน้ตตัวหนึ่ง ไปยัง โน้ตตัวหนึ่ง มีอยู่ 3 ทิศทางคือ ทิศทางขึ้น (โน้ตตัวหลังจะมีระดับเสียงสูงกว่า) ทิศทางลง (โน้ตตัวหลังจะมีระดับเสียงต่ำกว่า) ทิศทางคงที่ (โน้ตย้อยู่ระดับเสียงเดิม)

4.3 ชั้นคู่ของทำนอง คือการดำเนินทำนองจาก โน้ตตัวหนึ่ง ไปยังอีกตัวหนึ่ง ขยับมากน้อยเพียงใดวัด ได้จากการนับชั้นคู่

4.4 ช่วงกว้างของเสียง คือระยะห่างระหว่างตัวโน้ตที่มีระดับเสียงต่ำสุดและ โน้ตที่มีระดับเสียงสูงสุด ของเพลงโดยการนับชั้นคู่

งานวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้า พบว่ามีงานวิจัยที่ได้ศึกษาด้านวัฒนธรรมดนตรีที่มีเนื้อหาด้านเพลงพื้นบ้านที่จะเป็นแนวทางในการศึกษาเพลงพื้นบ้านนครชุม ที่ผู้วิจัยได้จัดทำมีดังนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุนทรี ดวงทิพย์ (2524 : 317) ได้ศึกษาวิจัย วิเคราะห์วรรณกรรมพื้นบ้านตำบลท่าไม้ อำเภอพรานกระต่ายจังหวัดกำแพงเพชร ผลการศึกษาพบว่า วรรณกรรมพื้นบ้านตำบลท่าไม้เป็นเรื่องราวที่มุ่งแสดงถึงประวัติความเป็นมาของชื่อสถานที่เช่น ชื่อถ้ำ ชื่อบ้าน ชื่อแม่น้ำ เป็นต้น มีใจเรื่องที่มุ่งความสนุกสนานเพลิดเพลิน นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นสภาพทางภูมิศาสตร์ที่เป็นป่าทึบและมีสัตว์ป่าชาวบ้านจึงมีอาชีพตัดไม้และล่าสัตว์

กฤษณา แสงทอง (2540 :1-2) ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง เพลงปฎิพากษ์ : วัฒนธรรมการดนตรีและภาพสะท้อนทางสังคมของชาวตำบลเขาทอง อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ ผลการ

วิจัยได้พบว่าบทบาทของเพลงได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่ศิลปินได้เจตนาสร้างสรรค์งานศิลปะนั้น ให้เป็นสิ่งบันเทิงแก่ชีวิต เป็นมรดกทางสังคม ในปัจจุบันการเล่นเพลงปฏิพากษ์ส่วนใหญ่เล่นเฉพาะในโอกาสที่ได้รับเชิญไปแสดง การสร้างสรรค์งานเพลงใหม่มีน้อยมากมีเพียงการจดจำของเก่ามา ร้องเล่นกันเท่านั้น นับวันผู้สืบทอดก็มีจำนวนน้อยลง โดยมีปัจจัยที่สะท้อนให้เห็นสภาพวิถีชีวิต ความเชื่อ การทำมาหากินและค่านิยมต่างๆ ได้เปลี่ยนไปเนื่องมาจากความเจริญทางเทคโนโลยี ด้านอุตสาหกรรม ด้านการเกษตร การคมนาคม การสื่อสารบันเทิง และมีแนวโน้มในอนาคต เพลงปฏิพากษ์จะเป็นเพียงตำนานวัฒนธรรมพื้นบ้านที่บอกเล่าเรื่องราววิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการละเล่นพื้นบ้านและสันตนาการของชาวล้านนาของเท่านั้น

สันติ อภัยราช และพวก (2544) ได้ศึกษาและรวบรวมการแสดงพื้นบ้านชุมชนโบราณ เมืองกำแพงเพชร ผลการศึกษา ได้พบว่าบุคคล 3 กลุ่มคือ กลุ่มศิลปินพื้นบ้านและประชาชนในท้องถิ่นกลุ่มครูอาจารย์และผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้มีความคิดเห็นที่สอดคล้องในการนำการแสดงพื้นบ้าน ไปจัดในหลักสูตรการเรียนการสอนท้องถิ่น น่าจะทำให้นักเรียนได้รับความรู้ สนุกสนานและเรียนอย่างมีความสุข จึงได้มีการนำการแสดงพื้นบ้านไปสู่หลักสูตรในการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาติ แสงทอง (2544: ก-ข) ได้ศึกษาวิจัย การวิเคราะห์องค์ประกอบทางดนตรีเพลงปฏิพากษ์ ในเขตตำบลเขาทอง อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์ ผลจากการศึกษา ได้รวบรวมเพลงปฏิพากษ์มีจำนวนทั้งสิ้น 8 บทเพลง ได้แก่ เพลงพิชฐาน เพลงระบำบ้านไร่ เพลงโกลกแป้ง เพลงบทส่งรำ เพลงฉ่อย เพลงเดินกำรำเคียว เพลงซำเจ้ามะโลม เพลงเกี่ยวข้าว และเพลงฉ่อย การวิเคราะห์องค์ประกอบทางดนตรีเพลงปฏิพากษ์ ได้แบ่ง รายละเอียดการวิเคราะห์เป็นแต่ละส่วนดังนี้

องค์ประกอบทางดนตรีด้านทำนอง พบว่ามีทำนองเป็น เพลง 2 ท่อน เพลง 3 ท่อน และ เพลง 5 ท่อน ซึ่งแต่ละท่อนประกอบด้วยประ โยคเพลงตั้งแต่ 2 ถึง 3 ประ โยค และช่วงเสียงของ บทเพลงอยู่ระหว่างขั้นคู่ 3 ถึงขั้นคู่ 10

องค์ประกอบทางด้านกลุ่มเสียง พบว่าเพลงปฏิพากษ์มีกลุ่มเสียงที่เป็น กลุ่มเสียง 3 เสียง ถึงกลุ่มเสียง 5 เสียง ซึ่งระยะห่างของเสียงที่เกิดขึ้นในกลุ่มเสียงมีระยะห่างที่แตกต่างกันออกไป และหลักเสียงของบทเพลงก็แตกต่างกันออกไปทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับเสียงร้องของผู้ร้อง

องค์ประกอบทางดนตรีด้านจังหวะ พบว่าเพลงปฏิพากษ์มีอัตราจังหวะที่เป็นกลุ่ม 2 จังหวะ และกลุ่ม 4 จังหวะ ตลอดจนมีรูปแบบของจังหวะทำนองเพลงทั้งหมด 29 ชุดจังหวะ

องค์ประกอบทางดนตรีด้านพื้นผิว พบว่าเพลงปฏิพากษ์มีลักษณะของพื้นผิวเป็นพื้นผิว เคียวและพื้นผิวหลายทำนอง ทั้งนี้เป็นการร้องรับ ร้องส่ง สอดทำนองซึ่งกันและกัน ตลอดจน

ลักษณะการเคลื่อนที่ของพื้นผิวเป็นลักษณะของการซ้ำเสียง เรียงเสียง ขึ้นคู่ 2 เมเจอร์ ถึง ขึ้นคู่ 5 เพอเฟกต์

องค์ประกอบทางดนตรีด้านรูปแบบ พบว่าเพลงปฏิพักษ์มีรูปแบบในการร้องเพลง 1 ตอน 2 ตอน 3 ตอน และเพลง 5 ตอน

องค์ประกอบทางดนตรีที่ค้นพบในเพลงปฏิพักษ์โดยการวิเคราะห์ เป็น โครงสร้างมาตรฐานทางดนตรีของแนวตะวันตก ซึ่งสามารถเป็นแนวทางในการพัฒนาเพลงปฏิพักษ์ของประเทศไทยให้อยู่ในระดับสากล

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าเพลงพื้นบ้าน กรณีศึกษาหมู่บ้านนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เริ่มต้นจากการเก็บข้อมูลจาก เอกสาร ตำรา งานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องและเก็บข้อมูลภาคสนามเพื่อรวบรวมข้อมูลจริงเชิงประจักษ์ของชุมชน โดยได้ศึกษาสภาพพื้นฐานทั่วไปของพื้นที่ ผู้คน และเพลงพื้นบ้านที่ยังมีการเล่นกันอยู่ในปัจจุบัน จากนั้นจึงนำข้อมูลทั้งหมดที่รวบรวมเอามาวิเคราะห์เรียบเรียงเป็นรายงานการวิจัยในรูปแบบของการบรรยายเชิงพรรณนาข้อมูล และผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางวิธีการศึกษาค้นคว้าตามขั้นตอน ดังนี้

การศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลและแหล่งข้อมูลจำแนกออกได้เป็น 2 ระดับ ได้แก่ ข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ แยกส่วนที่จะศึกษาออกได้เป็น ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของชุมชนและข้อมูลในส่วนของวัฒนธรรมคนตรี

1.1. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของชุมชนนครชุม ได้แก่ ลักษณะที่ตั้ง สภาพบ้านเรือน ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน ประชากร การสาธารณสุข โภค การสาธารณสุข การศึกษา การปกครอง การประกอบอาชีพ ศาสนา การแต่งกาย ภาษาและครอบครัว จะใช้วิธีการสำรวจ สัมภาษณ์ บันทึกภาพรวมทั้งการสอบถาม การสัมภาษณ์จากชาวบ้านและผู้ที่เกี่ยวข้อง

1.2. ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมคนตรี ได้แก่ ประวัติความเป็นมาของการขับร้องเพลงพื้นบ้าน เนื้อหาของบทเพลง การแต่งกายในการแสดง การถ่ายทอด รูปแบบการแสดง โอกาสในการแสดง ทศนคติที่มีต่อเพลงพื้นบ้าน ข้อมูลในส่วนนี้จะใช้วิธีการบันทึกเสียง บันทึกภาพ สอบถาม สัมภาษณ์จากชาวบ้านและวิทยากรที่มีความรู้

2. ข้อมูลทุติยภูมิ ได้จากการศึกษาค้นคว้า รวบรวมเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ได้แก่ ประวัติ สถิติ แผนภูมิ เกี่ยวกับท้องถิ่น บทความ วรรณกรรม รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ ตำรา หนังสือทางวิชาการและอื่นๆที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากแหล่งต่างๆต่อไปนี้

2.1 หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

2.2 สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

2.3 สำนักวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

2.4 ห้องสมุดวิทยาลัยครูยางคศิลป์

- 2.5 ห้องสมุดประชาชน จังหวัดกำแพงเพชร
- 2.6 ศูนย์วิจัยสิรินธร มหาวิทยาลัยสารคาม
- 2.7 สำนักศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
- 2.8 ศูนย์ข้อมูลเพลงพื้นบ้านนครชุม โรงเรียนวชิรปราการวิทยาคม

วิธีที่ใช้ในการเก็บและรวบรวมข้อมูล

1. รวบรวมเอกสาร

- 1.1 ข้อมูลความรู้ด้าน ประวัติ แผนภูมิ และสถิติต่างๆ เกี่ยวกับท้องถิ่น
- 1.2 บทความ วารสาร งานวิจัย และสิ่งพิมพ์อื่นๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับด้านประวัติความเป็นมา ประเพณี วิถีชีวิต ข้อมูลเพลงที่มีผู้เคยศึกษาและรวบรวมไว้

2. สัมภาษณ์ เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์วิทยากรและบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ประวัติส่วนตัว วิทยากร สถานภาพ การศึกษา ประสบการณ์การร้องเล่นเพลง การแต่งกาย รูปแบบการแสดง การถ่ายทอด การร้องเพลงในโอกาสต่างๆ

รายนามวิทยากรที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของชุมชนและเพลงพื้นบ้าน

- 1.นางวันเพ็ญ บุญญาสิทธิ์
- 2.นางลำภู ทองธรรมชาติ
- 3.นางสังข์ ทองคำ
- 4.นายเรวัติ อุดมรัตน์ศรีวิชัย
- 5.นางสุทิน บารมี
- 6.นางฉันทม กระต่ายทอง
- 7.นางลำไย เทพสุวรรณ
- 8.นางสมศรี เจดีย์

3.บันทึกภาพ โดยใช้กล้องถ่ายภาพเพื่อบันทึกภาพของสภาพแวดล้อมของชุมชนและภาพกิจกรรมการแสดงร้องเล่นเพลง

4.บันทึกเสียง การสัมภาษณ์วิทยากรและบุคคลที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนใช้ในการบันทึกเสียงจากการร้องเพลงของวิทยากร

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ติดต่อผู้นำชุมชนแจ้งความประสงค์การเก็บข้อมูล
2. แนะนำตนเองและแจ้งวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยในครั้งนี้
3. จัดทำแบบสัมภาษณ์
4. พูดคุย สอบถามและสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ชาวบ้านทั่วไป วิทยากร และผู้ที่เกี่ยวข้อง
5. ติดต่อนัดหมายวิทยากรที่เป็นพ่อเพลงแม่เพลงเพื่อทำการสัมภาษณ์เก็บข้อมูล
6. บันทึกข้อมูลด้วยการจดบันทึก บันทึกเสียงด้วยแถบบันทึกเสียง และบันทึกภาพด้วยกล้องถ่ายภาพ

อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1. อุปกรณ์ในการจัดบันทึกและกระดาษบันทึกโน้ตดนตรีสากล
2. เทปบันทึกเสียง
3. กล้องถ่ายภาพและฟิล์มชนิดต่างๆ

การจัดทำข้อมูล

1. ถอดข้อมูลจากเทปบันทึกเสียงและเทปบันทึกภาพ แล้วบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร
2. ข้อมูลเพลงถอดจากเทปโดยบันทึกเป็นโน้ตสากล
3. ศึกษาเปรียบเทียบเอกสาร ตำรา หนังสือ รายงานการวิจัย รวมทั้งวิทยานิพนธ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้นและเป็นแนวทางในการทำการวิจัย
4. ปรึกษา ขอความคิดเห็นและคำแนะนำจากผู้มีความรู้และผู้มีความชำนาญ เพื่อเป็นแนวทางใน การปรับปรุงละเอียดของงานวิจัย
5. นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบแก้ไข ปรับปรุง เรียบเรียงเนื้อหาให้มีความสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องแล้ววิเคราะห์แนวคิดตามแนวคิดชนวิทยา จากข้อมูลเอกสารและภาคสนามด้านเพลงพื้นบ้านผู้วิจัยจะนำเสนอเปรียบเทียบในเชิงพรรณนาในหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ประวัติความเป็นมาของจังหวัดกำแพงเพชร

- 1.1 ขนาดและที่ตั้งจังหวัดกำแพงเพชร
- 1.2 ลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศจังหวัดกำแพงเพชร
- 1.3 การปกครองในจังหวัดกำแพงเพชร
- 1.4 สภาพเศรษฐกิจของจังหวัดกำแพงเพชร

2. ด้านสภาพทั่วไปของตำบลนครชุม

- 2.1 ที่ตั้งและอาณาเขตตำบลนครชุม
- 2.2 ลักษณะภูมิประเทศ
- 2.3 ลักษณะภูมิอากาศ
- 2.4 การคมนาคม
- 2.5 จำนวนประชากร
- 2.6 การสาธารณสุขปโภค
- 2.7 การสาธารณสุข
- 2.8 การศึกษาและสถานศึกษา
- 2.9 สภาพบ้านเรือน

3. ด้านวัฒนธรรม

- 3.1 ศาสนา
- 3.2 ประเพณีและวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น
- 3.3 วิถีชีวิต
- 3.4 การแต่งกาย
- 3.5 ภาษา
- 3.6 การประกอบอาชีพ
- 3.7 ครอบครัว

4. เพลงพื้นบ้าน

- 4.1 รูปแบบการแสดง
- 4.2 เครื่องดนตรีประกอบการแสดง
- 4.3 เนื้อเพลง
- 4.4 ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเนื้อร้อง
- 4.5 ลักษณะโครงสร้างคำประพันธ์
- 4.6 การแต่งกายในการแสดง

4.7 โอกาสการแสดง

5. วิเคราะห์ทำนองเพลง

ตามแนวดนตรีตะวันตก ด้วยทฤษฎี “การวิเคราะห์องค์ประกอบ ดนตรีสากล”

5.1 บันทึกทำนองเพลงเป็นโน้ตสากล (Note)

5.2 รูปแบบ(Form)

5.3 ประโยคเพลงและจังหวะของทำนอง (sentence & Melodic Pattern)

5.4 ชั้นคู่ทำนอง (Intervals)

5.5 ช่วงเสียง (Range)

5.6 กลุ่มเสียง (Group tone)

5.7 บันไดเสียง (Scales)

ข้อมูลที่ได้ทั้งหมด ได้นำมาเรียบเรียงในรูปการพรรณาบรรยายเป็นความเรียงและสรุปเป็น
รายงานการวิจัย

บทที่ 4

เพลงพื้นบ้านนครชุม

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับจังหวัดกำแพงเพชร

ประวัติและความเป็นมาของจังหวัดกำแพงเพชร

กำแพงเพชรเป็นเมืองที่มีความสำคัญมากในอดีต เป็นเมืองที่มีความเก่าแก่กว่าสุโขทัย จากหลักฐานที่ปรากฏก็คือเคยมีผู้ได้พบพระพุทธรูปสมัย “ทวารวดี” ที่วัดกาตั้ง อายุประมาณ 1,100 ปี ต่อมาเมืองกำแพงเพชร ได้ถูกรวบรวมไว้เป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรสุโขทัย โดยมีฐานะเป็นเมืองลูกหลวงและเมืองหน้าด่านทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญ สันนิษฐานว่าเดิมมีเมือง 2 เมืองคือเมือง “ซากังราว” และเมือง “นครชุม” เมืองซากังราวเป็นเมืองที่สร้างขึ้นก่อน ตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำปิงโดยพระยาเลอไทเป็นผู้สร้างครั้นในสมัยพระมหาธรรมราชาที่ 1 (ลิไทย) ครองราชย์ ได้สร้างเมืองนครชุมขึ้นทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำปิงอีกเมืองหนึ่ง จนกระทั่งพระมหาธรรมราชาที่ 2 ขึ้นครองราช สมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 1 (ขุนหลวงพะงั่ว) แห่งกรุงศรีอยุธยาได้ยกทัพมาตีเมืองซากังราว กรุงสุโขทัยแพ้สงครามจึงตกเป็นประเทศราชขึ้นต่อกรุงศรีอยุธยา สมเด็จพระบรมราชาที่ 1 ได้จัดแบ่งกรุงสุโขทัยออกเป็น 2 ภาค ได้แก่อาณาเขตลำนํ้ายมและน่าน มีเมืองพิษณุโลกเป็นเมืองเอกให้พระมหาธรรมราชาที่ 2 เป็นผู้ปกครอง ส่วนด้านลำนํ้าปิง คือ บริเวณเมืองตากและเมืองกำแพงเพชร ให้เมืองกำแพงเพชรเป็นเมืองเอก และให้พระบุทธิษฐิระราชบุตรบุญธรรมเป็นผู้ปกครอง จึงเข้าใจว่าเมืองซากังราวและเมืองนครชุม ได้รวมกันเป็นเมืองกำแพงเพชรตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา ในฐานะเมืองหน้าด่านเมืองกำแพงเพชรมีความสำคัญทาง ยุทธศาสตร์เป็นอย่างมากมีบทบาทในการขัดขวางทัพทั้งจากเมืองฝ่ายเหนือเช่นเมืองเชียงใหม่และฝ่ายพม่าที่จะต้องยกทัพผ่านเส้นทางนี้ทั้งทางบกและทางน้ำ นอกจากนี้ยังเป็นเมืองที่อุดมสมบูรณ์เป็นแหล่งปลูกข้าวเพื่อใช้สะสมเสบียงอาหารสำหรับทำศึกสงคราม

ในสมัยกรุงรัตน โกสินทร์ตอนต้น กำแพงเพชรยังคงเป็นหัวเมืองที่ขึ้นต่อกรุงเทพมหานครจากหลักฐานใบบอกและสารตราที่เก็บไว้ในห้องสมุดแห่งชาติปรากฏว่ากำแพงเพชรต้องส่งส่วยต่างๆ ต่อกรุงเทพมหานคร เช่น นํ้าผึ้ง ส่วยเงิน ส่วยดินประสีว ฯลฯ นอกจากนี้ยังต้องส่งของคามที่ กรุงเทพมหานครต้องการ ครั้นถึงสมัยรัชกาลที่ 5 โปรดเกล้าฯ ให้มีการจัดการปกครองแบบเทศาภิบาล แบ่งเป็น 4 มณฑล คือกรุงเก่า ปราบจัน พิษณุโลก และนครสวรรค์ เมืองกำแพงเพชรขึ้นกับนครสวรรค์ จนถึงปี 2459 มีการเปลี่ยนแปลงเมืองเป็นจังหวัดกำแพงเพชร จึงเปลี่ยนเป็นจังหวัดกำแพงเพชรแต่ยัง

ขึ้นอยู่กับนครสวรรค์เรื่อยมา จนกระทั่งยกเลิกมณฑลเทศาภิบาลในปี 2476 กำแพงเพชรจึงมีฐานะเป็นจังหวัดหนึ่งของประเทศตามระเบียบ

ขนาดและที่ตั้งของจังหวัดกำแพงเพชร

จังหวัดกำแพงเพชรตั้งอยู่ในเขตภาคเหนือตอนล่าง ห่างจากกรุงเทพฯ โดยทางรถยนต์ ประมาณ 359 กิโลเมตร มีพื้นที่ประมาณ 8,607.5 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 2,813,936 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงดังนี้

ทิศเหนือ	จดเขต อำเภอเมือง จังหวัดตาก และ อำเภอกีรีมาศ จังหวัดสุโขทัย
ทิศใต้	จดเขต อำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์
ทิศตะวันออก	จดเขต อำเภอโพธิ์ทะเล อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร และ อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก
ทิศตะวันตก	จดเขตอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก

ลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิประเทศ จังหวัดกำแพงเพชรมีทิศเหนือและทิศใต้เป็นที่ราบ ด้านตะวันตกกั้นไป ด้วยภูเขาสลับซับซ้อนและเป็นต้นน้ำที่สำคัญของ คลองสวนหมาก คลองวังเจ้า คลองขลุงและคลอง แขง ลำน้ำเหล่านี้ไหลลงสู่มแม่น้ำปิง ซึ่งเป็นแม่น้ำที่สำคัญของจังหวัดและได้ไหลผ่านกลางพื้นที่ของ จังหวัดกำแพงเพชร ตั้งแต่เหนือสุดจนได้สุดเป็นระยะทางประมาณ 104 กิโลเมตร

ลักษณะภูมิอากาศ โดยทั่วไปในฤดูร้อนอากาศร้อนจัด ฤดูฝนฝนตกชุกมากและฤดูหนาวอากาศ อากาศค่อนข้างหนาวอุณหภูมิต่ำเฉลี่ย 27 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 33 องศาเซลเซียส

การปกครอง

จังหวัดกำแพงเพชรแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 7 อำเภอ 4 กิ่งอำเภอ ดังนี้ การแบ่งเขตการปกครองของจังหวัดกำแพงเพชรจำแนกได้ดังนี้

อำเภอเมืองกำแพงเพชร 17 ตำบล

1.ตำบลในเมือง	2.ตำบลวังทอง
3.ตำบลทรงธรรม	4.ตำบลลานดอกไม้
5.ตำบลกษัตริย์	6.ตำบลหนองปลิง
7.ตำบลเทพนคร	8.ตำบลนครชุม
9.ตำบลอ่างทอง	10.ตำบลทุ่งโพธิ์ทะเล
11.ตำบลท่าขุนราม	12.ตำบลนาบ่อคำ
13.ตำบลไตรศรัย	14.ตำบลเพชรชมพู
15.ตำบลลานดอกไม้ตก	16.ตำบลคลองแม่ลาย
17.ตำบลรัามรงค์	

อำเภอลานกระบือ 7 ตำบล

1.ตำบลบึงทับแรด	2.ตำบลโนนพลวง
3.ตำบลประชาสุขสันต์	4.ตำบลลานกระบือ
5.ตำบลช่องลม	6.ตำบลหนองหลวง
7.ตำบลจันทิมา	

อำเภอพรานกระต่าย 9 ตำบล

- 1.ตำบลหนองหัววัว
- 3 ตำบลวังตะแบก
- 5.ตำบลพรานกระต่าย
- 7.ตำบลเขาคีรีส
- 9.ตำบลคลองพิไกร

- 2.ตำบลท่าไม้
- 4.ตำบลวังควง
- 6.ตำบลถ้ำกระต่าย
- 8.ตำบลถ้ำกระต่ายทอง

อำเภอไทรงาม 7 ตำบล

- 1.ตำบลพานทอง
- 3.ตำบลหนองคล้า
- 5 ตำบลหนองแม่แตง
- 7.ตำบลหนองไม้กอง

- 2.ตำบลหนองทอง
- 4.ตำบลไทรงาม
- 6.ตำบลมหาชัย

อำเภอคลองขลุง 10 ตำบล

- 1..ตำบลแม่ลาด
- 3.ตำบลวังยาง
- 5.ตำบลคลองสมบูรณ์
- 7.ตำบลท่าพุทรา
- 9.ตำบลวังแฉม

- 2.ตำบลวังไทร
- 4.ตำบลหัวถนน
- 6.ตำบลท่ามะเขือ
- 8.ตำบลคลองขลุง
- 10.ตำบลวังบัว

อำเภอชาณุวรลักษบุรี 14 ตำบล

- 1.ตำบลคอนแดง
- 3.ตำบลระหาน
- 5.ตำบลปางมะค่า
- 7.ตำบลแสนคอ
- 9.ตำบลสลกบาตร
- 11.ตำบลโค้งไผ่
- 13.ตำบลวังชะโอน

- 2.ตำบลหามแห
- 4.ตำบลป่าพุทรา
- 6.ตำบลเกาะตาล
- 8.ตำบลวังชะพลู
- 10.ตำบลยางสูง
- 12.ตำบลบ่อถ้ำ
- 14.ตำบลบึงสามัคคี

อำเภอคลองลาน 4 ตำบล

- 1.ตำบลคลองลานพัฒนา
- 3.ตำบลสักงาม

- 2.ตำบลโป่งน้ำร้อน
- 4.ตำบลคลองน้ำไหล

อำเภอทุ่งทราย 3 ตำบล

1.ตำบลถาวรพัฒนา

2.ตำบลทุ่งทอง

3.ตำบลทุ่งทราย

อำเภอปางศิลาทอง 3 ตำบล

1.ตำบลโพธิ์ทะเล

2.ตำบลปางตาไว

3.ตำบลหินลาด

สภาพเศรษฐกิจ

เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดกำแพงเพชรเป็นที่ราบพื้นดินเป็นดินร่วนปนทราย มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ 80 ของจังหวัด จึงประกอบอาชีพการเกษตรกรรมเป็นหลัก มีพื้นที่ที่ใช้ในการเกษตรกรรมประมาณ 3.4 ล้านไร่ หรือประมาณร้อยละ 63.7 ของพื้นที่ทั้งหมดของจังหวัด และมีมูลค่าผลผลิตทางการเกษตรมากกว่า 17,300 ล้านบาทต่อปี

สภาพเศรษฐกิจของจังหวัดกำแพงเพชรอยู่ในอัตรการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยร้อยละ 9.4 ต่อปี รายได้เฉลี่ยต่อหัวเท่ากับ 22,003 บาทต่อปี เป็นอันดับหนึ่งของภาคเหนือตอนล่าง การเกษตร เป็นอาชีพที่ทำรายได้ให้แก่เกษตรกรมากกว่าอาชีพอื่นๆ ในปี

สภาพทั่วไปและข้อมูลตำบลนครชุม

ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลนครชุมอยู่ในเขตอำเภอเมือง ที่เส้นละติจูดที่ 16.30 องศาเหนือถึงละติจูดที่ 16.24 องศาเหนือ กับลองจิจูดที่ 99.25 องศาตะวันออกถึงลองจิจูดที่ 99.33 องศาตะวันออก ตำบลนครชุมตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำปิงมีลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบ มีพื้นที่ทั้งหมด 40,625 ไร่ หรือประมาณ 65 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับตำบลอื่นดังนี้

ทิศเหนือ

จุดเขตตำบลทรงธรรม อำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร โดยมีแนวเขตเริ่มต้นจากก๊วขมิ้นที่บริเวณพิกัด NU 402225 ไป ถนนสาย รพช. ประมาณ 5 กิโลเมตร ถนนลูกรังที่ต่อจากถนน รพช. ไปอีก 2 กิโลเมตร ถึงเขาดองควงไปตามชายเขา ระหว่างหมู่ที่ 5 ตำบลทรงธรรมไปจดถนนลูกรังพิกัด NU 447246 ไปตาม ถนนสหกรณ์จนถึงคลอง

- แม่พ้อที่สะพานถนนสายเอเชียที่พิกัด NU 519241 ไปตามคลองแม่พ้อระหว่าง หมู่ที่ 6 ตำบลนครชุมกับหมู่ที่ 1 ตำบลทรงธรรม ไปจรดหลักเขตที่ 1 ของเขตเทศบาลเมืองกำแพงเพชรที่บริเวณพิกัด NU 550211 ไประยะทางประมาณ 13 กิโลเมตร
- ทิศตะวันออก จดเขตตำบลในเมืองและตำบลเทพนคร อำเภอเมือง โดยมีแนวเขตเริ่มต้นจากแม่น้ำปิงที่บริเวณพิกัด NU 530241 ไปทางทิศใต้ตามฝั่งตะวันตกของแม่น้ำปิงถึงหลักเขตที่ 10 ของเขตเทศบาลเมืองกำแพงเพชร บริเวณพิกัด NU 574474 แล้วไปทางทิศตะวันออกกึ่งกลางแม่น้ำปิง ระหว่างหลักเขตที่ 9 กับหลักเขตที่ 10 ของเขตเทศบาลเมืองกำแพงเพชร บริเวณพิกัด NU 576176 แล้วไปตามลำน้ำปิงทางทิศใต้ไปสิ้นสุดที่กึ่งกลางลำน้ำปิง บริเวณพิกัด NU 571149 ระยะทางประมาณ 12 กิโลเมตร
- ทิศตะวันตก จดเขตตำบลบ่อคำ อำเภอเมืองกำแพงเพชร โดยมีแนวเขตเริ่มต้นที่บริเวณพิกัด NU 414215 ไปทางทิศเหนือตามแนวสันเขาถึงขม้นสิ้นสุดที่บริเวณพิกัด NU 402225 ระยะทางประมาณ 1.3 กิโลเมตร
- ทิศใต้ จดเขตตำบลอ่างทอง ตำบลคลองแม่ลาย และตำบลท่าขุนราม อำเภอเมืองกำแพงเพชร โดยมีแนวเขตเริ่มต้นที่กึ่งกลางแม่น้ำปิงที่บริเวณพิกัด NU 571149 ไปทางทิศตะวันออกตามแนวคลองท่า ผ่านถนนพหลโยธินที่บริเวณพิกัด NU 560150 แล้วไปทางทิศใต้ตามแนวถนนพหลโยธินถึงบริเวณพิกัด NU 560143 ไปทางทิศตะวันตกตามแนวถนนข้างสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดด้านเหนือ แล้วไปตามลำคลองแม่ลายถึงโรงสูบน้ำของสำนักงานปฏิรูปที่ดินผ่านทุ่งน่าน้ำลาด ทางเหนือจรดถนนแบ่งเขตระหว่างตำบลท่าขุนรามกับตำบลนครชุม แล้วไปตามสายไฟฟ้าแรงสูงผ่านทุ่งนา

น้ำลาด ผ่านคลองสวนหมากไปตามแนวแบ่งเขตระหว่างบ้านเนินสำราญหมู่ที่ 12 ตำบลนครชุมกับ บ้านท่าเดื่อหมู่ที่ 3 ตำบลท่าขุนราม และแนวแบ่งเขตระหว่างบ้าน โนนม่วงหมู่ที่ 10 ตำบลนครชุมกับบ้านน้ำโห่งหมู่ที่ 8 ตำบลท่าขุนราม ไปตามแนวแบ่งเขตบ้านหวังใหม่หมู่ที่ 11 บ้านทุ่งสวนหมู่ 7 ตำบลนครชุม ติดกับบ้านหัวฝายเหนือหมู่ที่ 9 ตำบลท่าขุนราม สิ้นสุด ที่บริเวณพิกัด NU 414215 ระยะทางประมาณ 17 กิโลเมตร

ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่ในเขตตำบลนครชุม โดยทั่วไปมีสภาพเป็นพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำ มีความอุดมสมบูรณ์ มีแม่น้ำปิงและคลองสวนหมากไหลผ่าน ตำบลนครชุมเป็นเขตชุมชนเมืองพื้นที่ส่วนใหญ่จึงเป็นบ้านเรือนที่อยู่อาศัยที่ประกอบการค้าขายและพื้นที่ส่วนหนึ่งใช้ในการเกษตรกรรม

ลักษณะภูมิอากาศ

ตำบลนครชุมมีลักษณะภูมิอากาศ แบบ 3 ฤดู คือ

1. ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนกุมภาพันธ์ เป็นช่วงที่ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดผ่านทำให้อากาศหนาวเย็น เดือนที่อากาศหนาวเย็นที่สุดคือ เดือนธันวาคมและเดือนมกราคม

2. ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนพฤษภาคม เดือนที่อากาศร้อนที่สุดคือ เดือนเมษายน

3 ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่ประมาณเดือนพฤษภาคม ถึง เดือนตุลาคม เป็นช่วงที่ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้จากมหาสมุทรอินเดียพัดปกคลุมประเทศไทยจึงทำให้มีอากาศชุ่มชื้นและ ฝนตกชุก เดือนที่มีฝนตกชุกมากที่สุดคือเดือนกันยายนและเดือนตุลาคม

การคมนาคม

ตำบลนครชุม มีการคมนาคมที่สะดวกและคล่องตัวเนื่องจากตั้งอยู่ในเขตชุมชนเมืองมีทางหลวงแผ่นดินและทางหลวงจังหวัดผ่านถึง 4 สาย ทำให้สามารถเดินทางติดต่อกับอำเภอและจังหวัดอื่นๆ ได้สะดวก

ถนนที่สำคัญ เช่น

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 (ถนนพหลโยธิน) ใช้ในการเดินทางไปจังหวัดตาก หรือภาคเหนือ หรือไปจังหวัดนครสวรรค์หรือเดินทางเข้ากรุงเทพมหานคร

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 101 และ 1078 ใช้ในการเดินทางไปอำเภอเมือง

ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1116 ใช้ในการเดินทางไปยัง ตำบลท่าขุนราม

ภาพประกอบ 2 แสดงถนนสายเอเชียที่ผ่านตำบลนครชุม

จำนวนประชากร

ตำบลนครชุมมีประชากรทั้งสิ้น 14,387 คน จำแนกออกได้ดังนี้

1. เพศชาย	จำนวน 6,702 คน
2. เพศหญิง	จำนวน 7,685 คน
3. คร่าวเรือน	จำนวน 4,685 ครอบครัว

การสาธารณสุขโรค

การไฟฟ้า

ประชาชนในตำบลนครชุมได้รับการบริการไฟฟ้าจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค โดยได้รับกระแสไฟฟ้าจากแหล่งกำเนิดของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตเขื่อนภูมิพล จังหวัดตาก ที่จ่ายกระแสไฟฟ้าให้กับสถานีไฟฟ้าย่อยคือสถานีควบคุมการจ่ายไฟฟ้ากำแพงเพชร อยู่ในเขตรับผิดชอบของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดกำแพงเพชร มีกำลังการผลิตรวมเท่ากับ 43.19 เมกกะวัตต์ ปัจจุบันทำการจ่ายไฟฟ้าสูงสุดอยู่ที่ 22.5 เมกกะวัตต์ ซึ่งสามารถรองรับและให้บริการกระแสไฟฟ้าได้เพิ่มอีกถึง 21.41 เมกกะวัตต์

การประปา

ตำบลนครชุมได้รับการบริการน้ำประปาจากการประปาจังหวัดกำแพงเพชร

การสื่อสารและการโทรคมนาคม

ตำบลนครชุมมีระบบการสื่อสารและการโทรคมนาคมดังนี้

1. ที่ทำการไปรษณีย์ย่อย	จำนวน 1 สถานี
2. ชุมสายโทรศัพท์ตำบลนครชุม	จำนวน 1 แห่ง
3. สถานีวิทยุกองทัพอากาศที่ 3 กำแพงเพชร	
คลื่นความถี่ 105 MHz	จำนวน 1 สถานี
4. ข่ายวิทยุสื่อสาร คลื่นความถี่ 162.55 MHz	จำนวน 1 สถานี
5. มีโทรศัพท์ประจำบ้าน	จำนวน 1,408 คร่าวเรือน

การสาธารณสุข

ตำบลนครชุมมีสถานพยาบาลทั้งภาครัฐและเอกชนไว้บริการประชาชนในท้องถิ่นมีจำนวนดังต่อไปนี้

1. สถานีอนามัย	จำนวน 1 แห่ง
2. คลินิกรักษาโรคทั่วไป	จำนวน 4 แห่ง
3. คลินิกทำฟัน	จำนวน 1 แห่ง
4. ร้านขายยาควบคุมโดยเภสัชกร	จำนวน 5 แห่ง

การศึกษาและสถานศึกษา

สถานศึกษาที่อยู่ในพื้นที่ตำบลนครชุมมีสถานศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อให้บริการทางการศึกษา แก่ประชาชนในพื้นที่ดังนี้

ระดับประถมศึกษา

1. โรงเรียนบ้านนครชุม	ภาครัฐบาล
2. โรงเรียนวัดพระบรมธาตุ	ภาครัฐบาล
3. โรงเรียนบ้านทุ่งเศรษฐี	ภาครัฐบาล
4. โรงเรียนวัดวังยาง	ภาครัฐบาล
5. โรงเรียนบ้านโนนม่วง	ภาครัฐบาล
6. โรงเรียนบ้านทุ่งสวน	ภาครัฐบาล
7. โรงเรียนเพชรศึกษา	ภาคเอกชน

ระดับมัธยมศึกษา

1. โรงเรียนวชิรปราการวิทยาคม	ภาครัฐบาล
------------------------------	-----------

ระดับอุดมศึกษา

1. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร	ภาครัฐบาล
-------------------------------	-----------

การปกครอง

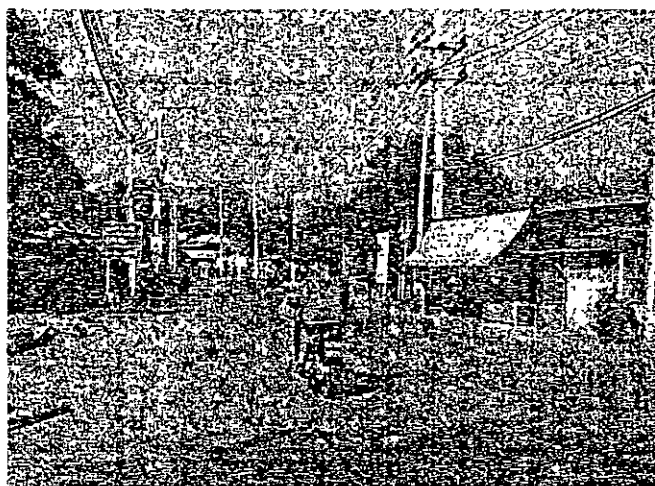
ตำบลนครชุมมีการแบ่งส่วนการปกครองเป็น 12 หมู่บ้าน ดังนี้

1. หมู่ที่ 1	บ้านวังยาง
2. หมู่ที่ 2	บ้านหัวยาง
3. หมู่ที่ 3	บ้านปากคลองใต้
4. หมู่ที่ 4	บ้านปากคลองกลาง
5. หมู่ที่ 5	บ้านนครชุม
6. หมู่ที่ 6	บ้านสว่างอารมณ์
7. หมู่ที่ 7	บ้านทุ่งสวน
8. หมู่ที่ 8	บ้านคลองแม่ลายเหนือ
9. หมู่ที่ 9	บ้านทุ่งเศรษฐี
10. หมู่ที่ 10	บ้านโนนม่วง

11. หมู่ที่ 11 บ้านวังใหม่
12. หมู่ที่ 12 บ้านเนินสำราญ

สภาพบ้านเรือน

สภาพบ้านเรือนในชุมชนตำบลนครชุมมีลักษณะเป็นชุมชนเมือง ส่วนมากจะเป็นร้านค้า ทั้งชั้นเดียวและสองชั้นเรียงรายกันไปตามถนน ส่วนมากจะเป็นอาคารไม้ ส่วนที่ชำรุดมาก ๆ ก็จะถูกสร้างขึ้นใหม่ด้วยคอนกรีตแต่ก็จะมีอาคารเก่าแก่อายุประมาณ 70 ปี ขึ้นไปที่ถูกอนุรักษ์ไว้ปรากฏให้เห็น

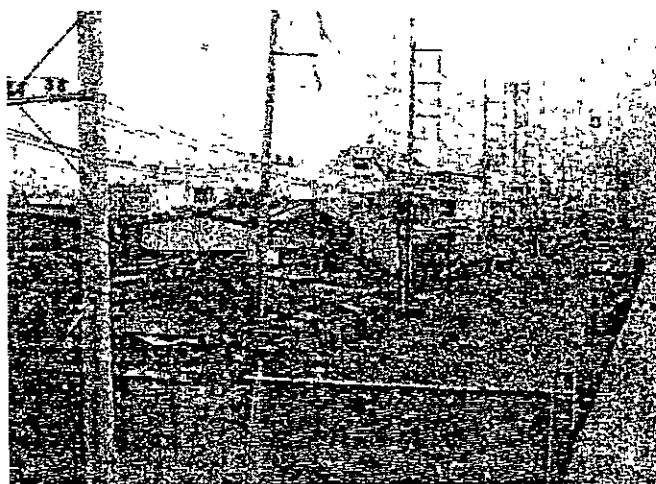
ภาพประกอบ 3 แสดงสภาพแวดล้อมในชุมชน

ภาพประกอบ 4 แสดงสภาพบ้านเรือนในชุมชน

ภาพประกอบ 5 แสดงสภาพบ้านเรือนในชุมชน

ภาพประกอบ 6 แสดงสภาพบ้านเรือนในชุมชน

ศาสนาประเพณีและวัฒนธรรม

ศาสนา ประชากรในพื้นที่ตำบลนครชุมนับถือศาสนาต่างกันหลายศาสนา จำแนกออกได้ดังนี้

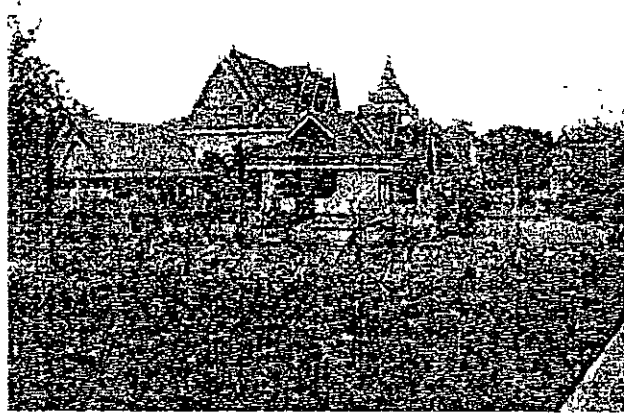
1. ศาสนาพุทธ	จำนวนร้อยละ 95
2. ศาสนาคริสต์	จำนวนร้อยละ 2.5
3. ศาสนาอิสลาม	จำนวนร้อยละ 2.5

ศาสนสถานที่สำคัญที่ตั้งอยู่ในตำบลนครชุม มีดังนี้

1. วัดพระบรมธาตุเจดีย์าราม พระอารามหลวง
2. วัดสว่างอารมณ์
3. วัดคาทอดิศ
4. วัดพิบูล
5. วัดวังยาง
6. ศาลเจ้าพ่อเสือนครชุม

ภาพประกอบ 7 แสดงวัดพระบรมธาตุเจดีย์าราม ที่สำคัญของจังหวัดกำแพงเพชร

ภาพประกอบ 8 แสดงวัดสว่างอารมณ์

ประเพณีและวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น

ตำบลนครชุมมีประเพณีประจำท้องถิ่นที่สำคัญคือ “ประเพณีนบพระเล่นเพลง” โดยมีการละเล่นนบพระเล่นเพลงในบริเวณวัดพระบรมธาตุซึ่งตั้งอยู่ในเขตตำบลนครชุม และเป็นงานประเพณีที่สำคัญของจังหวัดกำแพงเพชร ที่ได้จัดเป็นประจำในช่วงเดือน 3 ของทุกๆปี

ประเพณีนบพระเล่นเพลง เป็นประเพณีที่สืบทอดมาจากสุโขทัย ซึ่งได้กล่าวถึงว่า ในสมัยพญาลิไท ได้อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุจากลังกามาบรรจุไว้ที่องค์พระเจดีย์วัดพระบรมธาตุ ตำบลนครชุม ดังนั้นจึงได้มีการจัดขบวนของเจ้าผู้ครองนคร ไปนมัสการพระบรมธาตุ จะจัดงานในช่วงเวลาวันเพ็ญ เดือน ๓ (ประมาณเดือนกุมภาพันธ์-ต้นเดือนมีนาคม ของทุกปี)

จังหวัดกำแพงเพชร ได้ฟื้นฟูประเพณีนบพระเล่นเพลงขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๒๖ ด้วยการจัดขบวนแห่พยุหยาตราจำลอง ไปนบพระ และเวียนเทียนพระบรมธาตุเจดีย์ และได้มีการแสดงการละเล่นเพลง กันเป็นที่เอิกเกริก รวมทั้งจัดให้มีการแสดงแสงสีเสียงถึงประวัติความเป็นมาของการตั้งบ้านแปงเมือง นอกจากนี้ยังได้มีการออกรับแสดงสินค้าหัตถกรรมท้องถิ่น

การจัดงานนบพระเล่นเพลง ถือเป็นงานประจำปีของจังหวัดกำแพงเพชร เป็นการ ฟื้นฟูและเผยแพร่ประเพณีดั้งเดิมที่ถ่ายทอดให้กับคนรุ่นใหม่ได้เข้าใจถึงประวัติความเป็นมาของท้องถิ่นคน

วิถีชีวิต

การดำเนินชีวิตของผู้คนในตำบลนครชุม จะเห็นว่าการดำเนินชีวิตแบบชุมชนเมืองและชุมชนชนบทผู้คนที่อยู่ในส่วนของเมืองก็มีวิถีชีวิตแบบเมือง บ้านเรือนเป็นร้านค้าขายของชำ หรือร้านอาหาร ตอนกลางคืนผู้คนก็เดินขวัควิว่ตามถนนหนทาง ที่มีแสงไฟฟ้า มีร้านค้าสะดวกซื้อหลายร้านให้จับจ่ายซื้อหาตามสะดวก ส่วนมากเป็นวัยรุ่นและเด็กๆ ที่มาใช้บริการค่อนข้างมากตามค่านิยมที่กลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตแบบคนเมือง

ส่วนผู้คนที่มึบ้านเรือนอยู่ห่างออกไปจากเขตเมือง กลางวันผู้คนก็ออกไปทำงานตามสวนไร่นา คนสูงอายุก็มักจะอยู่เฝ้าบ้านดูแลลูกหลาน ตกค่ำก็มีแสงสว่างจากไฟฟ้าบ้าง การรับประทานอาหารก็ทำกินกันในครอบครัว เสร็จจากกินข้าวปลาอาหารแล้วก็ได้เวลาดูละครทีวีเป็นเช่นกิจวัตร

ภาพประกอบ 9 แสดงวิถีชีวิตของชาวบ้านในตลาดของชุมชนนครชุม

การแต่งกาย

ชาวบ้านในตำบลนครชุมมีการแต่งกายแบบชาวบ้านทั่วไป ไม่มีเอกลักษณ์หรือลักษณะเฉพาะตัวที่โดดเด่น ส่วนมากผู้สูงอายุที่อยู่เฝ้าบ้านก็มักจะแต่งกายสบาย ผู้ชายนุ่งกางเกงขาสั้น

ไม่สวมเสื้อหรือบางทีก็สวมเสื้อยัดบ้างตามความเหมาะสม ผู้หญิงก็จะนุ่งผ้าถุง สวมเสื้อคอกระเช้า แบบแม่บ้านทั่วไป สวมรองเท้าแตะ ส่วนคนหนุ่มสาว ก็มักจะแต่งกายตามสมัยนิยม นุ่งกางเกงยีนส์ สวมเสื้อยัด สวมรองเท้าคัทชูแฟชั่น

ภาษา

ประชากรส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลนครชุมเป็นกลุ่มคนที่อยู่ในพื้นที่มาตั้งแต่ดั้งเดิม และมีบางส่วนที่อพยพมาจากประเทศลาวแต่ก็ได้ซึมซับภาษาไทยไปจนหมด จนมาถึงปัจจุบันภาษาที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารและภาษาท้องถิ่น จึงใช้ภาษากลางเช่นเดียวกับกรุงเทพมหานคร

การประกอบอาชีพ

ตำบลนครชุมมีพื้นที่ส่วนมากเป็นชุมชนเมืองประชาชนจึงประกอบอาชีพต่างกัน จำแนกออกเป็นอาชีพต่างๆ ได้ดังนี้

1 อาชีพค้าขาย	จำนวนร้อยละ 33.4
2.อาชีพรับจ้าง	จำนวนร้อยละ 28.3
3.อาชีพรับราชการ	จำนวนร้อยละ 15.7
4.อาชีพเกษตรกรรม	จำนวนร้อยละ 6.3
5.อาชีพอื่นๆ	จำนวนร้อยละ 16.3

ครอบครัว

ครอบครัวของประชากรในพื้นที่ส่วนมากเป็นครอบครัวใหญ่มีพ่อแม่ลูกอาศัยอยู่กับปู่ย่า หรือพ่อแม่ลูกอาศัยอยู่กับตายาย ตอนกลางวันคนหนุ่มสาวหรือคนวัยกลางคนจะออกไปทำงานนอกบ้าน เช่นงานในโรงงาน รับจ้าง หรือทำไร่ทำสวน ส่วนผู้สูงอายุก็จะอยู่เถียงหลานและเฝ้าบ้านเหมือนเช่นสังคมในท้องถิ่นอื่นทั่วไป

เพลงพื้นบ้านนครชุม

1. เพลงระบำกลองช้าง

1.1 รูปแบบการแสดง

คนตรีและนักร้องจะเริ่มบรรเลง ฝ่ายชายจะจับชายผ้าทั้งสอง ชายรำป้อ ออกมาคล้องหญิงที่ตนสนใจ แล้วรำด้อนไปมาอยู่กลางวง จากนั้นฝ่ายหญิงก็รำนำฝ่ายชายมาส่งในกลุ่มแล้วไปคล้องชายคนอื่นๆ สลับกัน

1.2 เครื่องดนตรี กลองยาว ฉิ่ง ฉาบ กรับ

1.3 เนื้อเพลง

คล้องฉันทนาพ่อคล้อง คล้องฉันทนาแม่คล้อง อย่างคอย่าจ้อง คล้องไ้ด้วงามเอย
คล้องช้างมาได้แล้วเหวย คล้องช้างมาได้แล้วหว่า ผูกไว้ที่ต้นขอ ช้างเถื่อนเกล้ามาเกย
พรานเอยเอช้างค่อ ต้นขอเล็กนั๊ก มันจะหักลงเอย ต้นขอเล็กนั๊ก มันจะหักลงเอย

คล้องฉันทนาพ่อคล้อง คล้องฉันทนาแม่คล้อง อย่างคอย่าจ้อง คล้องไ้ด้วงามเอย
คล้องช้างมาได้แล้วเหวย คล้องช้างมาได้แล้วหว่า ผูกไว้ที่ต้นทอง ใครเป็นเจ้าของ รีบมา
จองเลยเอย ใครเป็นเจ้าของ รีบมาจองเลยเอย

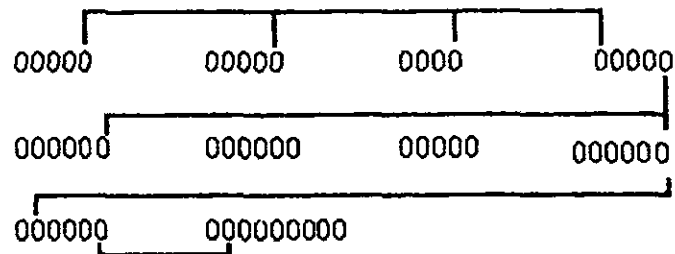
คล้องฉันทนาพ่อคล้อง คล้องฉันทนาแม่คล้อง อย่างคอย่าจ้อง คล้องไ้ด้วงามเอย
คล้องช้างมาได้แล้วเหวย คล้องช้างมาได้แล้วหว่า ผูกไว้ที่ต้นรัก ใครมาช้านัก ออกจะหัก
ลงเอย พี่มาช้านัก ออกจะหักลงเอย

คล้องฉันทนาพ่อคล้อง คล้องฉันทนาแม่คล้อง อย่างคอย่าจ้อง คล้องไ้ด้วงามเอย
คล้องช้างมาได้แล้วเหวย คล้องช้างมาได้แล้วหว่า ผูกไว้ที่ต้นรัก พี่มาช้านัก ออกจะหักลง
เอย พี่มาช้านัก ออกจะหักลงเอย

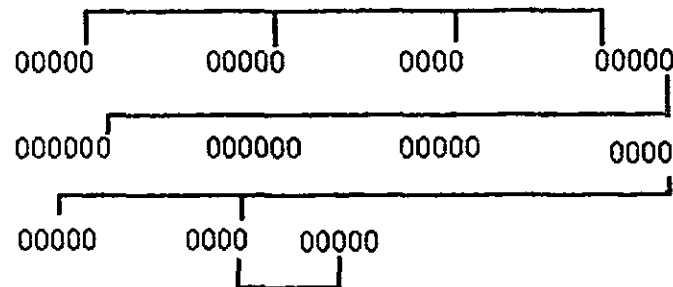
1.4 ลักษณะโครงสร้างค่าประพันธ์

มีจำนวนค่าประพันธ์ไม่แน่นอน เป็นค่าคี่ของ มีโครงสร้างค่าสัมพันธ์ ดังนี้

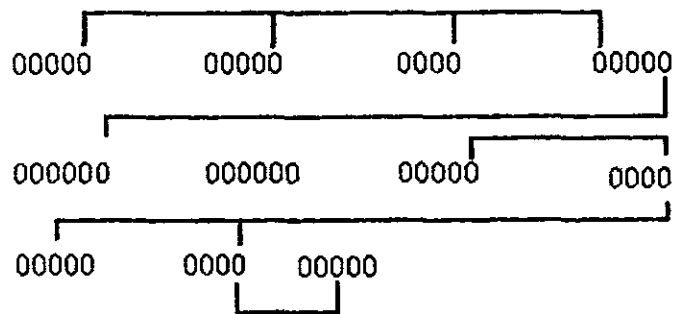
ตอนที่ 1

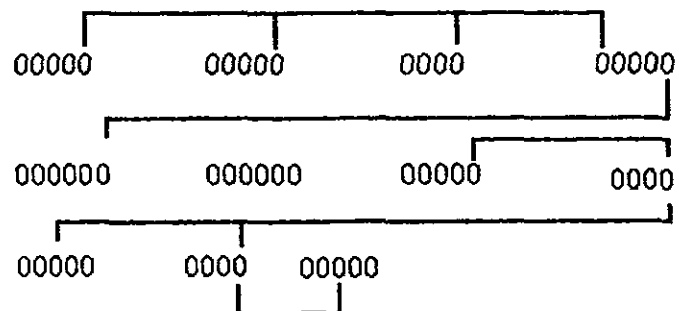
ตอนที่ 2

ตอนที่ 3

ตอนที่ 4

1.5 ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเนื้อร้อง

เมืองกำแพงเพชรเป็นเมืองที่มีการทำป่าไม้มากที่สุด พาหนะสำคัญในการทำไม้ คือ ช้าง ประชาชนนิยมนำไปคล้องช้างมาใช้งานลากไม้ในป่า ประกอบกับป่าไม้อุดมสมบูรณ์ จึงนำช้างไปผูกไว้กับต้นไม้ต่างๆเช่น ต้นขย ต้นรัก เนื้อเพลงเดิมคงมีต้นไม้ต่างๆ อีกมากมายแต่คงทอดมาเพียง 3 ต้น

ต้นขย เป็นต้นไม้ที่ชาวกำแพงเพชร นิยมปลูกไว้ในบ้าน เพื่อเป็นคตินิยมให้พูดเพราะรู้จักให้เกียรติและยกย่องผู้อื่น จะทำให้สภาพสังคมดีขึ้น อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ต้นทอง ชื่อเต็มว่าต้นทองกวาว ต้นใหญ่ดอกสีแดง บ้างเรียกทองธรรมชาติ เป็นต้นไม้ที่นิยมปลูกในภาคเหนือมากที่สุด จังหวัดกำแพงเพชร จะมีมากที่สุด ออกดอกในฤดูหนาว สีแดงสดทั้งต้นงดงามมากเป็นค่านิยมที่เป็นมงคลนาม จึงนำมาเล่นในเพลงคล้องช้าง

ต้นรัก เป็นต้นไม้ขนาดใหญ่ ใ้ย่างสำหรับลงพื้น หรือทำสิ่งต่างๆ เรียกว่ายางรัก ต้นรักในอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรมีอยู่เป็นจำนวนมากและเป็นค่านิยมที่เป็นมงคลนาม จึงนำมาไว้ในเพลงระบำคล้องช้าง

จะเห็นได้ว่าจากลักษณะสภาพแวดล้อมดังกล่าวก่อให้เกิดสภาพทางสังคม ด้านการประกอบอาชีพที่ปรากฏในเพลงระบำคล้องช้าง คือการคล้องช้างป่ามาสำหรับ ลากไม้ หรือใช้งาน เกี่ยวกับการทำไม้ นอกจากนั้นยังก่อให้เกิดค่านิยมในเรื่องความรัก หนุ่มสาวในสมัยโบราณไม่สามารถพบปะกัน และแสดงความรักได้อย่างง่ายๆ เหมือนในปัจจุบัน ระบำคล้องช้างจึงซ่อนให้คู่รักได้เลือกคู่ครอง ด้วยวิธีขอใครให้นำผ้าไปคล้องผู้นั้นออกมาร่า สามารถแสดงออกได้ทั้งชายและหญิง ทำได้แนบเนียนและเป็นศิลปะเหมาะสมกับประเพณี และวัฒนธรรม

1.6 การแต่งกายในการแสดง

หญิงนุ่งโจงกระเบน เสื้อแขนกระบอก ผ้าแถบคล้องคอ (ใช้คล้องผ้าชาย) ชายนุ่งโจงกระเบน เสื้อดอกกอกกลม ผ้าขาวม้าผูกเอว และผ้าสไบสำหรับชายคล้องหญิง หรือหญิงคล้องชาย

ภาพประกอบ 10 การแสดงรำคล้องช้าง

1.7 โอกาสในการแสดง มักแสดงในงานรื่นเริงต่างๆ เช่นงาน ปีใหม่ งานตรุษสงกรานต์ หรือ ในเทศกาลประจำปีของจังหวัด เช่น งานนบพระเล่นเพลง หรือ งานกล้วยไข่ เป็นต้น

2. เพลงรำแม่ศรี

2.1 รูปแบบการแสดง ในการแสดงรำแม่ศรี จะเลือกหญิงสาวที่หน้าตาสวยงาม ร่าสวยที่สุดในหมู่บ้าน ผู้รำแม่ศรีจะถือกรวย ดอกไม้รูปเทียน นั่งอยู่กลางวง ผู้เล่นคนอื่นจะร้องเพลงเชิญแม่ศรีร้องเข้าไปมาจนแม่ศรีเข้าร่างจะทรงจะวางดอกไม้และเริ่มตุกรำไปตามจังหวะของการร้องและเสียงปรบมือ

2.2 เครื่องดนตรี ไม่ใช้เครื่องดนตรีประกอบ ใช้เพียงการปรบมือให้จังหวะเท่านั้น

2.3 เนื้อเพลง

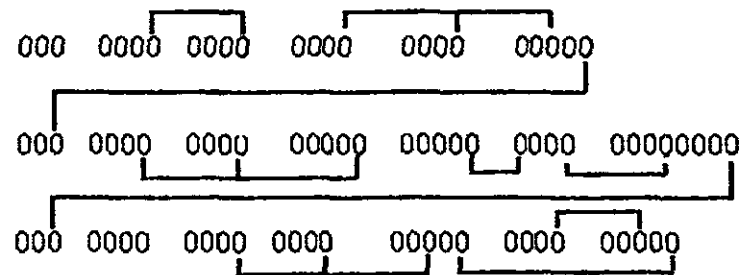
(เชิญแม่ศรี) แม่ศรีเอ๋ย แม่ศรีสาวหงส์ เชิญเข้ามาลง แม่นางสร้อยทอง ขวนพี่ ขวนน้อง เชิญแม่ทองศรีเอ๋ย

(แม่ศรีเข้า) แม่ศรีเอ๋ย แม่ศรีสวยสะ ขกมือไหว้พระ เอ๋ยจะมีคนชม ขนคิ้วเจ้า ก็ต่อคอเจ้าก็กลม ชักผ้าปิดนม ชมแม่ศรีเอ๋ย

แม่ศรีเอ๋ย แม่ศรีเอวกลม ห่อผ้าศรีทอง จะลอมละล่อง เข้าในห้องไหนดเอ๋ย จะลอมละล่อง เข้าในห้องไหนดเอ๋ย

2.4 ลักษณะโครงสร้างคำประพันธ์

มีจำนวนคำประพันธ์ไม่แน่นอน เป็นคำคล้องจอง มีโครงสร้างคำสัมผัส ดังนี้

2.5 สภาพสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในบทร้อง

2.5.1 การประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพไม่ชัดเจน แต่ภายหลังจากการทำไร่ ทำนา ชาวบ้านจะมารวมกันที่ลานบ้านผู้ใหญ่ หรือลานวัดพระบรมธาตุแล้วจะร้องเล่น รำแม่ศรี อย่างสนุกสนาน

2.5.2 สภาพแวดล้อม

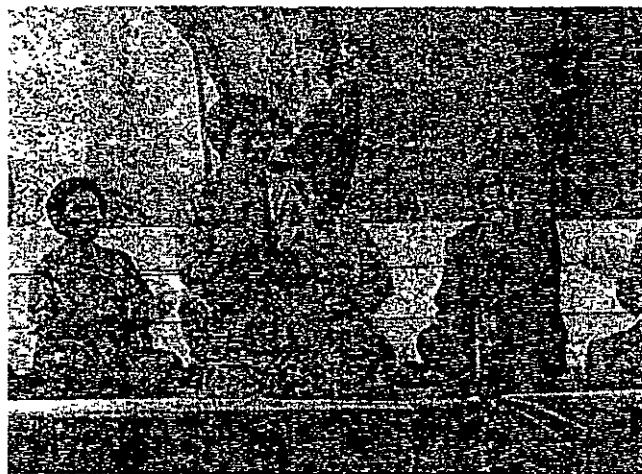
ชาวบ้านรักสงบและมีการรวมตัวกันมีความสามารถในการ ร้องรำ รักสนุก มีการทำไร่ ทำนาเป็นอาชีพหลัก

2.5.3 ค่านิยมในเรื่องความรัก

เป็นการเลือกสาวงาม ประจำหมู่บ้าน เมื่อชาวบ้านมารวมตัวกันแล้ว ก็มีการรำแม่ศรี โดยเลือกสาวงามที่สุด ในหมู่บ้าน มารำหรือเข้าทรงเมื่อแม่ศรีเข้าทรงสาวงามก็ออกมารำโดยไม่รู้สีกตัว

2.6 การแต่งกายในการแสดง

ผู้แสดงเป็นแม่ศรีจะนุ่งโจงกระเบนห่มสไบ

ภาพประกอบ 11 การแสดง รำแม่ศรี

2.7 โอกาสในการแสดง มักแสดงในงานรื่นเริงต่างๆ เช่นงาน ปีใหม่ งานตรุษสงกรานต์ หรือ ในเทศกาลประจำปีของจังหวัด เช่น งานนบพระเล่นเพลง หรือ งานกล้วยไข่ เป็นต้น

3.รำโทน

เพลงรำโทน มีมาก่อนสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นการพบปะกันระหว่างหนุ่มสาวในงานเทศกาลต่างๆ เพื่อความสนุกสนานรื่นเริง ผู้เริ่มสืบค้นเพลงประเภทรำโทนของตำบลนครชุม นี้คือแม่ลำภู ทองธรรมชาติ ร่วมสืบสานและแสดง โดยกลุ่มแม่บ้านชาวตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ในครั้งนี้ได้ศึกษา เพลงประเภทรำโทน จำนวน 10 เพลง ดังนี้

3.1 เพลงสายน้ำแม่ปิง

3.1.1 รูปแบบการแสดง คนตรีและนักร้องเริ่มบรรเลง หนุ่มสาวจะออกมารำเป็นคู่ๆ รำไปรอบๆ จะมีลีลาและมีท่าทางประกอบในแต่ละเพลง

3.1.2 เครื่องดนตรี กลอง ฉิ่ง ฉาบ กรับ

3.1.3 เนื้อร้อง

สายน้ำแม่ปิงไหลนอง

น้ำหนือไหลเซาะตลิ่ง ไหลคิงว้างเอื้อง

เขินสองเรามา นั่ง

เขินสองเรามา นั่ง ผากความหวังไว้ให้แก่นัน

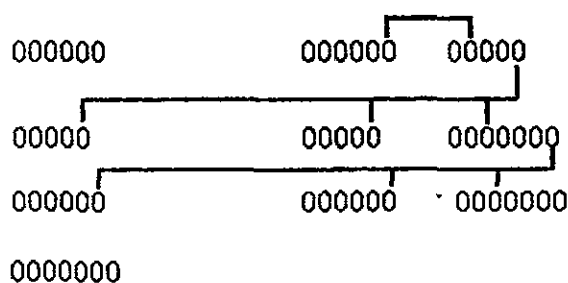
สายน้ำคือสายสัมพันธ์

สายน้ำคือสายสัมพันธ์ เรอกับฉันเป็นชาวฝั่งปิง

เรอกับฉันเป็นชาวฝั่งปิง

3.1.4 ลักษณะโครงสร้างคำประพันธ์.

มีจำนวนคำประพันธ์ไม่แน่นอน เป็นคำคล้องจอง มีโครงสร้างคำสัมผัส ดังนี้

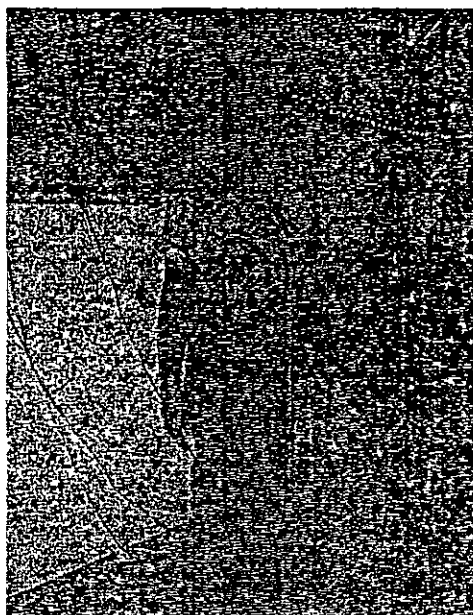

3.1.5 สภาพสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในบทร้อง

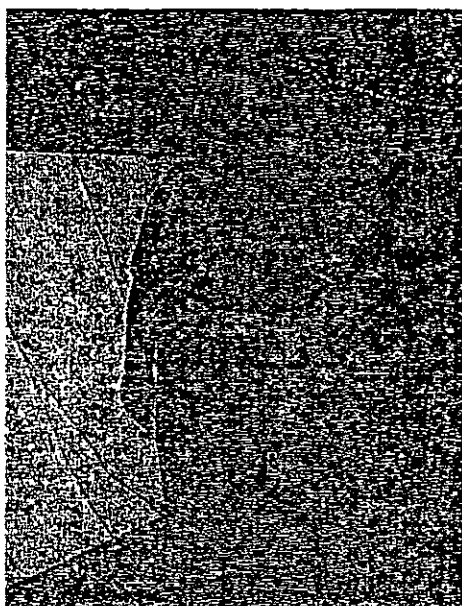
จังหวัดกำแพงเพชรมีแม่น้ำปิงไหลผ่านตลอดปี สายน้ำนั้นนำมาซึ่งความอุดมสมบูรณ์ ประชาชนนิยมปลูกบ้านเรือนริมแม่น้ำแม่ปิง น้ำไหลแรงมากน้ำเซาะตลิ่งท่วมตื้นฝั่งขึ้นมาดอนเขินๆหนุ่มสาวมานั่ง พลอตรักกันสาบานต่อน้ำปิงว่าจะรักกันนิรันดรสะท้อนให้เห็นถึงสภาพการขับร้องเพลงเกี่ยวพารา ของหนุ่มสาวในอดีต

3.1.6 การแต่งกาย

หญิงนุ่งซิ่น เสื้อสวยงาม ชายนุ่งกางเกง เสื้อคอกลมลายดอก ผ้าขาวม้าหรือผ้าแพรคาดเอว

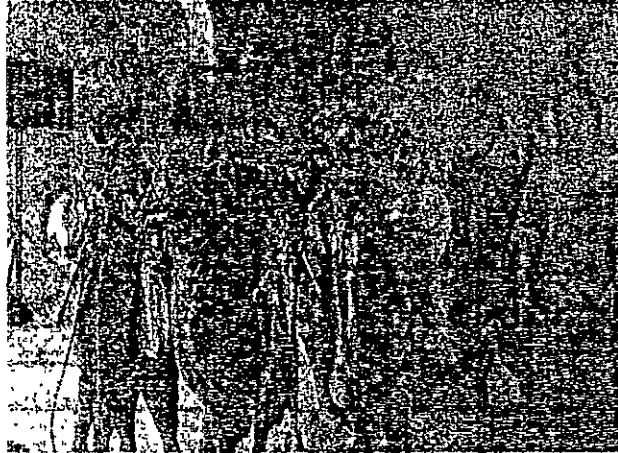

ภาพประกอบ 12 แสดงการแต่งกายชาย

ภาพประกอบ 13 แสดงการแต่งกายหญิง

3.1.7 โอกาสในการแสดง มักแสดงในงานรื่นเริงต่างๆเช่นงาน ปีใหม่ งานตรุษสงกรานต์ หรือในเทศกาลประจำปีของจังหวัด เช่น งานนบพระเล่นเพลง หรือ งานกล้วยไข่ เป็นต้น

ภาพประกอบ 14 การแสดงเพลงรำไท่

3.2 เพลงดอกกุหลาบ

3.2.1 รูปแบบการแสดง คนตรีและนักร้องเริ่มบรรเลง หนุ่มสาวจะออกมารำเป็นคู่ๆ รำไปรอบๆ จะมีลีลาและมีท่าทางประกอบในแต่ละเพลง

3.2.2 เครื่องดนตรี กลอง ฉิ่ง ฉาบ กรับ

3.2.3 เนื้อร้อง

ดอกกุหลาบ ดอกน้อยแหลมคม   อยากจะชมๆ ให้ชื่นอุรา
 หนาวเหน็บทำไมถึงเจ็บหนักหนา   หนาวเหน็บทำไมถึงเจ็บหนักหนา
 ทุกคืนวันมาพาร์กให้เศร้าใจ

    อยากรู้จักแม่หม้ายคาลี   แม่ยอดสตรี แห่งดวงดารา

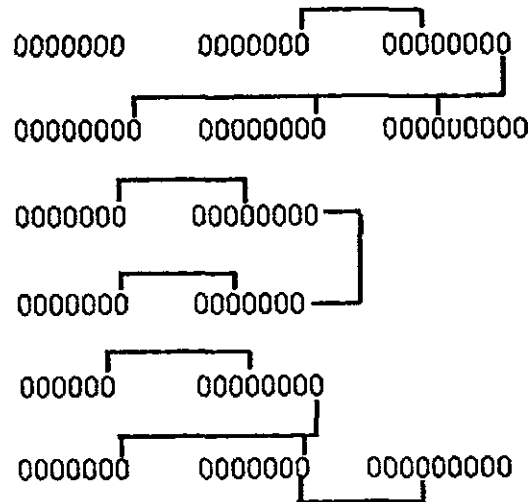
    ข้านี้เปรียบเหมือนกระต่ายน้อย   ฝ่าแต่คอยแต่ดวงจันทร์

    ฟังดูฟังดูกรรม คดีใดๆ จะชมๆ ให้ชื่นอุรา

    ใจชายเชื่อไม่ได้หรือหนา   ใจชาย(หญิง)เชื่อไม่ได้หรือหนา   ทุกคืนวันมาพาร์กให้
 เศร้าใจ

3.2.4 ลักษณะโครงสร้างคำประพันธ์

มีจำนวนคำประพันธ์ไม่แน่นอน เป็นคำคล้องจอง มีโครงสร้างคำสัมผัส ดังนี้

3.2.5 สภาพสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในบทร้อง

เปรียบเทียบผู้หญิงเหมือนกับดอกกุหลาบน้อยๆ มีหนาม แหลมคม อยากรู้จักแม่่ม่ายเลดี (เลดี) ซึ่งเป็นภาษาต่างประเทศเข้ามามีอิทธิพลในกำแพงเพชร เปรียบผู้ชายเหมือนกระต่าย เปรียบผู้หญิงเป็นดวงจันทร์ เป็นบทร้องที่ใช้ร้องเกี่ยวกับพาราของหนุ่มสาวในคืนวันพระจันทร์เต็มดวง ถ้อยคำแสดงถึงการออกอ้อนตัดพ้อเป็นเชิงหยิ่งใจกันของชายหญิง ทั้งนี้ในสมัยก่อนการจะได้พบปะกันของหนุ่มสาวนั้นเป็นเรื่องที่ค่อนข้างลำบากต้องมีเทศกาลงานบุญ จึงจะได้มีโอกาสมาพบกัน

3.2.6 การแต่งกาย ใช้ชุดแต่งกายแบบเดียวกับเพลงสายน้ำแม่ปิง

3.2.7 โอกาสในการแสดง มักแสดงในงานรื่นเริงต่างๆ เช่นงาน ปีใหม่ งานตรุษสงกรานต์ หรือในเทศกาลประจำปีของจังหวัด เช่น งานนบพระเล่นเพลง หรือ งานกล้วยไข่ เป็นต้น

3.3 เพลง หงส์ หงส์ หงส์

3.3.1 รูปแบบการแสดง คนตรีและนักร้องเริ่มบรรเลง หนุ่มสาวจะออกมารำเป็นคู่ๆ รำไปรอบๆ จะมีลีลาและมีท่าทางประกอบในแต่ละเพลง

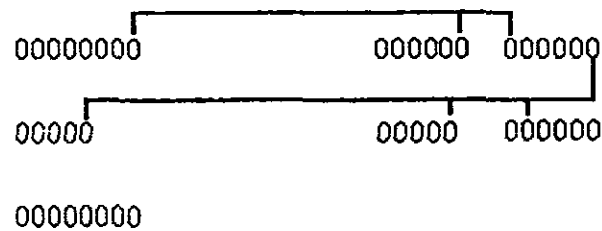
3.3.2 เครื่องดนตรี กลอง ฉิ่ง ฉาบ กรับ

3.3.3 เนื้อร้อง

หงส์อย่างทงไปน้ก   เดี่ยวปีกของเจ้าจะหัก หักลงในกลางหนอง
 อย่างทงถือดีว่าเป็นหงส์ทอง   ยามเมื่อฉันแลมอง หงส์ทองขยับปีกบิน
 หงส์เอยหงส์ทองขยับปีกบิน

3.3.4 ลักษณะโครงสร้างคำประพันธ์

มีจำนวนคำประพันธ์ไม่แน่นอน เป็นคำคล้องจอง มีโครงสร้างคำสัมผัส ดังนี้

3.3.5 สภาพสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในบทร้อง

เนื้อหาคำร้องเป็นเชิงเปรียบเทียบ ว่าคนที่ทะนงตนถือดีว่าผู้อื่นนั้น เปรียบดังหงส์ทอง มีโอกาสที่สักวันจะปีกหักได้ เป็นเพลงที่ใช้ร้องเล่นสนุกสนาน

3.3.6 การแต่งกาย ใช้ชุดแต่งกายแบบเดียวกับเพลงสายน้ำแม่ปิง

3.3.7 โอกาสในการแสดง มักแสดงในงานรื่นเริงต่างๆเช่นงาน ปีใหม่ งานครูสงกรานต์ หรือในเทศกาลประจำปีของจังหวัด เช่น งานนบพระเล่นเพลง หรือ งานกล้วยใจ เป็นต้น

3.4 เพลง ดอกบัวไทย

3.4.1 รูปแบบการแสดง ดนตรีและนักร้องเริ่มบรรเลง หนุ่มสาวจะออกมารำเป็นคู่ๆ รำไปรอบๆ จะมีลีลาและมีท่าทางประกอบในแต่ละเพลง

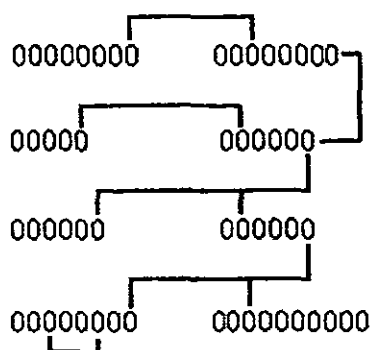
3.4.2 เครื่องดนตรี กลอง ฉิ่ง ฉาบ กรับ

3.4.3 เนื้อร้อง

ดอกบัวไทยนั้นช่างงามสุดผ่อง แต่ฉันมองว่าเธอสวยกว่า
 เธอนั้นสวยจริงๆ สวยยิ่งกว่าเทพธิดา
 รักเธอรักเธอหนักหนา รักกว่าชีวิตของฉัน
 หากเธอขายฉันต้องวายชีวิต คายร่วมกันขึ้นสวรรค์ทั้งฉันและเธอ (ซ้ำ)

3.4.4 ลักษณะโครงสร้างคำประพันธ์

มีจำนวนคำประพันธ์ไม่แน่นอน เป็นคำคล้องจอง มีโครงสร้างคำสัมผัส ดังนี้

3.4.5 สภาพสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในบทร้อง

เนื้อหาทำนองเป็นเชิงเปรียบเทียบ ชมความงามของสาว ออกข้อถึงความรักที่มีต่อกัน
 ของหนุ่มสาว เป็นเพลงที่ร้องเล่นสนุกสนาน

3.4.6 การแต่งกาย ใช้ชุดแต่งกายแบบเดียวกับเพลงสายน้ำแม่ปิง

3.4.7 โอกาสในการแสดง มักแสดงในงานรื่นเริงต่างๆ เช่นงาน ปีใหม่ งานตรุษสงกรานต์
 หรือในเทศกาลประจำปีของจังหวัด เช่น งานนบพระเล่นเพลง หรือ งานกล้วยไข่ เป็นต้น

3.5 เพลง ชากังราว

3.5.1 รูปแบบการแสดง คนตรีและนักร้องเริ่มบรรเลง หนุ่มสาวจะออกมารำเป็นคู่ๆ รำไป
 รอบๆ จะมีลีลาและมีท่าทางประกอบในแต่ละเพลง

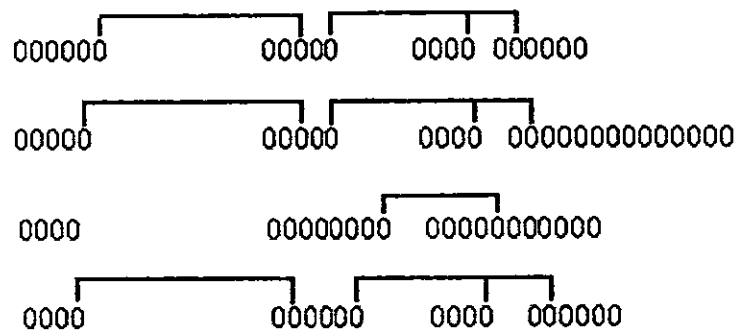
3.5.2 เครื่องดนตรี กลอง ฉิ่ง ฉาบ กรับ

3.5.3 เนื้อร้อง

ชาวกังราววัยคะนอง เราจะต้องไว้ชื่อ ให้โลกเล่าลือ ขึ้นชื่อว่าชาวกังราว
 ใครจะรำก็เชิญ เราไม่เดินหน้าหนี พวกเรายินดี เชิญจิมมาเล่นเพื่อน
 รำเชิญจิมเชิญจิม มาเล่นเพื่อนรำ
 ชักชวนสาวงาม มาเล่นเพื่อนรำถวายเจ้าพ่อ อนิจจารูปหล่อรูปหล่อคือ
 คมข้างเดียว พายเรือเข้าไปรับ จากล้นกระไรน้ำเชี่ยว รักเธอคนเดียว น้ำเชี่ยว
 อุดสาห์พายมา

3.5.4 ลักษณะ โครงสร้างคำประพันธ์

มีจำนวนคำประพันธ์ไม่แน่นอน เป็นคำคล้องจอง มีโครงสร้างคำสัมผัส ดังนี้

3.5.5 สภาพสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในบทร้อง

เนื้อหาคำร้องแสดงให้เห็นถึงความเป็นคนเมืองชาวกังราวที่ขึ้นชื่อว่าเป็นคนใจนักเลงที่จะทำอะไรก็จำค้ำจนถึงชื่อเสียงของตัวเองเสมอ อย่างไรก็ตามเนื้อหาของเพลงก็มักจะเกี่ยวข้องกับความรัก การเกี้ยวพาราสีของหนุ่มสาวที่มีบ้านเรือนอยู่ตามริมน้ำ ที่สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของชุมชนริมน้ำแม่ปิง

3.5.6 การแต่งกาย ใช้ชุดแต่งกายแบบเดียวกับเพลงสายน้ำแม่ปิง

3.5.7 โอกาสในการแสดง มักแสดงในงานรื่นเริงต่างๆ เช่นงาน ปีใหม่ งานครูยสงกรานต์ หรือในเทศกาลประจำปีของจังหวัด เช่น งานนบพระเล่นเพลง หรือ งานกล้วยไข่

3.6 เพลง เรอจำ

3.6.1 รูปแบบการแสดง ดนตรีและนักร้องเริ่มบรรเลง หนุ่มสาวจะออกมารำเป็นคู่ๆ รำไปรอบๆ จะมีลีลาและมีท่าทางประกอบในแต่ละเพลง

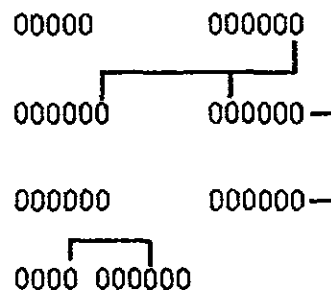
3.6.2 เครื่องดนตรี กลอง ฉิ่ง ฉาบ กรับ

3.6.3 เนื้อร้อง มีเนื้อร้องดังนี้

เรอจำเรอชื่อไร   บอกหม่อมยจะได้รู้จัก
 ไปมาจะได้ถามทัก   รู้จักกันไว้แหละดี
 เผื่อพี่พลัดไปบ้านน้อง   เผื่อน้องพลัดมาบ้านพี่
 พัดไปพัดมา พัดจนหลังคาไม่มี

3.6.4 ลักษณะโครงสร้างคำประพันธ์

มีจำนวนคำประพันธ์ไม่แน่นอน เป็นคำคล้องจอง มีโครงสร้างคำสัมผัส ดังนี้

3.6.5 สภาพสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในบทร้อง

เป็นเพลงร้องสนุกสนาน มีเนื้อหาโยงไปถึงเรื่องของน้ำพัด ที่แสดงให้เห็นถึงการเกิดน้ำท่วมที่ชุมชนริมฝั่งแม่น้ำจะประสบในแทบจะทุกฤดูน้ำหลาก และได้นำความรู้สึกนั้นมาผูกเรื่องร้องเล่นเป็นเรื่องสนุกสนาน

3.6.6 การแต่งกาย ใช้ชุดแต่งกายแบบเดียวกับเพลงสายน้ำแม่ปิง

3.6.7 โอกาสในการแสดง มักแสดงในงานรื่นเริงต่างๆ เช่นงาน ปีใหม่ งานตรุษสงกรานต์ หรือในเทศกาลประจำปีของจังหวัด เช่น งานนบพระเล่นเพลง หรือ งานกล้วยไข่ เป็นต้น

3.7 เพลง กำแพงเมืองทอง

3.7.1 รูปแบบการแสดง คนตรีและนักร้องเริ่มบรรเลง หนุ่มสาวจะออกมารำเป็นคู่ๆ รำไปรอบๆ จะมีลีลาและมีท่าทางประกอบในแต่ละเพลง

3.7.2 เครื่องดนตรี กลอง ฉิ่ง ฉาบ กรับ

3.7.3 เนื้อร้อง

ไอ้กำแพงเมืองทอง มองดูช่างสวยวิไล
 เหลียวมองไปทางไหน ล้วนแล้วแต่เป็นปีกแผ่น (ตาลาล้มๆ)
 สวยงามธรรมชาติ สวยสะอาดเมื่อยามค่ำคืน (ตาลาล้มๆ)
 สวยงามระรื่น ชื่นบานพารักให้สุขใจ ตาลาลาลาลาล้ม พารักให้สุขใจ

3.7.4 ลักษณะโครงสร้างคำประพันธ์

มีจำนวนคำประพันธ์ไม่แน่นอน เป็นคำคล้องจอง มีโครงสร้างคำสัมผัส ดังนี้

3.7.5 สภาพสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในบทร้อง

เป็นเพลงที่พูดถึงความงามของธรรมชาติ ต้นไม้ ล้าคลอง และแม่น้ำ ที่มีมากมายในท้องถิ่นกำแพงเพชร

3.7.6 การแต่งกาย ใช้ชุดแต่งกายแบบเดียวกับเพลงสายน้ำแม่ปิง

3.7.7 โอกาสในการแสดง มักแสดงในงานรื่นเริงต่างๆ เช่นงาน ปีใหม่ งานครูยสงกรานต์ หรือในเทศกาลประจำปีของจังหวัด เช่น งานนบพระเล่นเพลง หรือ งานกล้วยไข่ เป็นต้น

3.8 เพลง นั่งอยู่ริมฝั่งธาร

3.8.1 รูปแบบการแสดง คนตรีและนักร้องเริ่มบรรเลง หนุ่มสาวจะออกมารำเป็นคู่ๆ รำไปรอบๆ จะมีลีลาและมีท่าทางประกอบในแต่ละเพลง

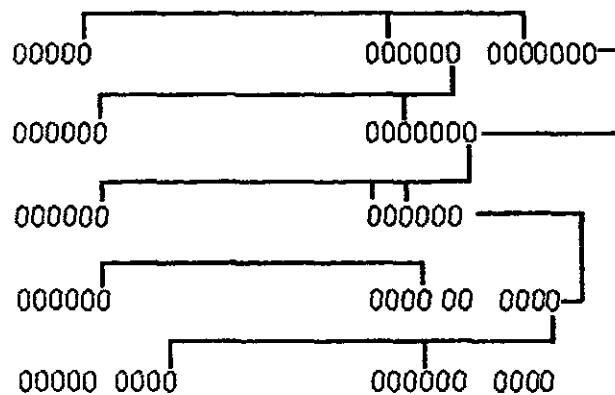
3.8.2 เครื่องดนตรี กลอง ฉิ่ง ฉาบ กรับ

3.8.3 เนื้อร้อง

นั่งอยู่ริมฝั่งธาร	คำหวานแว่วผ่านลมมา	ร้อนเวลาเวลาเรใจ
ฟังเสียงนกร้องก้องมา	เศร้าหนักหนาคล้ายเสียงร้องไห้	
รำพึงถึงคู่จากไป	ไกลแล้วใยไม่รอคอย	
โธ่เอ๋ยมีแต่ผิดหวัง	ลืมแล้วหรือยังรักเคย	ต้องโหยชะห้อย
โอ้ว่าใจหนอใจไม่มันสักน้อย	ดูหรือมาคอยเปลี่ยนไป	เศร้าใจหนักหนา

3.8.4 ลักษณะโครงสร้างคำประพันธ์

มีจำนวนคำประพันธ์ไม่แน่นอน เป็นคำคล้องจอง มีโครงสร้างคำสัมผัส ดังนี้

3.8.5 สภาพสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในบทร้อง

เนื้อหาของเพลงก็ยังคงเกี่ยวข้องกับแม่น้ำปิง ผู้คนมีความผูกพันกับแม่น้ำ จะสุขจะทุกข์
อย่างไรก็ถ่ายทอดบอกเล่นความสุขความทุกข์นั้นกับสายน้ำ

3.8.6 การแต่งกาย ใช้ชุดแต่งกายแบบเดียวกันกับเพลงสายน้ำแม่ปิง

3.8.7 โอกาสในการแสดง มักแสดงในงานรื่นเริงต่างๆเช่นงาน ปีใหม่ งานตรุษสงกรานต์
หรือในเทศกาลประจำปีของจังหวัด เช่น งานนบพระเล่นเพลง หรือ งานกล้วยไข่ เป็นต้น

3.9 เพลง ช่อมะพร้าวปิ้ง

3.9.1 รูปแบบการแสดง คนตรีและนักร้องเริ่มบรรเลง หนุ่มสาวจะออกมาร้านเป็นคู่ๆ รำไปรอบๆ จะมีลีลาและมีท่าทางประกอบในแต่ละเพลง

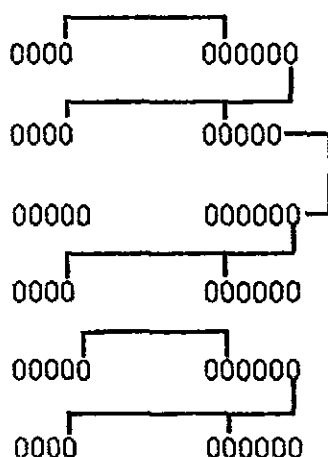
3.9.2 เครื่องดนตรี กลอง ฉิ่ง ฉาบ กรับ

3.9.3 เนื้อร้อง

ช่อมะพร้าวปิ้ง	สาวจริงกำลังจะหล่อ
น่ารักจริงหนอ	เจ้าช่อมะพร้าวปิ้ง
ช่างงามกระไร	อ้ายเสียดายที่อยู่ปลายกิ่ง
น่ารักจริงๆ	ทุกสิ่งที่เฝ้าแลมอง
มองไปมองมา	สายตากำลังเป็นสื่อ
ความรักนี้หรือ	เป็นสื่อกันด้วยสายตา

3.9.4 ลักษณะโครงสร้างคำประพันธ์

มีจำนวนคำประพันธ์ไม่แน่นอน เป็นคำคล้องจอง มีโครงสร้างคำสัมผัส ดังนี้

3.9.5 สภาพสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในบทร้อง

มะพร้าวเป็นผลไม้ชนิดหนึ่งที่ ชาวบ้านในจังหวัดกำแพงเพชร มักนิยมจะปลูกต้นมะพร้าวไว้ในบ้าน สำหรับเป็นร่มเงาและผลใช้รับประทาน มีการเปรียบเทียบหนุ่มสาวเปรียบเสมือนลูกมะพร้าวที่อยู่ปลายกิ่ง ที่เฝ้าหมายปอง

3.9.6 การแต่งกาย ใช้ชุดแต่งกายแบบเดียวกันกับเพลงสายน้ำแม่ปิง

3.9.7 โอกาสในการแสดง มักแสดงในงานรื่นเริงต่างๆเช่นงาน ปีใหม่ งานตรุษสงกรานต์ หรือในเทศกาลประจำปีของจังหวัด เช่น งานนบพระเล่นเพลง หรือ งานกล้วยไข่ เป็นต้น

3.10 เพลง มะยม

3.10.1 รูปแบบการแสดง คนตรีและนักร้องเริ่มบรรเลง หนุ่มสาวจะออกมาร่าเป็นคู่ๆ รำไปรอบๆ จะมีลีลาและมีท่าทางประกอบในแต่ละเพลง

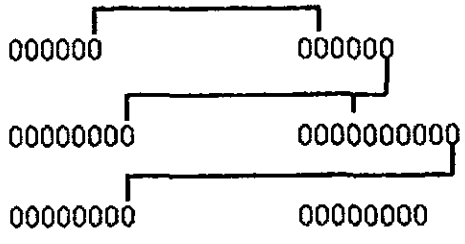
3.10.2 เครื่องดนตรี กลอง ฉิ่ง ฉาบ กรับ

3.10.3 เนื้อร้อง

มะยมหวานชื่นใจนัก   น่องรักนี้ใครจะกลืน
สุดเสียดายสุดเสียดายเป็นอื่น   มะยมหวานชื่นรับคนอื่นเข้ามาดม
เข้า หนอละหนอยล่องลอยตามลม   เข้า หนอละหนอยล่องลอยตามลม

3.10.4 ลักษณะโครงสร้างคำประพันธ์

มีจำนวนคำประพันธ์ไม่แน่นอน เป็นคำคล้องจอง มีโครงสร้างคำสัมผัส ดังนี้

3.10.5 สภาพสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในบทร้อง

เนื้อหาของเพลง ได้นำเอาต้นไม้อุดมคติมะยมที่มีทั่วไปในท้องถิ่นมาเปรียบเปรยว่ามะยมนั้นช่างหวานชื่นใจต่างๆที่จริงแล้วมะยมที่ปลูกนั้นส่วนมากจะเป็นมะยมเปรี้ยวจะให้รสชาติที่สะทอนให้เห็นความรู้สึก อารมณ์ของหนุ่มสาวที่กำลังมีความรัก แม้จะเป็นความรักที่ไม่สมหวังก็ตามที

3.10.6 การแต่งกาย ใช้ชุดแต่งกายแบบเดียวกันกับเพลงสายน้ำแม่ปิง

3.10.7 โอกาสในการแสดง มักแสดงในงานรื่นเริงต่างๆเช่นงาน ปีใหม่ งานตรุษสงกรานต์ หรือในเทศกาลประจำปีของจังหวัด เช่น งานนบพระเล่นเพลง หรือ งานกล้วยไข่ เป็นต้น

วิเคราะห์เพลงระบำกลองช้าง

1. โน้ตเพลงระบำกลองช้าง

$\text{♩} = 78$

1 กลอง จิ้น หนา พ่อ กลอง กลอง จิ้น หนา แม่ กลอง อ๋า จด อ๋า

6 จ้อง กลอง ไร่ ต้า งาม เอย กลอง ช้าง มา ได้ แล้ว เหวย กลอง

11 ช้าง มา ได้ แล้ว หวา มุก ไว้ ที่ ต้น ขอ ช้าง เอียน มา เต้า มา

16 เกย พราน เอย เอย ช้าง มา ต่อ ต้น ขอ เด็ก นึก มัน จะ

21 หัก ลง เอย ต้น ขอ เด็ก นึก มัน จะ หัก ลง

26 เอย กลอง จิ้น หนา พ่อ กลอง กลอง จิ้น หนา แม่ กลอง อ๋า

31 จด อ๋า จ้อง กลอง ไร่ ต้า งาม เอย กลอง ช้าง มา ได้ แล้ว

36 เหวย กลอง ช้าง มา ได้ แล้ว หวา มุก ไว้ ที่ ต้น หอง ไกร

41 เป็น เจ้า ของ ไร่ มา จอง เลย เอย ไกร เป็น เจ้า

46 ของ ไร่ มา จอง เลย เอย กลอง จิ้น หนา พ่อ กลอง

51 คลอง จิน หนา แม่ คลอง 52 อย่า จด 53 อย่า จ้อง 54 คลอง 55 ไว้ ทิว งาม

56 เอบ 57 คลอง 58 ช่าง มา ได้ แล้ว 59 เหวย 60 คลอง 61 ช่าง มา ได้ แล้ว 62 หวา มุก

63 ไว้ ที่ ต้น รัก 64 ใคร มา ชำ 65 นึก จก จะ หัก ลง

66 เอบ 67 พี่ มา ชำ 68 นึก จก 69 ใคร หัก ลง 70 เอบ

71 คลอง 72 จิน หนา พ่อ 73 คลอง 74 คลอง จิน หนา แม่ 75 คลอง 76 อย่า จด 77 อย่า

78 จ้อง 79 คลอง 80 ไว้ ทิว งาม 81 เอบ 82 คลอง 83 ช่าง มา ได้ แล้ว 84 เหวย 85 คลอง

86 ช่าง มา ได้ แล้ว 87 หวา มุก 88 ไว้ ที่ ต้น รัก 89 พี่ มา 90 ชำ

91 นึก จก 92 จะ หัก ลง 93 เอบ 94 พี่ มา 95 ชำ 96 นึก จก 97 จะ

98 หัก ลง 99 เอบ

2. รูปแบบ (Form)

เพลงระบำคลองช้างมีความยาวทั้งหมด 92 ห้องเพลง จัดเป็นเพลงแบบ 4 ท่อน ดังนี้

ท่อนที่ 1 (26 ห้อง)	ท่อนที่ 2 (22 ห้อง)	ท่อนที่ 3 (22 ห้อง)	ท่อนที่ 4 (22 ห้อง)
---------------------	---------------------	---------------------	---------------------

ท่อนที่ 1 มีจำนวน 26 ห้อง ตั้งแต่ห้องที่ 1 - 26

1 ค ล ็ อ ง จ ื น ห น า พ ่ อ   2 ค ล ็ อ ง   3 ค ล ็ อ ง จ ื น ห น า   4 แม่ ค ล ็ อ ง   5 อ ย ่า   6 จ ต   7 อ ย ่า
 8 จ ็ อ ง   9 ค ล ็ อ ง   10 "ไ ้   11 ต ัว   12 ง าม   13 เ อ ย   14 ค ล ็ อ ง   15 ช ้าง   16 มา   17 "ไ ้   18 แ ล้ว   19 เ ห ว ย   20 ค ล ็ อ ง
 21 ช ้าง   22 มา   23 "ไ ้   24 แ ล้ว   25 เ ห ว   26 มุก   27 "ไ ้   28 ที่   29 ค ้น   30 ข อ   31 ช ้าง   32 เ ลื อ น   33 มา   34 เ ต ล ่า   35 มา
 36 เ ท ย   37 พ ร าน   38 เ อ ย   39 เ อ า   40 ช ้าง   41 มา   42 ท ่อ   43 ค ้น   44 ข อ   45 เ ลื ก   46 น ัก   47 ม ัน   48 จะ
 49 ห ัก   50 ล ง   51 เ อ ย   52 ค ้น   53 ข อ   54 เ ลื ก   55 น ัก   56 ม ัน   57 จะ   58 ห ัก   59 ล ง
 60 เ อ ย

ท่อนที่ 2 มีจำนวน 22 ห้อง ตั้งแต่ห้องที่ 27 - 48

27 ค ล ็ อ ง จ ื น ห น า พ ่ อ   28 ค ล ็ อ ง   29 ค ล ็ อ ง จ ื น ห น า   30 แม่ ค ล ็ อ ง   31 อ ย ่า
 32 จ ต   33 อ ย ่า   34 จ ็ อ ง   35 ค ล ็ อ ง   36 "ไ ้   37 ต ัว   38 ง าม   39 เ อ ย   40 ค ล ็ อ ง   41 ช ้าง   42 มา   43 "ไ ้   44 แ ล้ว
 45 เ ห ว ย   46 ค ล ็ อ ง   47 ช ้าง   48 มา   49 "ไ ้   50 แ ล้ว   51 เ ห ว   52 มุก   53 "ไ ้   54 ที่   55 ค ้น   56 ท อ ง   57 ไ ล ร
 58 เป็น   59 เจ้า   60 ของ   61 ไร่   62 มา   63 จ อ ง   64 เ ล ย   65 เ อ ย   66 ไ ล ร   67 เป็น   68 เจ้า
 69 ของ   70 ไร่   71 มา   72 จ อ ง   73 เ ล ย   74 เ อ ย

ท่อนที่ 3 มีจำนวน 22 ห้อง ตั้งแต่ห้องที่ 49-70

49 50

คล่อง จิ้นหนา พ่อ คล่อง

51 52 53 54 55

คล่อง จิ้นหนา แม่ คล่อง อย่า จด อย่า จ้อง คล่อง ไร่ ทัว งาม

56 57 58 59 60

เฉย คล่อง ช้าง มา ได้ แล้ว เหวย คล่อง ช้าง มา ได้ แล้ว หวา ผูก

61 62 63 64 65

ไร่ ที่ ต้น รัก ใคร มา ช้ำ นึก ออก จะ หัก ลง

66 67 68 69 70

เฉย พี่ มา ช้ำ นึก ออก ใคร หัก ลง เฉย

ท่อนที่ 4 มีจำนวน 22 ห้อง ตั้งแต่ห้องที่ 71-92

71 72 73 74 75

คล่อง จิ้นหนา พ่อ คล่อง คล่อง จิ้นหนา แม่ คล่อง อย่า จด อย่า

76 77 78 79 80

จ้อง คล่อง ไร่ ทัว งาม เฉย คล่อง ช้าง มา ได้ แล้ว เหวย คล่อง

81 82 83 84 85

ช้าง มา ได้ แล้ว หวา ผูก ไร่ ที่ ต้น รัก พี่ มา ช้ำ

86 87 88 89 90

นึก ออก จะ หัก ลง เฉย พี่ มา ช้ำ นึก ออก จะ

91 92

หัก ลง เฉย

จากทำนองเพลงในข้างต้น มีองค์ประกอบที่จะนำมาประกอบการวิเคราะห์ คือ ความยาวของท่อนเพลง , หลักเสียงหรือเสียงโทนิคของเพลง ดังนี้

ประการแรกความยาวของท่อนเพลง จะพบว่าเพลงระบำคล้องช้าง ทำนองในท่อนที่ 1 จะมีความยาว 26 ห้องเพลง และท่อนที่ 2 มีความยาว จำนวน 22 ห้องเพลง ท่อนที่ 3 มีความยาว 22 ห้องเพลง และท่อนที่ 4 มีความยาว 22 ห้องเพลง จากลักษณะดังกล่าวจะเห็นว่าท่อนที่ 1 มีความยาวมากที่สุดจำนวน 26 ห้องเพลง และท่อนที่ 2 ท่อนที่ 3 กับท่อนที่ 4 ยาวเท่ากันคือจำนวน 22 ห้องเพลง ทั้งสามท่อนมีความยาวน้อยกว่าท่อนที่ 1 จำนวน 4 ห้องเพลง

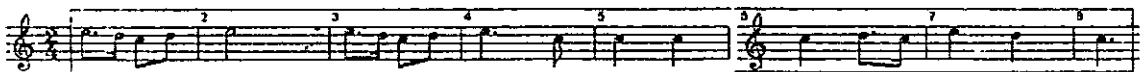
ประการต่อมาจะพิจารณาหลักเสียงหรือโทนิคของทำนองเพลงในแต่ละท่อน เมื่อพิจารณาโน้ตเพลงระบำคล้องช้างจะพบว่า ตัวโน้ต ที่แสดงในวงกลมคือตัวโน้ตของประโยคเพลง ที่จบประโยคทำนองท้ายท่อนเพลงด้วยเสียงโดเหมือนกันทุกท่อนเพลง แสดงให้เห็นว่าทำนองในแต่ละท่อนเพลงมีการใช้หลักเสียงร่วมกัน เพลงเริ่มต้นท่อนเพลงด้วยเสียงที่ไม่ใช่เสียงโทนิค และจบท่อนเพลงด้วยเสียงโทนิค และก็จะเริ่มต้นทำนองในท่อนใหม่ด้วยวิธีการเดียวกันต่อไป ในท่อนที่ 2 ท่อนที่ 3 และท่อนที่ 4 เช่นเดียวกัน

สรุปผลการวิเคราะห์ เพลงระบำคล้องช้างแบ่งเป็นเพลง 4 ท่อน บางท่อนมีความยาวกว่าท่อนอื่นๆเช่นท่อน 1 มีความยาวมากที่สุดก็เพราะมีคำร้องเพิ่มเติมขยายความของประโยคร้อง และท่อนที่ 2 ,3 ท่อนที่ 4 ยาวเท่ากัน เมื่อพิจารณาตัวโน้ต โทนิคในทำนองเพลงประกอบก็พบว่า เป็นเสียงเดียวกัน ใช้กลุ่มโน้ตเดียวกัน จึงสรุปได้ว่าเป็นเพลง 4 ท่อน

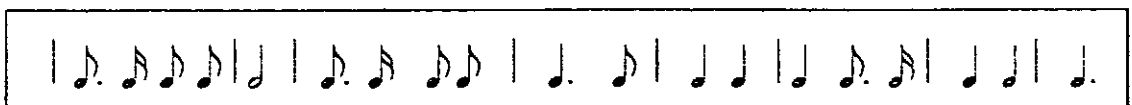
3. ประโยคและจังหวะของทำนองเพลง

เพลงระบำคล้องช้าง แบ่งประโยคเพลงออกเป็น 17 ประโยค

ประโยคเพลงที่ 1 ห้องเพลงที่ 1-8

ประโยคที่ 1 มีลักษณะของจังหวะทำนองเป็นดังนี้

ประโยคเพลงที่ 2 ห้องเพลงที่ 9- 14

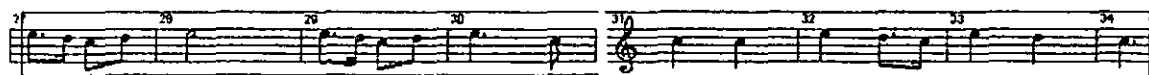

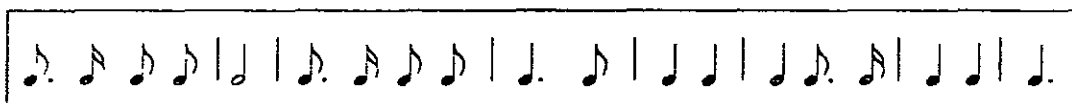
ประโยคที่ 5 มีลักษณะของจังหวะทำนองเป็นดังนี้

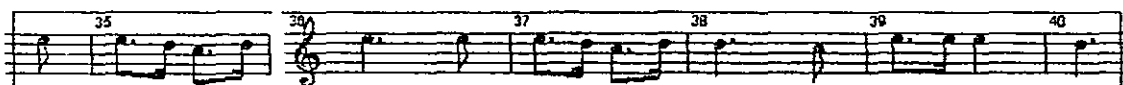
ประโยคเพลงที่ 6 ห้องเพลงที่ 27-34

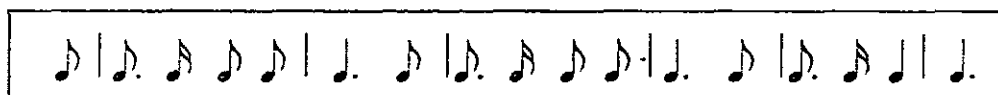
ประโยคที่ 6 มีลักษณะของจังหวะทำนองเป็นดังนี้

ประโยคเพลงที่ 7 ห้องเพลงที่ 35-40

ประโยคที่ 7 มีลักษณะของจังหวะทำนองเป็นดังนี้

ประโยคเพลงที่ 8 ห้องเพลงที่ 41-44

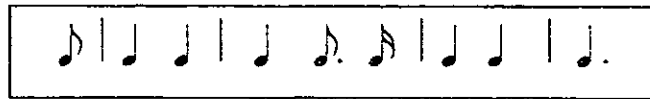
ประโยคที่ 8 มีลักษณะของจังหวะทำนองเป็นดังนี้

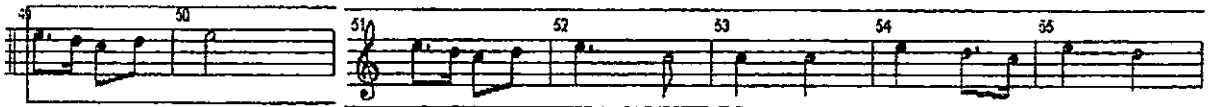
ประโยคเพลงที่ 9 ห้องเพลงที่ 45-48

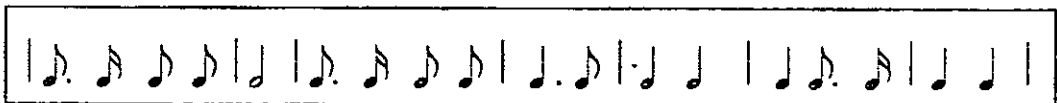
ประโยคที่ 9 มีลักษณะของจังหวะทำนองเป็นดังนี้

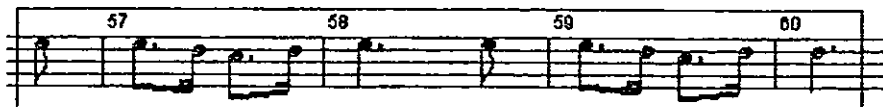
ประโยคเพลงที่ 10 ห้องเพลงที่ 49-55

ประโยคที่ 10 มีลักษณะของจังหวะทำนองเป็นดังนี้

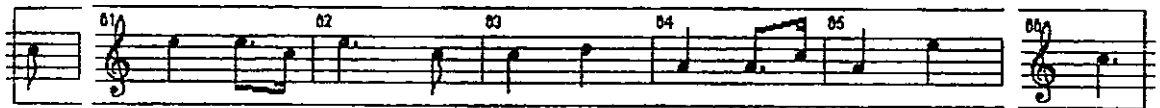
ประโยคเพลงที่ 11 ห้องเพลงที่ 57-60

ประโยคที่ 11 มีลักษณะของจังหวะทำนองเป็นดังนี้

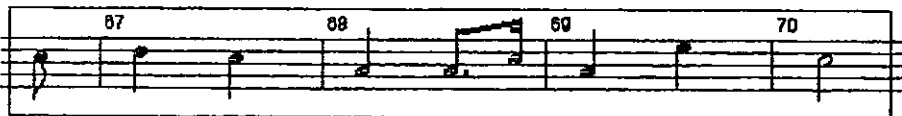
ประโยคเพลงที่ 12 ห้องเพลงที่ 61-66

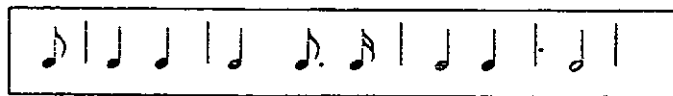
ประโยคที่ 12 มีลักษณะของจังหวะทำนองเป็นดังนี้

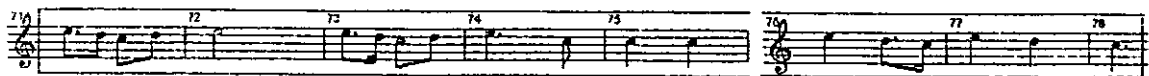
ประโยคเพลงที่ 13 ห้องเพลงที่ 67-70

ประโยคที่ 13 มีลักษณะของจังหวะทำนองเป็นดังนี้

ประโยคเพลงที่ 14 ห้องเพลงที่ 71-78

จากการวิเคราะห์จะพบว่าเพลงรำคัลลิ่งช้าง มี 17 ประโยค

ประโยคที่ 1,2 , 6 ,7,10,14 มีลักษณะจังหวะทำนองในกลุ่มเดียวกัน

ประโยคที่ 11 ,15 มีลักษณะจังหวะทำนองเหมือนกัน

ประโยคที่ 3,4,5,8,9,12,13,16,17 มีลักษณะจังหวะทำนองในกลุ่มเดียวกัน

สรุปผลการวิเคราะห์จังหวะทำนองจะพบว่าเพลงรำคัลลิ่งช้าง มีโครงสร้างของจังหวะทำนองหลักๆอยู่ 3 แบบ คือ

แบบที่ 1 พบที่ประโยคที่ 1,2 , 6 ,7,10 และ14

แบบที่ 2 พบที่ประโยคที่ 11 และ15

แบบที่ 3 พบที่ประโยคที่ 3,4 , 5,8,9,12,13,16และ17

4. ชั้นคู่และช่วงเสียงของท่านอง

เพลงระบำกลองช้าง พบว่ามีชั้นคู่ของท่านองอยู่ 4 ชนิด คือ ชั้นคู่ 2 ชั้นคู่ 3 ชั้นคู่ 4 และชั้นคู่ 5 ดังนี้

ชั้นคู่ 2 มีท่านองที่เกิดชั้นคู่ 2 จำนวน 101 คู่ ดังแสดงในกรอบ

กลอง ฉั้น หนา พ่อ กลอง กลอง ฉั้น หนา แม่ กลอง อ่า จก อ่า

จ้อง กลอง ไร่ ทัว งาม เอย กลอง ช้าง มา ได้ แล้ว เหวย กลอง

ช้าง มา ได้ แล้ว หวา ผูก ไร่ ที่ ต้น ขอ ช้าง เลื่อน มา เตลา มา

เคย พราน เอย เอย ช้าง มา ต่อ ต้น ขอ เล็ก นึก มัน จะ

หัก ลง เอย ต้น ขอ เล็ก นึก มัน จะ หัก ลง

เอย กลอง ฉั้น หนา พ่อ กลอง กลอง ฉั้น หนา แม่ กลอง อ่า

จก อ่า จ้อง กลอง ไร่ ทัว งาม เอย กลอง ช้าง มา ได้ แล้ว

เหวย กลอง ช้าง มา ได้ แล้ว หวา ผูก ไร่ ที่ ต้น หอง ไตร

เป็น เจ้า ของ ไร่ มา จอง เอย เอย ไตร เป็น เจ้า

ของ ไร่ มา จอง เอย เอย กลอง ฉั้น หนา พ่อ กลอง

51
คิดถึง จันทนา แม่ คิดลง อย่า จด อย่า จ้อง คิดลง ใจ ทิว งาม

56
เอช คิดลง ช่าง มา ได้ แล้ว เหวย คิดลง ช่าง มา ได้ แล้ว หวา มุก

61
ไร่ ที่ ต้น รัก ไตร มา ช้า นึก ออก จะ หัก ลง

66
เอช พี่ มา ช้า นึก ออก ไตร หัก ลง เอช

71
คิดถึง จันทนา พ่อ คิดลง คิดลง จันทนา แม่ คิดลง อย่า จด อย่า

76
จ้อง คิดลง ใจ ทิว งาม เอช คิดลง ช่าง มา ได้ แล้ว เหวย คิดลง

81
ช่าง มา ได้ แล้ว หวา มุก ไร่ ที่ ต้น รัก พี่ มา ช้า

86
นึก ออก จะ หัก ลง เอช พี่ มา ช้า นึก ออก จะ

91
หัก ลง เอช

ชั้นคู่ 3 มีทำนองที่เกิดชั้นคู่ 3 จำนวน 57 คู่ ดังแสดงในกรอบ

คลอง จิน หนา พ่อ คลอง คลอง จิน หนา แม่ คลอง อ๋า จด อ๋า

จ้อง คลอง ใจ ทัว งาม เอย คลอง ช้าง มา ได้ แล้ว เหวย คลอง

ช้าง มา ได้ แล้ว หวา มุก ไว้ ที่ ต้น ยอ ช้าง เถื่อน มา เตล้า มา

เกย พรวาน เอย เอย ช้าง มา พ่อ ต้น ยอ เล็ก นึก มั่น จะ

หัก ๒๔ เอย ต้น ยอ เล็ก นึก มั่น จะ หัก ลง

เอย คลอง จิน หนา พ่อ คลอง คลอง จิน หนา แม่ คลอง อ๋า

จด อ๋า จ้อง คลอง ใจ ทัว งาม เอย คลอง ช้าง มา ได้ แล้ว

เหวย คลอง ช้าง มา ได้ แล้ว หวา มุก ไว้ ที่ ต้น หอง ไตร

เป็น เจ้า ของ ไร่ มา จอง เลย เอย ไตร เป็น เจ้า

ของ ไร่ มา จอง เลย เอย คลอง จิน หนา พ่อ คลอง

51 ค ล ็ อ ง จ ั น ห น า แม่ ค ล ็ อ ง อ ย ่า จ ด อ ย ่า จ ็ อ ง ค ล ็ อ ง ไ อ้ ท ัว ง ม
 56 เ อ ย ค ล ็ อ ง ข ้าง ม า ไ ต้ แ ล้ว เ ห ย ค ล ็ อ ง ข ้าง ม า ไ ต้ แ ล้ว ห วา มุ ก
 61 ไ ว้ ที่ ต ัน ร ัก ไ ค ร มา ข ้า น ั ก อ ก จะ ห ัก ล ง
 66 เ อ ย พี่ มา ข ้า น ั ก อ ก ไ ค ร ห ัก ล ง เ อ ย
 71 ค ล ็ อ ง จ ั น ห น า พ่อ ค ล ็ อ ง ค ล ็ อ ง จ ั น ห น า แม่ ค ล ็ อ ง อ ย ่า จ ด อ ย ่า
 76 จ ็ อ ง ค ล ็ อ ง ไ อ้ ท ัว ง ม เ อ ย ค ล ็ อ ง ข ้าง ม า ไ ต้ แ ล้ว เ ห ย ค ล ็ อ ง
 81 ข ้าง ม า ไ ต้ แ ล้ว ห วา มุ ก ไ ว้ ที่ ต ัน ร ัก พี่ มา ข ้า
 86 น ั ก อ ก จะ ห ัก ล ง เ อ ย พี่ มา ข ้า น ั ก อ ก จะ
 91 ห ัก ล ง เ อ ย

ขั้นคู่ 4 มีทำนองที่เกิดขั้นคู่ 4 จำนวน 4 คู่ ดังแสดงในกรอบ

ค ล ็ อ ง จ ื น ห น า พ ่ อ   ค ล ็ อ ง   ค ล ็ อ ง จ ื น ห น า   ค ล ็ อ ง   อ ย ่า   จ ก   อ ย ่า

จ ็ อ ง   ค ล ็ อ ง   อ ื   ท ัว   ง าม   เ อ ย   ค ล ็ อ ง   ช ้าง   มา   ไ ด้   แ ล ้ว   เ ห ย   ค ล ็ อ ง

ช ้าง   มา   ไ ด้   แ ล ้ว   ห วา   มุ ก   ไ ่ว   ที่   ท ัน   ข อ   ช ้าง   เ ถ็ น   มา   เ ต ล ้า   มา

เ ต ย   พ ร าน   เ อ ย   เ อ ้า   ช ้าง   มา   ค ่อ   ท ัน   ข อ   เล ็ ก   น ั ก   ม ัน   จะ

ห ั ก   ล ง   เ อ ย   ท ัน   ข อ   เล ็ ก   น ั ก   ม ัน   จะ   ห ั ก   ล ง

เ อ ย   ค ล ็ อ ง จ ื น ห น า พ ่ อ   ค ล ็ อ ง   ค ล ็ อ ง จ ื น ห น า   ค ล ็ อ ง   อ ย ่า

จ ก   อ ย ่า   จ ็ อ ง   ค ล ็ อ ง   อ ื   ท ัว   ง าม   เ อ ย   ค ล ็ อ ง   ช ้าง   มา   ไ ด้   แ ล ้ว

เ ห ย   ค ล ็ อ ง   ช ้าง   มา   ไ ด้   แ ล ้ว   ห วา   มุ ก   ไ ่ว   ที่   ท ัน   ห อ ง   ไ ้ ร

เ ป็ น   เจ ้า   ข อ ง   ร ื บ   มา   จ อ ง   เ ต ย   เ อ ย   ไ ้ ร   เ ป็ น   เจ ้า

ข อ ง   ร ื บ   มา   จ อ ง   เ ต ย   เ อ ย   ค ล ็ อ ง จ ื น ห น า พ ่ อ   ค ล ็ อ ง

51 ค ล็ อ ง จั น ห น า แม่ ค ล็ อ ง อย ่า จ ก อย ่า จ็ อ ง ค ล็ อ ง ใ ้ ท ัว ง ม

56 เ อ ย ค ล็ อ ง ข ้าง ม า ไ ้ แ ล ้ว เ ห ย ค ล็ อ ง ข ้าง ม า ไ ้ แ ล ้ว ห ว า มู ก

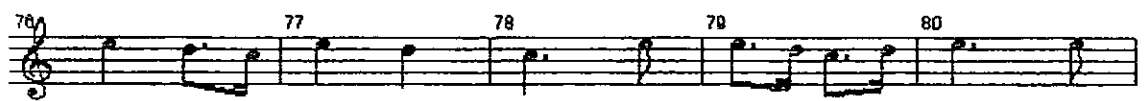
61 ใ ้ ที่ ท ัน ร ัก ไ ต ร ม า ข ้าง นั ก อ ก จ ะ หั ก ล ง

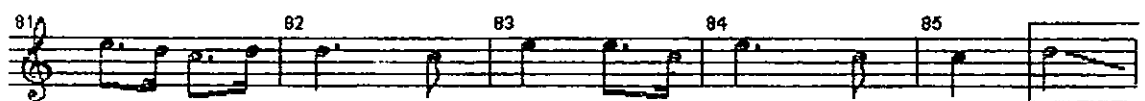
66 เ อ ย พี่ ม า ข ้าง นั ก อ ก ไ ต ร หั ก ล ง เ อ ย

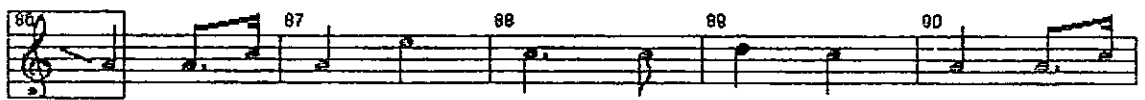
71 ค ล็ อ ง จั น ห น า พ่อ ค ล็ อ ง ค ล็ อ ง จั น ห น า แม่ ค ล็ อ ง อย ่า จ ก อย ่า

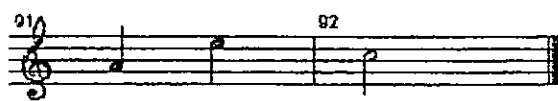
76 จ็ อ ง ค ล็ อ ง ใ ้ ท ัว ง ม เ อ ย ค ล็ อ ง ข ้าง ม า ไ ้ แ ล ้ว เ ห ย ค ล็ อ ง

81 ข ้าง ม า ไ ้ แ ล ้ว ห ว า มู ก ใ ้ ที่ ท ัน ร ัก พี่ ม า ข ้าง

86 นั ก อ ก จ ะ หั ก ล ง เ อ ย พี่ ม า ข ้าง นั ก อ ก จ ะ

91 หั ก ล ง เ อ ย

ขั้นคู่ 5 มีทำนองที่เกิดขั้นคู่ 5 จำนวน 6 คู่ ดังแสดงในกรอบ

ค ล็ อ ง จั น ห น า พ่ อ   ค ล็ อ ง   ค ล็ อ ง จั น ห น า แม่   ค ล็ อ ง   อ ย่า   จ ก   อ ย่า

จ็ อ ง   ค ล็ อ ง   ไ้   ตั ว   งา ม   เ ฉ ย   ค ล็ อ ง   ช้ า ง   มา   ไ้   แ ล้ ว   เ ห ย   ค ล็ อ ง

ช้ า ง   มา   ไ้   แ ล้ ว   ห วา   มุ ก   ไ้   ที่   ตั น   ย อ   ช้ า ง   เ รื อ น   มา   เ ค ล้ า   มา

เ ฉ ย   พ ราน   เ ฉ ย   เ ฉ ย   ช้ า ง   มา   ค อ   ตั น   ย อ   เ ล็ ก   นั ก   มั น   จะ

หั ก   ล ง   เ ฉ ย   ตั น   ย อ   เ ล็ ก   นั ก   มั น   จะ   หั ก   ล ง

เ ฉ ย   ค ล็ อ ง จั น ห น า พ่ อ   ค ล็ อ ง   ค ล็ อ ง จั น ห น า แม่   ค ล็ อ ง   อ ย่า

จ ก   อ ย่า   จ็ อ ง   ค ล็ อ ง   ไ้   ตั ว   งา ม   เ ฉ ย   ค ล็ อ ง   ช้ า ง   มา   ไ้   แ ล้ ว

เ ห ย   ค ล็ อ ง   ช้ า ง   มา   ไ้   แ ล้ ว   ห วา   มุ ก   ไ้   ที่   ตั น   ห อ ง   ไ้   ไ ร

เ ป็น   เจ้ า   ข อ ง   รื บ   มา   จ อ ง   เ ฉ ย   เ ฉ ย   ไ้   ไ ร   เ ป็น   เจ้ า

ข อ ง   รื บ   มา   จ อ ง   เ ฉ ย   เ ฉ ย   ค ล็ อ ง จั น ห น า พ่ อ   ค ล็ อ ง

51 52 53 54 55
 คล้อง จัน หนา แม่ คล้อง อย่า จก อย่า จ้อง คล้อง ไร่ ทัว งาม

56 57 58 59 60
 เอย คล้อง ช้าง มา ได้ แล้ว เหวย คล้อง ช้าง มา ได้ แล้ว หวา ผูก

61 62 63 64 65
 ไร่ ที่ ต้น รัก ไตร มา ช้า นึก ออก จะ หัก ลง

66 67 68 69 70
 เอย พี่ มา ช้า นึก ออก ไตร หัก ลง เอย

71 72 73 74 75
 คล้อง จันหนา พ่อ คล้อง คล้อง จัน หนา แม่ คล้อง อย่า จก อย่า

76 77 78 79 80
 จ้อง คล้อง ไร่ ทัว งาม เอย คล้อง ช้าง มา ได้ แล้ว เหวย คล้อง

81 82 83 84 85
 ช้าง มา ได้ แล้ว หวา ผูก ไร่ ที่ ต้น รัก พี่ มา ช้า

86 87 88 89 90
 นึก ออก จะ หัก ลง เอย พี่ มา ช้า นึก ออก จะ

91 92
 หัก ลง เอย

จากโน้ตที่แสดงชั้นคู่ทำนองเพลงในข้างต้น พบว่ามี ชั้นคู่ 2 จำนวน 101 คู่ ชั้นคู่ 3 จำนวน 57 คู่ ชั้นคู่ 4 จำนวน 4 คู่ และชั้นคู่ 5 จำนวน 6 คู่

สรุปผลการวิเคราะห์

ชั้นคู่ 2 พบมากที่สุดในทำนองเพลง คือ จำนวน 101 คู่

ชั้นคู่ 3 พบในทำนองเพลง จำนวน 57 คู่

ชั้นคู่ 4 พบในทำนองเพลง จำนวน 4 คู่

ชั้นคู่ 5 พบในทำนองเพลง จำนวน 6 คู่

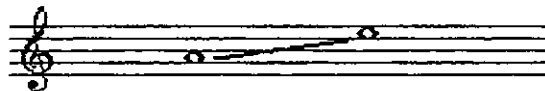
ชั้นคู่ 6 ไม่พบในทำนองเพลง

ชั้นคู่ 7 ไม่พบในทำนองเพลง

ผลจากการวิเคราะห์ แสดงให้เห็นว่าลักษณะทั่วไปของทำนองเพลงระบำกลองซำ มีการใช้ ชั้นคู่ 2 มากที่สุด จำนวน 101 คู่ ชั้นคู่ 3 จำนวน 57 คู่ ชั้นคู่ 4 จำนวน 4 คู่ และชั้นคู่ 5 จำนวน 6 คู่ แสดงให้เห็นว่าเพลงมีลักษณะการเคลื่อนที่ขึ้นลงแบบขั้นบันไดด้วยชั้นคู่ 2 ผสมกับการเคลื่อนที่แบบกระโดดเป็นชั้นคู่ 3 นอกนั้นเป็นการกระโดดชั้นคู่ 4 ชั้นคู่ 5 อีกเล็กน้อย ไม่พบการกระโดดคู่กว้างในชั้นคู่ 6 ขึ้นไป สะท้อนให้เห็นการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงที่เรียบง่ายตามแบบเพลงพื้นบ้านทั่วไป

5. ช่วงกว้างของทำนองเพลง

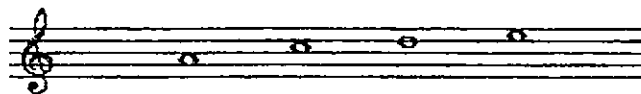
โน้ตทำนองเพลงระบำกลองซำ มีระดับเสียงต่ำสุดคือเสียง ลา (A) และมีระดับเสียงสูงที่สุดคือเสียง มี (E) ดังโน้ตต่อไปนี้

โน้ตทั้งสองเสียงดังกล่าวจึงถือว่าเป็นช่วงของทำนองที่กว้างสุดของเพลง

6. กลุ่มเสียงของทำนองเพลง

เพลง ระบำกลองซำ มีตัวโน้ตที่ใช้สร้างเป็นทำนองเพลง ประกอบไปด้วยตัวโน้ตดังต่อไปนี้

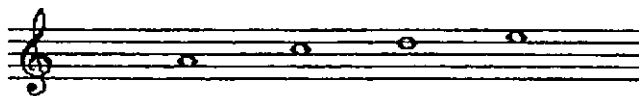
พบว่ามีกลุ่มเสียง ดังนี้ ลา โด เร มี ซึ่งลักษณะที่พบนี้เป็นบันไดเสียงแบบ เพ็นตาโทนิค (Pentatonic scales) คือ มีเสียง 5 เสียง

7. บันไดเสียง

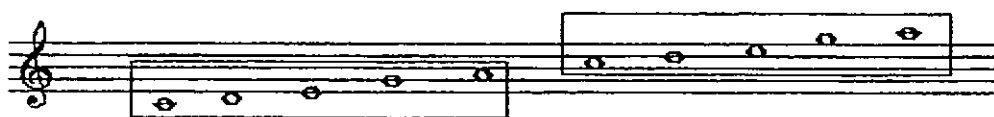
เมื่อนำกลุ่มเสียงมาเปรียบเทียบกับบันไดเสียง C เพ็นตาโทนิค (C Pentatonic scales)

ดังแสดงต่อไปนี้

กลุ่มเสียง

บันไดเสียง

จากการวิเคราะห์พบว่า เมื่อเปรียบเทียบกลุ่มเสียงที่พบในทำนองเพลงกับบันได C เพ็นตาโทนิค พบว่ามีเสียงในทำนองตรงกันกับโน้ตในบันไดเสียงที่นำมาเปรียบเทียบ จึงสรุปได้ว่าเพลงระบำคล้องช้าง นี้ใช้บันไดเสียง C เพ็นตาโทนิค

วิเคราะห์เพลงรำแม่ศรี

1. โน้ตเพลงรำแม่ศรี

$\text{♩} = 70$

แม่ ศรี เอย แม่ ศรี สาว หงส์ เขียว

เจ้า มา ลง แม่ นาง สร้อย ทอง ขวาน

หี ขวาน นื่อง ขวาน แม่ ทอง ศรี เอย

แม่ ศรี เอย แม่ ศรี สาว สระ ยก

มือ ไหว้ พระ เอ๊าะ ละ มี กน ชม ชน

คิ้ว เจ้า ก็ ต่อ คอ เจ้า ก็ กลม ชัก

ผ้า ปิด นม ชม แม่ ศรี เอย

29 แม่ ศรี 30 เออ แม่ ศรี เออ กลม หอ
33 ผ้า สี 34 ทอง จะ ลอย ละ ล่อง จะ
37 ลอย ละ ล่อง เข้า ใน ห้อง โหนด เอย

2. รูปแบบ(Form)

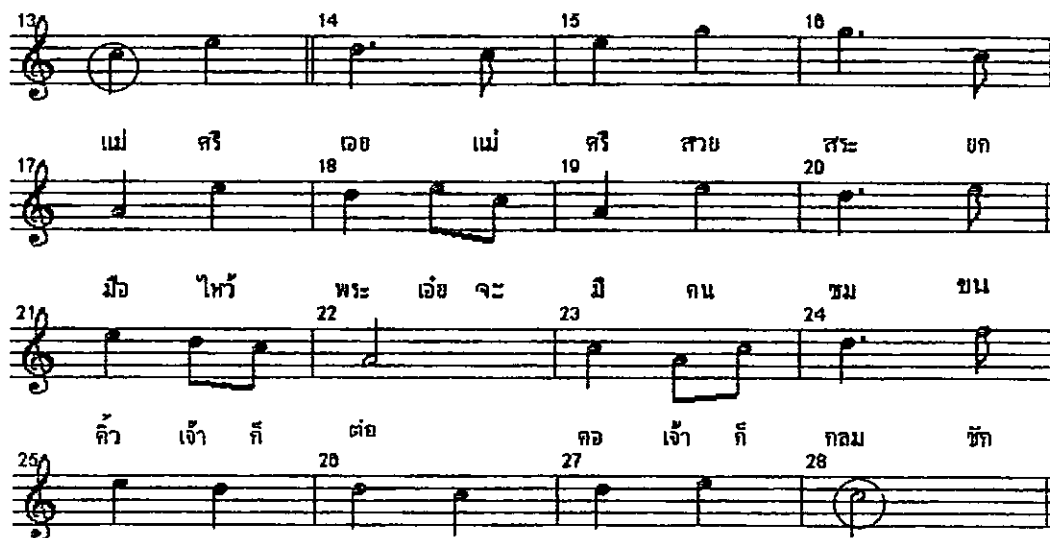
เพลงรำแม่ศรีมีความยาวทั้งหมด 40 ห้องเพลง จัดเป็นเพลงแบบ 3 ท่อน ดังนี้

ท่อนที่ 1 (12 ห้อง)	ท่อนที่ 2 (16 ห้อง)	ท่อนที่ 3 (12 ห้อง)
---------------------	---------------------	---------------------

ท่อนที่ 1 มีจำนวน 12 ห้อง ตั้งแต่ห้องที่ 1 - 12

1 แม่ ศรี 2 เออ แม่ ศรี 3 สาว หงส์ เขียว
5 เจ้า มา 6 ลง แม่ 7 นาง สร้อย 8 ทอง ขาน
9 พี่ ขาน 10 น้อง ขาน 11 แม่ ทอง ศรี 12 เออ

ท่อนที่ 2 มีจำนวน 16 ห้อง ตั้งแต่ห้องที่ 13 - 28

13 14 15 16
แม่ ศรี เดอ แม่ ศรี สาย สระ ยก

17 18 19 20
มือ ไหว้ พระ เอ๊ย จะ มี คน ชนม ชนม

21 22 23 24
คิ้ว เจ้า ก็ ต่อ คอ เจ้า ก็ กลม ชัก

25 26 27 28

ท่อนที่ 3 มีจำนวน 12 ห้อง ตั้งแต่ห้องที่ 29 - 40

29 30 31 32
แม่ ศรี เดอ แม่ ศรี เจ้า กรม ท่อ

33 34 35 36
หัว สี ทอง จะ ลอย ละ ล่อง จะ

37 38 39 40
ลอย ละ ล่อง เข้า ใน ห้อง โหนด เอย

จากทำนองเพลงในข้างต้น มีองค์ประกอบที่จะนำมาประกอบการวิเคราะห์ คือ ความยาวของท่อนเพลง หลักเสียงหรือเสียงโทนิกของเพลง ดังนี้

ประการแรกความยาวของท่อนเพลง จะพบว่าเพลงรำแม่ศรี ทำนองในท่อนที่ 1 จะมีความยาวเท่ากับทำนองท่อนที่ 3 คือจำนวน 12 ห้องเพลงเท่ากัน และท่อนที่ 2 มีความยาว

จำนวน 16 ห้องเพลง ซึ่งมีจำนวนห้องเพลงที่มากกว่าทำนองท่อนที่ 1 และ 3 อยู่จำนวน 4 ห้องเพลง

ประการต่อมาจะพิจารณาหลักเสียงหรือโทนิคของทำนองเพลงในแต่ละท่อน เมื่อพิจารณาโน้ตเพลงร่ำแม่ศรีจะพบว่า ตัวโน้ตของทำนองเพลงทั้งสามท่อน ที่แสดงในวงกลมคือตัวโน้ตของประโยคเพลงที่เริ่มต้นด้วยเสียงโดและจบประโยคทำนองท้ายท่อนเพลงด้วยเสียงโดเหมือนกันทุกท่อนเพลง แสดงให้เห็นว่าทำนองในแต่ละท่อนเพลงมีการใช้หลักเสียงหรือโทนิคร่วมกันซึ่งบ่งบอกให้เห็นว่าเพลงเริ่มต้นท่อนเพลงด้วยเสียง โทนิคและจบท่อนเพลงด้วยเสียง โทนิค และเริ่มต้นในท่อนใหม่ต่อไปด้วยหลักเสียง โทนิคเดียวกันต่อไปในท่อนที่ 2 และ 3 เช่นเดียวกัน

สรุปผลการวิเคราะห์ เพลงร่ำแม่ศรีแบ่งเป็นเพลง 3 ท่อน บางท่อนอาจมีความยาวกว่าท่อนอื่นๆเช่นท่อน 2 มีความยาว 16 ห้อง แต่เมื่อพิจารณาตัวโน้ต โทนิคและ โน้ตจบในทำนองเพลง ประกอบก็พบว่ามีความคล้ายกัน ใช้กลุ่มโน้ตเดียวกัน จึงสรุปได้ว่าเป็นเพลง 3 ท่อน

3. ประโยคและจังหวะของทำนองเพลง

แบ่งประโยคเพลงออกเป็น 6 ประโยค ประโยคที่ 1 พบในห้องเพลงที่ 1-8 ประโยคที่ 2 พบในห้องเพลงที่ 9-12

ประโยคเพลงที่ 1 ห้องเพลงที่ 1-8

แม่ ศรี เอย แม่ ศรี สาว หงส์ เชนู
เจ้า มา ลง แม่ นาง สร้อย ทอง

ประโยคที่ 1 จะพบว่ามี ลักษณะของจังหวะทำนองเป็นดังนี้

ประโยคที่ 2 ห้องเพลงที่ 9-12

ขาน พี่ ขาน น้อง ขาน แม่ ทอง ศรี เอย

ประโยคเพลงที่ 5 ห้องเพลงที่ 29-36

แม่ ศรี เจอ แม่ ศรี เจอ กทม หอ
ผ้า สี ทอง จะ ลอย ละ ล่อง

ประโยคเพลงที่ 5 พบว่ามีจังหวะทำนอง ดังนี้

ประโยคเพลงที่ 6 ห้องเพลงที่ 37-40

จะ ลอย ละ ล่อง เข้า ใน ห้อง โนน เจอ

ประโยคเพลงที่ 6 พบว่ามีจังหวะทำนอง ดังนี้

วิเคราะห์จะพบว่าเพลงร่ำแม่ศรี มี 6 ประโยค

ประโยคที่ 1,3 ,5,	มีลักษณะจังหวะทำนองในกลุ่มเดียวกัน
ประโยคที่ 2 ,6	มีลักษณะจังหวะทำนองในกลุ่มเดียวกัน
ประโยคที่ 4	มีลักษณะต่างจากลักษณะทำนองอื่นๆ

สรุปผลการวิเคราะห์จังหวะทำนองจะพบว่าเพลงร่ำแม่ศรี มีโครงสร้างของจังหวะทำนองหลักๆอยู่ 3 แบบ คือ

แบบที่ 1	พบที่ประโยคที่ 1,3,5,
แบบที่ 2	พบที่ประโยคที่ 2,6
แบบที่ 3	พบที่ประโยคที่ 4

4. ชั้นคู่และช่วงเสียงของทำนอง

ท่อนที่ 1 พบว่ามีชั้นคู่ของทำนองอยู่ 3 ชนิด คือ ชั้นคู่ 2 ชั้นคู่ 3 และชั้นคู่ 5 ดังนี้

ชั้นคู่ 2 มีทำนองที่เกิดชั้นคู่ 2 จำนวน 10 คู่ ดังแสดงในกรอบ

Musical notation for the first phrase (ท่อนที่ 1) in 2/4 time. The melody is written on a treble clef staff. The notes are: แม่ (Ma), ศรี (Si), เออ (E), แม่ (Ma), ศรี (Si), สาว (Sa), หงส์ (H), เขียว (Y). The intervals between notes are marked with numbers 2, 3, and 4. The notes are grouped into boxes indicating intervals of 2, 3, and 4 notes.

ชั้นคู่ 3 มีทำนองที่เกิดชั้นคู่ 3 จำนวน 8 คู่ ดังแสดงในกรอบ

Musical notation for the first phrase (ท่อนที่ 1) in 2/4 time, showing intervals of 3 notes. The melody is written on a treble clef staff. The notes are: แม่ (Ma), ศรี (Si), เออ (E), แม่ (Ma), ศรี (Si), สาว (Sa), หงส์ (H), เขียว (Y). The intervals between notes are marked with numbers 3, 4, 3, 4, 3, 4, 3, 4. The notes are grouped into boxes indicating intervals of 3 notes.

ขั้นคู่ 5 มีทำนองที่เกิดขั้นคู่ 5 จำนวน 3 คู่ ดังแสดงในกรอบ

แม่ ศรี เอช แม่ ศรี สาว หงส์ เฑียร
เจ้า มา ตง แม่ นาง สร้อย ทอง ชาน
พี่ ชาน น้อง ชาน แม่ ทอง ศรี เอช

ตอนที่ 2 พบว่ามีขั้นคู่ของทำนองอยู่ 3 ชนิด คือ ขั้นคู่ 2 ขั้นคู่ 3 และขั้นคู่ 5 ดังนี้
ขั้นคู่ 2 มีทำนองที่เกิดขั้นคู่ 2 จำนวน 14 คู่ ดังแสดงในกรอบ

แม่ ศรี เอช แม่ ศรี สาว สร้อย ออก
มือ ใหว่ พระ เอช จะ มี คน ชม ชน
ก้าว เจ้า ก็ ต่อ กจ เจ้า ก็ กลม ชัก
ผ้า ปิด แม ชม แม่ ศรี เอช

ชั้นคู่ 3 มีทำนองที่เกิดชั้นคู่ 3 จำนวน 11 คู่ ดังแสดงในกรอบ

แม่ ศรี เอย แม่ ศรี สาย สระ ชก
มือ ไหว้ พระ เอย จะ มี คน ชม ขน
คิ้ว เจ้า ก็ ต่อ กอ เจ้า ก็ กลม ชัก
ผ้า ปิด นม ชม แม่ ศรี เอย

ชั้นคู่ 5 มีทำนองที่เกิดชั้นคู่ 5 จำนวน 2 คู่ ดังแสดงในกรอบ

แม่ ศรี เอย แม่ ศรี สาย สระ ชก
มือ ไหว้ พระ ต่อ จะ มี คน ชม ขน
คิ้ว เจ้า ก็ ต่อ กอ เจ้า ก็ กลม ชัก
ผ้า ปิด นม ชม แม่ ศรี เอย

ท่อนที่ 3 พบว่ามีชั้นคู่ของท่านองอยู่ 3 ชนิด คือ ชั้นคู่ 2 ชั้นคู่ 3 ชั้นคู่ 4 และชั้นคู่ 5 ดังนี้
 ชั้นคู่ 2 มีท่านองที่เกิดชั้นคู่ 2 จำนวน 6 คู่ ดังแสดงในกรอบ

29 แม่ ศรี เวย แม่ ศรี เขา กลม ห่อ
 30 31 32
 33 ผ้า สี ทอง จะ ลอย ละ ล่อง จะ
 34 35 36
 37 ลอย ละ ล่อง เข้า ใน ห้อง ไหน เอย
 38 39 40

ชั้นคู่ 3 มีท่านองที่เกิดชั้นคู่ 3 จำนวน 9 คู่ ดังแสดงในกรอบ

29 แม่ ศรี เวย แม่ ศรี เขา กลม ห่อ
 30 31 32
 33 ผ้า สี ทอง จะ ลอย ละ ล่อง จะ
 34 35 36
 37 ลอย ละ ล่อง เข้า ใน ห้อง ไหน เอย
 38 39 40
 ลอย ละ ล่อง เข้า ใน ห้อง ไหน เอย

ชั้นคู่ 5 มีทำนองที่เกิดชั้นคู่ 5 จำนวน 1 คู่ ดังแสดงในกรอบ

แม่ ศรี เหว แม่ ศรี เหว กรม ท่อ

ฟ้า สี ทอง จะ ลอย ละ ล่อง จะ

ลอย ละ ล่อง ฟ้า ใน หิ้ง โนน เหว

จากโน้ตที่แสดงข้างต้นจะพบว่า ในแต่ละท่อนเพลงมีจำนวนชั้นคู่ทำนองเพลงที่ปรากฏดังนี้

ท่อนที่ 1 มีชั้นคู่ในทำนองเพลงคือ ชั้นคู่ 2 จำนวน 10 คู่ ชั้นคู่ 3 จำนวน 9 คู่ และชั้นคู่ 5 จำนวน 3 คู่

ผลการวิเคราะห์

ชั้นคู่ 2 พบมากที่สุดในทำนองเพลง คือ จำนวน 10 คู่

ชั้นคู่ 3 พบในทำนองเพลง จำนวน 9 คู่

ชั้นคู่ 4 ไม่พบในทำนองเพลง

ชั้นคู่ 5 พบในทำนองเพลง จำนวน 3 คู่

ชั้นคู่ 6 ไม่พบในทำนองเพลง

ชั้นคู่ 7 ไม่พบในทำนองเพลง

ท่อนที่ 2 มีชั้นคู่ที่ถูกนำมาใช้สร้างทำนองเพลงคือ ชั้นคู่ 2 จำนวน 14 คู่ ชั้นคู่ 3 จำนวน 2 คู่ และชั้นคู่ 5 จำนวน 2 คู่

ผลการวิเคราะห์

ชั้นคู่ 2 พบมากที่สุดในทำนองเพลง คือ จำนวน 14 คู่

ชั้นคู่ 3 พบในทำนองเพลง จำนวน 2 คู่

ชั้นคู่ 4 ไม่พบในทำนองเพลง

ชั้นคู่ 5 พบในทำนองเพลง จำนวน 2 คู่

ชั้นคู่ 6 ไม่พบในทำนองเพลง

ขั้นคู่ 7 ไม่พบในทำนองเพลง

ท่อนที่ 3 มีขั้นคู่ที่ถูกนำมาใช้สร้างทำนองเพลงคือ ขั้นคู่ 2 จำนวน 6 คู่ ขั้นคู่ 3 จำนวน 9 คู่ ขั้นคู่ 4 จำนวน 1 คู่ และขั้นคู่ 5 จำนวน 1 คู่

สรุปผลการวิเคราะห์

ขั้นคู่ 2 พบมากที่สุดในทำนองเพลง คือ จำนวน 6 คู่

ขั้นคู่ 3 พบในทำนองเพลง จำนวน 9 คู่

ขั้นคู่ 4 พบในทำนองเพลง จำนวน 1 คู่

ขั้นคู่ 5 พบในทำนองเพลง จำนวน 1 คู่

ขั้นคู่ 6 ไม่พบในทำนองเพลง

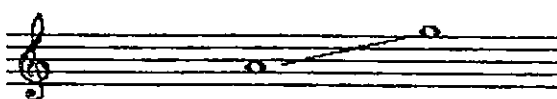
ขั้นคู่ 7 ไม่พบในทำนองเพลง

จากผลการวิเคราะห์ แสดงให้เห็นว่าลักษณะทั่วไปของทำนองเพลงรำแม่ศรีในทุกท่อนเพลง มีในทำนอง คือ ขั้นคู่ 2 จำนวน 20 คู่ ขั้นคู่ 3 จำนวน 20 คู่ ขั้นคู่ 4 จำนวน 1 คู่ และขั้นคู่ 5 จำนวน 6 คู่ แสดงให้เห็นว่าเพลงมีลักษณะการเคลื่อนที่ขึ้นลงแบบขึ้นบันไดด้วยขั้นคู่ 2 ผสมกับการเคลื่อนที่แบบกระโดดเป็นขั้นคู่ 3 นอกนั้นเป็นการกระโดดขั้นคู่ 4 ขั้นคู่ 5 อีกเล็กน้อย ไม่พบการกระโดดคู่กว้างในขั้นคู่ 6 ขึ้นไป สะท้อนให้เห็นการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงที่เรียบง่ายตามแบบเพลงพื้นบ้านทั่วไป

สรุป มีขั้นคู่ทำนองที่พบมากที่สุดคือขั้นคู่ 2 จำนวน 30 คู่ ขั้นคู่ 3 จำนวน 20 คู่ ขั้นคู่ 4 จำนวน 1 คู่ และขั้นคู่ 5 จำนวน 1 คู่ จะเห็นว่าทำนองเพลงรำแม่ศรีมีขั้นคู่ที่ประกอบเป็นทำนองเพลงด้วยขั้นคู่ 2 ขั้นคู่ 3 มากที่สุด จึงทำให้เห็นว่าทำนองเพลงส่วนใหญ่มีลักษณะทำนองเพลงที่มีเสียงไม่กระโดดมากนัก มักเคลื่อนที่ไปหาเสียงที่ใกล้เคียงแบบขึ้นบันไดมาก ซึ่งเป็นลักษณะทั่วไปของเพลงพื้นบ้านที่มีท่วงทำนองง่ายๆ ไม่สลับซับซ้อนมากนัก

5. ช่วงกว้างของทำนองเพลง

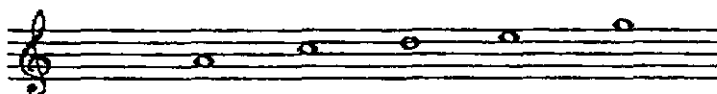
โน้ตเพลงรำแม่ศรีที่มีระดับเสียงต่ำสุดคือเสียง ลา (A) และมีระดับเสียงสูงที่สุดคือเสียง ซอล (G) ดังโน้ตต่อไปนี้

โน้ตทั้งสองเสียงเป็นช่วงของทำนองที่กว้างสุดของทำนองเพลง

6. กลุ่มเสียงของทำนองเพลง

เพลงรำแม่ศรีมีตัวโน้ตที่ใช้สร้างเป็นทำนองเพลง ประกอบไปด้วยตัวโน้ตดังต่อไปนี้

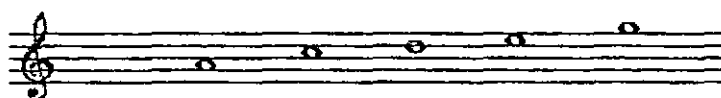

พบว่ามี เสียงดังนี้   ลา   โด   เร   มี   ซอล ซึ่งจำลักษณะที่
พบนี้เป็นบันไดเสียง แบบ เพ็นตาโทนิค (Pentatonic scales) คือ มีเสียง 5 เสียง

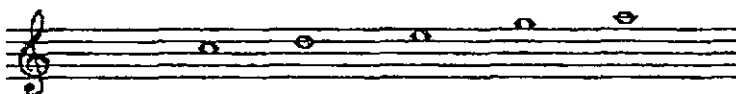
7. บันไดเสียง

ทำนองเพลงรำแม่ศรีมีโน้ตโทนิคคือเสียงโด และจบด้วยเสียงโด จึงสามารถบอกได้
ว่าเพลงนี้ใช้บันไดเสียง C เพ็นตาโทนิค (C Pentatonic scales) ดังจะได้เปรียบเทียบต่อไปนี้

กลุ่มเสียงที่ใช้ในทำนองเพลง

บันไดเสียง C เพ็นตาโทนิค

ผลการวิเคราะห์พบว่า เพลงรำแม่ศรีใช้บันไดเสียง แบบ เพ็นตาโทนิค 5 เสียง ที่เป็น
ลักษณะของทำนองเพลงที่พบได้ทั่วไปในประเทศไทยหรือภูมิภาคเอเชียที่มักนิยมใช้บันไดเสียง
แบบเพ็นตาโทนิค เพลงรำแม่ศรีเป็นเพลงพื้นบ้านอีกเพลงหนึ่งที่รับเอาบันไดเสียงแบบ 5 เสียงนี้
มาใช้ในทำนอง สรุปว่าเพลงรำแม่ศรีใช้บันไดเสียง C เพ็นตาโทนิค

วิเคราะห์เพลงสายน้ำแม่ปิง

1. โน้ตเพลงสายน้ำแม่ปิง

$\text{♩} = 80$

สาย น้ำ แม่ปิง ไหล นอง น้ำ เพือไหล เขาะ ตะ
 ลิ่ง ไหล คิ่ง ริ่ง เอ้อ พิ่ง เข็น สอง เรา มา
 นิ่ง เข็น สอง เรา มา ลิ่ง ผาก ความ หวัง ไว้ ให้ แก่
 ถิ่น สาย น้ำ ตือ สาย สิบ พันธุ์ สาย น้ำ ตือ สาย สิบ
 พันธุ์ เธอ ถิ่น จัน เป็น ชาว พิ่ง พิ่ง เธอ ถิ่น
 ถิ่น เป็น ชาว พิ่ง พิ่ง

2. รูปแบบ (Form)

เพลงสายน้ำแม่ปิง มีความยาวทั้งหมด 21 ห้องเพลง

สาย น้ำ แม่ปิง ไหล นอง น้ำ เหลือไหล เขาจะ ทะ

ลัง ไหล ตั้ง รัง เออ ผิง เป็น สอง เรา มา

นั่ง เป็น สอง เรา มา ลัง ผาก ความ หวัง ไว้ ให้ แก่

ถัน สาย น้ำ คือ สาย สัม พันธุ์ สาย น้ำ คือ สาย สัม

พันธุ์ เธอ กับ จัน เป็น ชาว ผิง ปิง เธอ กับ

จัน เป็นชาว ผิง ปิง

จากทำนองเพลงในข้างต้น มีองค์ประกอบที่จะนำมาพิจารณาวิเคราะห์หารูปแบบของเพลง คือ ความยาวของท่อนเพลง , เนื้อหาคำร้อง และหลักเสียงหรือโทนิกของเพลง ดังนี้

ความยาวของท่อนเพลง เมื่อพิจารณาจะพบว่า เพลงสายน้ำแม่ปิง มีลักษณะเป็นเพลงสั้นๆ มีความยาวของเพลงเพียง 21 ห้องเพลงเท่านั้น เป็นลักษณะของเพลงสั้นๆ นิยมร้องเล่นกันหลายรอบ หรือนำมาร้องร่วมกับเพลงอื่นๆ

เมื่อพิจารณาจากเนื้อหาคำร้องก็ไม่พบว่ามีลักษณะของการแบ่งท่อนเพลง ไม่พบการจบท่อนทำนองหรือการขึ้นท่อนใหม่ในระหว่างเพลง แต่พบว่ามีลักษณะการร้องไปเรื่อยๆตามคำร้องของเพลง

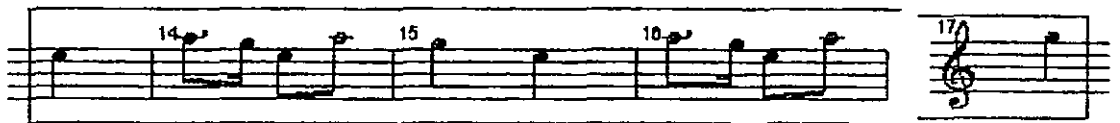
ประโยคเพลงที่ 3 พบในห้วงเพลงที่ 10-13

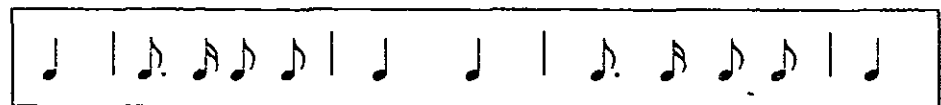
ประโยคเพลงที่ 3 มีลักษณะของ จังหวะทำนองเป็นดังนี้

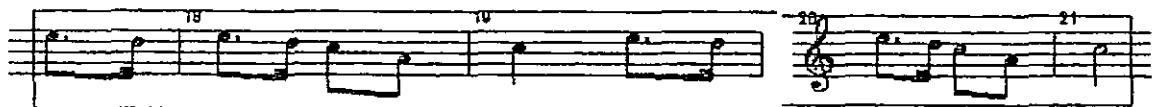
ประโยคเพลงที่ 4 พบในห้วงเพลงที่ 13-17

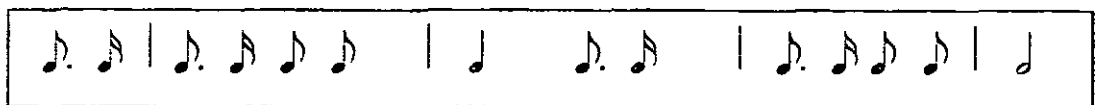
ประโยคเพลงที่ 4 มีลักษณะของ จังหวะทำนองเป็นดังนี้

ประโยคเพลงที่ 5 พบในห้วงเพลงที่ 17-21

ประโยคเพลงที่ 5 มีลักษณะของ จังหวะทำนองเป็นดังนี้

วิเคราะห์จะพบว่าเพลงสาขาน้ำแม่ปิง มีประโยคและจังหวะของท่านอง 5 ประโยค

ประโยคที่ 1 และ 3 มีลักษณะจังหวะท่านองเหมือนกัน

ประโยคที่ 2 มีลักษณะจังหวะท่านองต่างจากท่านองอื่นๆ

ประโยคที่ 4 และ 5 มีลักษณะจังหวะท่านองเหมือนกัน

สรุปผลการวิเคราะห์ในข้างต้นจะพบว่าเพลงสาขาน้ำแม่ปิง มีโครงสร้างของจังหวะท่านองหลักๆอยู่ 3 แบบ คือ

แบบที่ 1 พบที่ประโยคที่ 1 และประโยคที่ 3

แบบที่ 2 พบที่ประโยคที่ 2

แบบที่ 3 พบที่ประโยคที่ 4 และประโยคที่ 5

จากลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นถึง ภูมิปัญญาของชาวบ้านในสมัยก่อนที่รู้นำเอาวิธีการเขียนแบบจังหวะท่านองมาใช้ มีทั้งรูปแบบจังหวะท่านองที่แตกต่างกันและเขียนแบบกัน

4. ชั้นคู่และช่วงเสียงของท่านอง

เพลงสาขาน้ำแม่ปิง มีชั้นคู่ท่านองอยู่ 5 ชั้นคือ ชั้นคู่ 2 ชั้นคู่ 3 ชั้นคู่ 4 ชั้นคู่ 5 และชั้นคู่ 6 ดังนี้

ชั้นคู่ 2 มีท่านองที่เกิดชั้นคู่ 2 จำนวน 26 คู่ ดังแสดงในกรอบ

สายน้ำแม่ปิงไหลนอง น้ำเหนือไหลเขาชะตะ
 ลิ่งไหลถึงวังเออฝั่ง เป็นสองเรา มา
 นิ่ง เป็นสองเรา มา ลิ่ง ผาก ความหวังไว้ให้แท้
 ถิ่น สายน้ำคือสายสัมพันธ์ สายน้ำคือสายสัมพันธ์

พันธ์ เธอ กับ จิน เป็น ชาว ผิง บิง เธอ กับ

จิน เป็น ชาว ผิง บิง

ขั้นคู่ 3 มีทำนองที่เกิดขั้นคู่ 3 จำนวน 13 คู่ ดังแสดงในกรอบ

สาย น้ำ แม่ บิง ไหล นอง น้ำ เหลือ ไหล เขาะ ตะ

ลิ่ง ไหล คิ่ง ริ่ง เธอ ผิง เข็น สอง เรา มา

นึ่ง เข็น สอง เรา มา ลิ่ง ผาก ความ หวัง ไว้ ให้ แก่

กั้น สาย น้ำ สือ สาย สัม พันธุ์ สาย น้ำ สือ สาย สัม

พันธ์ เธอ กับ จิน เป็น ชาว ผิง บิง เธอ กับ

จิน เป็น ชาว ผิง บิง

ขั้นคู่ 4 มีทำนองที่เกิดขั้นคู่ 4 จำนวน 4 คู่ ดังแสดงในกรอบ

1 2 3 4

สาย น้ำ แม่ปิง ไหล นอง น้ำ เหนือไหล เขาะ ตะ

5 6 7 8

ลิ่ง ไหล ตั่ง รัง เอ้อ ผิ่ง เข็น สองเรา มา

9 10 11 12

นั่ง เข็น สองเรา มา สิ้น ผาก ความ หวัง ไว้ ให้ แต่

13 14 15 16

กัน สาย น้ำ คือ สาย สิม พันธุ์ สาย น้ำ คือ สาย สิม

17 18 19

พันธุ์ เธอ กับ จัน เป็น ชาว ผิ่ง บิง เธอ กับ

20 21

จัน เป็น ชาว ผิ่ง บิง

ขั้นคู่ 5 มีทำนองที่เกิดขั้นคู่ 5 จำนวน 2 คู่ ดังแสดงในกรอบ

1 2 3 4

สาย น้ำ แม่ปิง ไหล นอง น้ำ เหนือไหล เขาะ ตะ

5 6 7 8

ลิ่ง ไหล ตั่ง รัง เอ้อ ผิ่ง เข็น สองเรา มา

9 10 11 12

นั่ง เข็น สองเรา มา สิ้น ผาก ความ หวัง ไว้ ให้ แต่

13 กั้น สาย น้ำ คือ สาย สัม พันธุ์ สาย น้ำ คือ สาย สัม
 14 พันธุ์ เธอ กับ จัน เป็น ชาว ผีง บึง เธอ กับ
 15
 16
 17 พันธุ์ เธอ กับ จัน เป็น ชาว ผีง บึง เธอ กับ
 18
 19
 20 จัน เป็น ชาว ผีง บึง
 21

ชั้นคู่ 6 มีทำนองที่เกิดชั้นคู่ 6 จำนวน 1 คู่ ดังแสดงในกรอบ

1 สาย น้ำ แม่บึง ไหล นอง น้ำ เหมือนไหล เขา ตะ
 2
 3
 4
 5 สิ่ง ไหล ค้าง บึง เวล ผีง เป็น สองเรา มา
 6
 7
 8
 9 บึง เป็น สองเรา มา สิ่ง ผาก ความ หวัง ไว้ ให้ แต่
 10
 11
 12
 13 กั้น สาย น้ำ คือ สาย สัม พันธุ์ สาย น้ำ คือ สาย สัม
 14 พันธุ์ เธอ กับ จัน เป็น ชาว ผีง บึง เธอ กับ
 15
 16
 17 พันธุ์ เธอ กับ จัน เป็น ชาว ผีง บึง เธอ กับ
 18
 19
 20 จัน เป็น ชาว ผีง บึง
 21

จากโน้ตที่แสดงชั้นคู่ทำนองเพลงในข้างต้น พบว่ามี ชั้นคู่ 2 จำนวน 26 คู่ ชั้นคู่ 3 จำนวน 13 คู่ ชั้นคู่ 4 จำนวน 4 คู่ ชั้นคู่ 5 จำนวน 2 คู่ และชั้นคู่ 6 จำนวน 1 คู่

สรุปผลการวิเคราะห์

ชั้นคู่ 2 พบมากที่สุดในทำนองเพลง คือ จำนวน 26 คู่

ชั้นคู่ 3 พบจำนวน 13 คู่

ชั้นคู่ 4 พบจำนวน 4 คู่

ชั้นคู่ 5 พบจำนวน 2 คู่

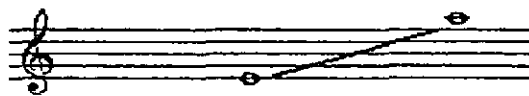
ชั้นคู่ 6 พบจำนวน 1 คู่

ชั้นคู่ 7 ไม่พบในทำนองเพลง

ผลจากการวิเคราะห์ แสดงให้เห็นว่าลักษณะทั่วไปของทำนองเพลงสายน้ำแม่ปิง มีชั้นคู่ 2 มากที่สุด จำนวน 26 คู่ แสดงให้เห็นว่าเพลงมีลักษณะการเคลื่อนที่ขึ้นลงแบบขั้นบันไดผสมกับการเคลื่อนที่แบบกระโดดเป็นชั้นคู่ 3 คู่ 4 ชั้นคู่ 5 และชั้นคู่ 6 อีกเล็กน้อย ไม่พบการกระโดดคู่กว้างเกินกว่าคู่ 6 ทั้งหมดนี้เป็นการสะท้อนให้เห็นลักษณะของการเคลื่อนที่ขึ้นลงของทำนองเพลงแบบขั้นบันได ที่เรียบง่ายแบบเพลงพื้นบ้านทั่วไป

5. ช่วงกว้างของทำนองเพลง

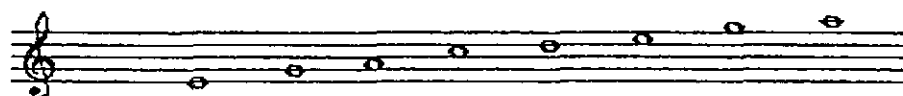
โน้ตเพลงสายน้ำแม่ปิงมีระดับเสียงที่ต่ำสุด คือเสียง มี (E) และมีระดับเสียงที่สูงที่สุดคือเสียง ลา (A) ดังแสดงต่อไปนี้

โน้ตทั้งสองเสียง เป็นช่วงเสียงที่กว้างที่สุดในทำนองเพลง

6. กลุ่มเสียงของทำนองเพลง

เพลงสายน้ำแม่ปิง มีตัวโน้ตที่ใช้สร้างเป็นทำนองเพลง ประกอบไปด้วยตัวโน้ตดังต่อไปนี้

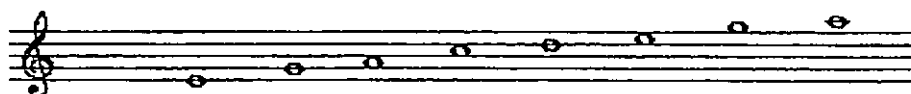

พบว่ามีกลุ่มเสียงดังนี้ มี ซอล ลา โด เร มี ซอล ลา

7. บันไดเสียง

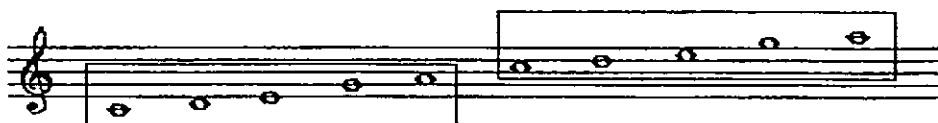
จากโน้ตในข้างต้นพบว่าเป็นลักษณะของบันไดเสียงแบบ เพ็นตาโทนิค (pentatonic scales) ในบันไดเสียง C เพ็นตาโทนิคสเกล (C pentatonic scales) ดังจะได้เปรียบเทียบกลุ่มโน้ตในทำนองเพลงกับบันไดเสียง C เพ็นตาโทนิคสเกล ดังนี้

กลุ่มเสียงในทำนอง

บันไดเสียง

C เพ็นตาโทนิคสเกล

จากการเปรียบเทียบกลุ่มเสียงกับบันไดเสียง พบว่ากลุ่มเสียงในทำนองเพลง มีทั้งหมด 5 เสียง ตรงกับเสียงในบันไดเสียง C เพ็นตาโทนิคสเกลที่นำมาเปรียบเทียบทุกเสียง สรุปได้ว่า เพลงสายน้ำแม่ปิงใช้บันไดเสียง C เพ็นตาโทนิค

วิเคราะห์เพลง ดอกกุหลาบ

1. โน้ตเพลงดอกกุหลาบ

♩ = 80

1 2 3 4

คอก กุ หลาบคอก น้อยหนาม คม อยาก จะ ชม ชม ให้ ชื่น อู

5 6 7 8

รา หนาว เห็นท่า ไม่ ถึงจับ หนัก หนาว หนาว เห็นท่า ไม่ ถึงจับ หนัก

9 10 11 12

หนาว ทุก สิ้น วัน มา พา ให้ เศร้า ใจ อยาก รู้ จัก แม่ หม้าย กา

13 14 15 16

สี แม่ยอด ส ตริ แห่ง ดวง กา รา ชั่ว ปี เปรียบเหมือนคร่าบ

17 18 19

น้อย ฟ้า แท้ คอย แท้ ดวง จัน ทรา ฟัง

20 21 22

กู ฟัง กู ทา งาม กล้าย ๆ จะ ชม ชม ให้ ชื่น อู

23 24 25

รา ใจ ชาย เชื่อ ไม่ ได้ ทรอก หนาว ใจ

26 27 28

ชาย เชื่อ ไม่ ได้ ทรอก หนาว ทุก สิ้น วัน มา พา ให้ เศร้า

29

ใจ

2. รูปแบบ (Form)

เพลงดอกกุหลาบมีความยาวทั้งหมด 29 ห้องเพลง จัดเป็นเพลงแบบ 2 ท่อน ดังนี้

ท่อนที่ 1 (11 ห้อง)	ท่อนที่ 2 (18 ห้อง)
---------------------	---------------------

ท่อนที่ 1 มีจำนวน 11 ห้อง ตั้งแต่ห้องที่ 1 - 11

ท่อนที่ 1 มีจำนวน 11 ห้อง ตั้งแต่ห้องที่ 1 - 11

1 2 3 4
 5 6 7 8
 9 10 11

ดอก ฤ หลาบ ดอก น้อยหนาม งาม อยาก จะ ชม ชม ให้ ชื่น ใจ
 ภา หนาว เห็นท่า ไม้ สิจจับ หนัก หนาว หนาว เห็นท่า ไม้ สิจจับ หนัก
 หนาว ทุก สิ้น วัน มา พา ให้ เศร้า ใจ

ท่อนที่ 2 มีจำนวน 18 ห้อง ตั้งแต่ห้องที่ 12 - 29

ท่อนที่ 2 มีจำนวน 18 ห้อง ตั้งแต่ห้องที่ 12 - 29

12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29

อยาก รู้ จัก แม่ หม้าย ภา
 สี่ แม่ยอด ส ทริ แห่ง ดวง ภา ภา ฟ้า นี้ เปรียบเหมือนกระดาษ
 น้อย ฟ้า แก่ คอย แต่ ดวง ใจ ทราย ฟัง
 ฤ ฟัง ฤ ภา ชม กล้าย ๆ จะ ชม ชม ให้ ชื่น ใจ
 ภา ใจ ทราย เชื่อ ไม้ ไม้ หรอด หนาว ใจ
 ทราย เชื่อ ไม้ ไม้ หรอด หนาว ทุก สิ้น วัน มา พา ให้ เศร้า ใจ

จากทำนองเพลงในข้างต้น มีองค์ประกอบที่จะนำมาประกอบการวิเคราะห์ คือ ความยาวของท่อนเพลง , หลักเสียงหรือเสียงโทนิคของเพลง ดังนี้

ประการแรกความยาวของท่อนเพลง จะพบว่าทำนองเพลงคอกกุหลาบ ในท่อนที่ 1 จะมีความยาว คือจำนวน 11 ห้อง และท่อนที่ 2 มีความยาว จำนวน 18 ห้องเพลง ซึ่งมีจำนวนห้องเพลงมากกว่าทำนองท่อนที่ 1 อยู่จำนวน 7 ห้องเพลง และท่อนเพลงที่มีความยาวมากกว่าเพราะว่ามีการเพิ่มเนื้อเพลงเข้าไปในทำนองทำให้ท่อนที่ 2 มีความยาวมากกว่าท่อนที่ 1

ประการต่อมาจะพิจารณาหลักเสียงหรือ โทนิคของทำนองเพลงในแต่ละท่อน เมื่อพิจารณาโน้ตเพลงคอกกุหลาบจะพบว่า ตัวโน้ตของทำนองเพลงทั้งสองท่อน ที่แสดงในวงกลมตอนต้นของทำนองคือโน้ตตัวแรกของประโยคเพลงที่เริ่มต้นด้วยเสียงมี และในวงกลมตอนจบทำนองท้ายท่อนเพลงด้วยเสียงโด จะเหมือนกันทุกท่อนเพลง แสดงให้เห็นว่าทำนองในแต่ละท่อนเพลงมีการใช้หลักเสียงหรือโทนิคเดียวกัน บ่งบอกให้เห็นว่ามีการเริ่มต้นของท่อนเพลงด้วยเสียงโน้ตในบันไดเสียงที่ไม่ใช่เสียงโทนิค แต่จบท่อนเพลงด้วยเสียงโทนิค(เสียงโด) ทั้งสองท่อนเพลงทั้งท่อนที่ 1 และท่อนที่ 2

สรุปผลการวิเคราะห์ เพลงเพลงคอกกุหลาบ เป็นเพลง 2 ท่อน มีลักษณะเป็นเพลงสั้นๆ มีความยาวของเพลง 29 ห้องเพลง นิยมร้องเล่นกันหลายๆรอบ หรือนำมาร้องรวมกับเพลงอื่นๆ

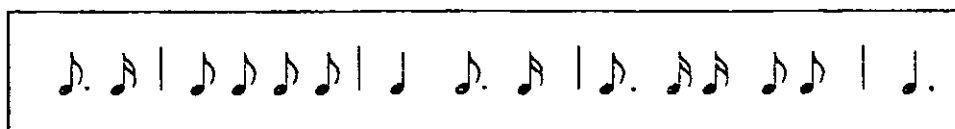
3. ประโยคและจังหวะของทำนองเพลง

เพลงคอกกุหลาบ แบ่งออกได้เป็น 7 ประโยค

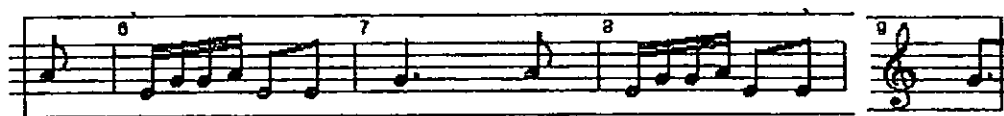
ประโยคเพลงที่ 1 ห้องเพลงที่ 1-5

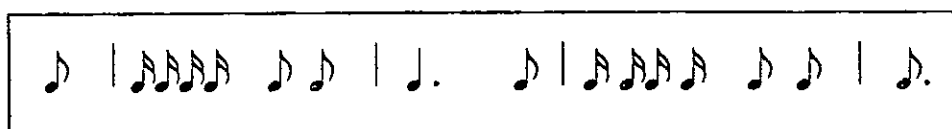
ประโยคที่ 1 จะพบว่ามี ลักษณะของจังหวะทำนองเป็นดังนี้

ประโยคเพลงที่ 2 ห้องเพลงที่ 6-9

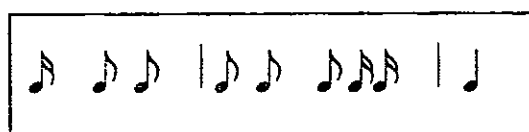
ประโยคที่ 2 จะพบว่ามี ลักษณะของจังหวะทำนองเป็นดังนี้

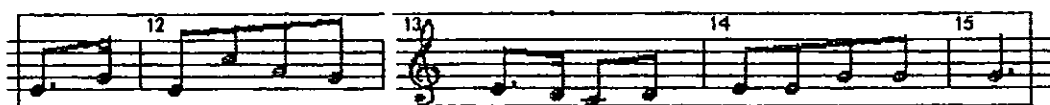
ประโยคเพลงที่ 3 ห้องเพลงที่ 9-11

ประโยคที่ 3 จะพบว่ามี ลักษณะของจังหวะทำนองเป็นดังนี้

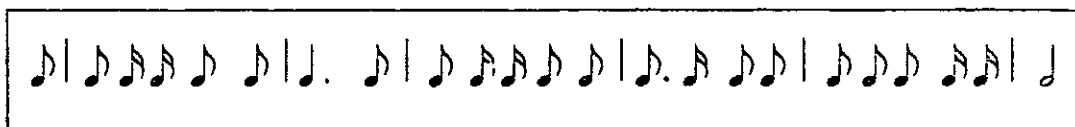

ประโยคเพลงที่ 4 ห้องเพลงที่ 11-15

ประโยคที่ 7 จะพบว่ามี ลักษณะของจังหวะทำนองเป็นดังนี้

วิเคราะห์จะพบว่าเพลงดอกกุหลาบ มี 7 ประโยคประโยคที่ 1, 4, 6 มีลักษณะจังหวะทำนองคล้ายกัน

ประโยคที่ 2, 5

มีลักษณะจังหวะทำนองคล้ายกัน

ประโยคที่ 3

มีลักษณะจังหวะทำนองต่างจากทำนองอื่นๆ

ประโยคที่ 7

มีลักษณะจังหวะทำนองต่างจากทำนองอื่นๆ

สรุปผลการวิเคราะห์จังหวะทำนองจะพบว่าเพลงดอกกุหลาบ มีโครงสร้างของจังหวะทำนองหลักๆอยู่ 4 แบบ คือ

แบบที่ 1

พบที่ประโยคที่ 1, 4, 6

แบบที่ 2

พบที่ประโยคที่ 2, 5

แบบที่ 3

พบที่ประโยคที่ 3

แบบที่ 4

พบที่ประโยคที่ 7

4. ชั้นคู่และช่วงเสียงของทำนอง

เพลงดอกกุหลาบ พบว่ามีชั้นคู่ของทำนองอยู่ 5 ชนิด คือ ชั้นคู่ 2 ชั้นคู่ 3 ชั้นคู่ 4 ชั้นคู่ 5 และชั้นคู่ 6 ดังนี้

ชั้นคู่ 2 มีทำนองที่เกิดชั้นคู่ 2 จำนวน 27 คู่ ดังแสดงในกรอบ

ดอก กุ หลาบ ดอก น้อยหนาม คม อยาก จะ ชม ชม ให้ ชื่น อู
 ๑ ๒ ๓ ๔
 ๕ ๖ ๗ ๘
 ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒
 ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖
 ๑๗ ๑๘ ๑๙
 ๒๐ ๒๑ ๒๒
 ๒๓ ๒๔ ๒๕
 ๒๖ ๒๗ ๒๘
 ๒๙

รา หนาว เห็นท่าไม่ สิ่งจับ หนัก หนา หนาม เห็นท่าไม่ สิ่งจับ หนัก
 หนา ทุก สิ้น วัน มา พา ให้ เสราใจ อยาก ู้อัก แม่ หม้าย ตา
 สี่ แม่ยอด ส ครี แห่ง ดวง ตา รา ุ้อ่า นี้ เปรียบเหมือนกรรไกร
 น้อย ฝ้า เต้ คอย เต้ ดวง จัน ทรา ฟัง
 กู ฟัง กู ตา ชม คล้าย ๆ จะ ชม ชม ให้ ชื่น อู
 รา ใจ ชาย เชื่อ "ไม่" ได้ ทรอก หนา ใจ
 ชาย เชื่อ "ไม่" ได้ ทรอก หนา ทุก สิ้น วัน มา พา ให้ เสรา
 ใจ

ขั้นคู่ 3 มีทำนองที่เกิดขั้นคู่ 3 จำนวน 27 คู่ ดังแสดงในกรอบ

คอก กู หลาบ กอก น้อยหนาม คม อยาก จะ ชม ชม ให้ ชื่น อู
 ภา หนาว เห็นท่า ไม่ ถึง เจ็บ หนัก หนาว หนาว เห็นท่า ไม่ ถึง เจ็บ หนัก
 หนาว ทุก คืน วัน มา พา ให้ เสาร์ ใจ อยาก ู๊ จัก แม่ หม้าย กา
 ลี แม่ ออก ส ครี แห่ง ดวง กา ภา ข้ำ นี้ เปรียบเหมือนกระดาษ
 น้อย ฟ้า แต่ คอข แต่ ดวง จัน ทรา ฟัง
 กู ฟัง กู กา ชม คล้าย ๆ จะ ชม ชม ให้ ชื่น อู
 ภา ใจ ชาย เชื่อ ไม่ ได้ ทรอก หนาว ใจ
 ชาย เชื่อ ไม่ ได้ ทรอก หนาว ทุก คืน วัน มา พา ให้ เสาร์
 ใจ

ขั้นคู่ 4 มีทำนองที่เกิดขั้นคู่ 4 จำนวน 12 คู่ ดังแสดงในกรอบ

คอก กุ หลาบคอก น้อยหนาม คม อยาก จะ ชม ชม ให้ ชื่น อู
 ภา หนาว เห็นทำไม ถึงจับ หนัก หนา หนาว เห็นทำไม ถึงจับ หนัก
 หนา ทุกคืน วัน มา พา ให้ เสรใจ อยาก รู้ จัก แม่ หม้าย คา
 สี่ แม่ ออก ส ทริ แห่ง กวาง คา ภา ข้ำ นี้ เมรียนเหมือนกรรไกร
 น้อย ฟ้า แต่ คอย แต่ กวาง จัน ทรา ฟัง
 ญ ฟัง ญ คา ชม กล้าบ จะ ชม ชม ให้ ชื่น อู
 ภา ใจ ชาย เชื่อ ไม่ ได้ ทรอก หนาว ใจ
 ชาย เชื่อ ไม่ ได้ ทรอก หนาว ทุกคืน วัน มา พา ให้ เสรใจ

ใจ

ขั้นคู่ 5 มีทำนองที่เกิดขั้นคู่ 5 จำนวน 3 คู่ ดังแสดงในกรอบ

คอก กู หลาบคอก น้อยหนาม คม อยาก จะ ชม ชม ให้ ชื่น อู
 ๑ ๒ ๓ ๔
 ๕ ๖ ๗ ๘
 ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒
 ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘
 ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕
 ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒
 ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐

รา หนาว เห็นท่าไม่ สิ่งจืด หนัก หนาว หนาว เห็นท่าไม่ สิ่งจืด หนัก
 หนาว ทุก สิ้น วัน มา พา ให้ เศร้า ใจ อยาก ู๊ จัก แม่ หม้าย กา
 สี่ แม่ยอด ส ทรี แห่ง ดวง กา รา ข้า นี้ เปรียบเหมือนกระดาษ
 น้อย ฟ้า แท้ คอย แท้ ดวง ใจ ทรธา ฟัง
 กู ฟัง กู กา ชม คล้าย ๆ จะ ชม ชม ให้ ชื่น อู
 รา ใจ ราช เชื่อ "ไม่" ได้ ทรอก หนาว ใจ
 ราช เชื่อ "ไม่" ได้ ทรอก หนาว ทุก สิ้น วัน มา พา ให้ เศร้า
 ใจ

ขั้นคู่ 6 มีทำนองที่เกิดขั้นคู่ 6 จำนวน 1 คู่ ดังแสดงในกรอบ

คอก ฤ หลามคอก น้อยหนาม คม อยาก จะ ชม ชม ให้ชื่น อ
 ๖ ๗ ๘
 ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒
 ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖
 ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐
 ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕
 ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙

รา หนาว เห็นทำไม ถึงจับ หนัก หนา หนาม เห็นทำไม ถึงจับ หนัก
 หนา ทุก สิ้น วัน มา พา ให้ เศร้า ใจ อยาก รู้ จัก แม่ หม้าย กา
 สี่ แม่ยอด ส ตรี แห่ง กวาง กา รา ข้า นี้ เปรียบเหมือนกระสาย
 น้อย ฟ้า แต่ คอบ แต่ กวาง จัน ทรา ฟัง
 ฤ ฟัง ฤ กา ร่ม กล้าย ๆ จะ ชม ชม ให้ ชื่น อ
 รา ใจ ชาย เชื่อ ไม่ ได้ พรอก หนา ใจ
 ชาย เชื่อ ไม่ ได้ พรอก หนา ทุก สิ้น วัน มา พา ให้ เศร้า

ใจ

จากโน้ตที่แสดงชั้นคู่ทำนองเพลงในข้างต้น พบว่ามี ชั้นคู่ 2 จำนวน 27 คู่ ชั้นคู่ 3 จำนวน 27 คู่ ชั้นคู่ 4 จำนวน 12 คู่ ชั้นคู่ 5 จำนวน 3 คู่ และชั้นคู่ 6 จำนวน 1 คู่

สรุปผลการวิเคราะห์

ชั้นคู่ 2 พบมากที่สุดในทำนองเพลง คือ จำนวน 27 คู่

ชั้นคู่ 3 พบมากที่สุดในทำนองเพลง คือ จำนวน 27 คู่

ชั้นคู่ 4 พบจำนวน 12 คู่

ชั้นคู่ 5 พบจำนวน 3 คู่

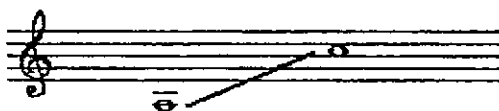
ชั้นคู่ 6 พบจำนวน 1 คู่

ชั้นคู่ 7 ไม่พบในทำนองเพลง

ผลจากการวิเคราะห์ แสดงให้เห็นว่าลักษณะทั่วไปของทำนองเพลงดอกกุหลาบ มีการใช้ ชั้นคู่ 2 มากที่สุด จำนวน 27 คู่ และชั้นคู่ 3 จำนวน 27 คู่ แสดงให้เห็นว่าเพลงมีลักษณะการเคลื่อนที่ขึ้นลงแบบขั้นบันไดผสมกับการเคลื่อนที่แบบกระโดดเป็นชั้นคู่ 3 นอกนั้นเป็นการกระโดดชั้นคู่ 4 ชั้นคู่ 5 อีก ชั้นคู่ 6 ไม่พบการกระโดดคู่กว้างในชั้นคู่ 7 ขึ้นไป สะท้อนให้เห็นการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงที่เรียบง่ายตามแบบเพลงพื้นบ้านทั่วไป

5. ช่วงกว้างของทำนองเพลง

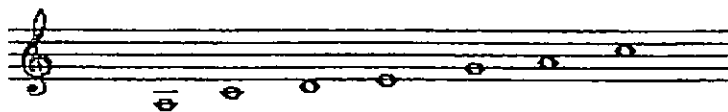
โน้ตทำนองเพลงดอกกุหลาบ มีระดับเสียงต่ำสุดคือเสียง ลา (A) และมีระดับเสียงสูงที่สุดคือเสียง โด (C) ดังโน้ตต่อไปนี้

โน้ตทั้งสองเสียงดังกล่าวจึงถือว่าเป็นช่วงของทำนองที่กว้างสุดของเพลง

6. กลุ่มเสียงของทำนองเพลง

เพลงดอกกุหลาบ มีตัวโน้ตที่ใช้สร้างเป็นทำนองเพลง ประกอบไปด้วยตัวโน้ตดังต่อไปนี้

จะพบว่ามีกลุ่มเสียงคือ ลา โด เร มี ซอล ลา โด ซึ่งจำลักษณะที่พบนี้

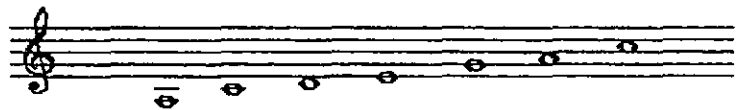
เป็นกลุ่มเสียง เพ้นตาโทนิก (Pentatonic scales) คือ มีเสียง 5 เสียง

7. บันไดเสียง

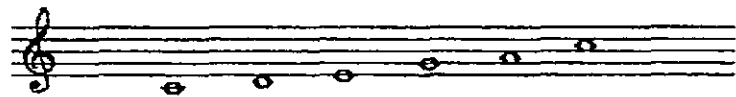
เมื่อนำกลุ่มเสียงมาเปรียบเทียบกับบันไดเสียง C เพ้นตาโทนิก (C Pentatonic scales)

ดังแสดงต่อไปนี้

กลุ่มเสียง

บันไดเสียง

จากการวิเคราะห์พบว่า เมื่อเปรียบเทียบกลุ่มเสียงที่พบในทำนองเพลงกับบันได C เพ้นตาโทนิก พบว่ามีเสียงในทำนองตรงกันกับโน้ตในบันไดเสียงที่นำมาเปรียบเทียบสรุปได้ว่าเพลงดอกกุหลาบ นี้ใช้บันไดเสียง C เพ้นตาโทนิก

วิเคราะห์เพลง หงส์ หงส์ หงส์

1. โน้ตเพลง หงส์ หงส์ หงส์

♩ = 80

หงส์ หงส์ หงส์ อย่า ทะ นง ไป นัก เดี่ยว

5 6 7 8

ปีก ของ เจ้า จะ หัก หัก ลง อยู่ ใน กลาง หนอง

9 10 11 12

อย่า ทะ นง ก็ ดี ว่า เป็น หงส์ ทอง

13 14 15 16

ยาม เมื่อ จัน แด มอง หงส์ ทอง ช- ชับ ปีก บิน หงส์ เอย หงส์

17 18

ทอง ช- ชับ ปีก บิน

2. รูปแบบ (Form)

ทำนองเพลงในข้างต้น มีองค์ประกอบที่จะนำมาพิจารณาวิเคราะห์หารูปแบบของเพลงคือ ความยาวของท่อนเพลง , เนื้อหาคำร้อง และหลักเสียงหรือท่อนิคของเพลง ดังนี้

ความยาวของท่อนเพลง เมื่อพิจารณาจะพบว่า เพลงหงส์ หงส์ หงส์ มีลักษณะเป็นเพลงสั้นๆมีความยาวของเพลง 18 ห้องเพลง เป็นลักษณะของเพลงสั้นๆ นิยมร้องเล่นกันหลายรอบหรือนำมาร้องร่วมกับเพลงอื่นๆติดต่อกันไป

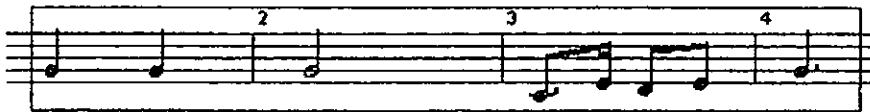
เมื่อพิจารณาเนื้อหาคำร้องก็ไม่พบว่ามีกรแบ่งท่อนเพลง ไม่พบการจบท่อนทำนองหรือการขึ้นท่อนใหม่ในระหว่างเพลง แต่พบว่ามีลักษณะของการร้องไปเรื่อยๆตามคำร้องของเพลง

โทนิกของเพลง เมื่อพิจารณาจะพบว่าในทำนองเพลงขึ้นต้นคือเสียงซอล ที่เป็นโน้ตคู่ 5 ของโทนิก และพบว่าโทนิกของทำนองเพลงคือเสียงโด (ในวงกลม)ที่เป็นเสียงจบของทำนองเพลง ผลการวิเคราะห์สรุปว่าเพลง หงส์ หงส์ หงส์ เป็นเพลงแบบ เพลงท่อนเดียว

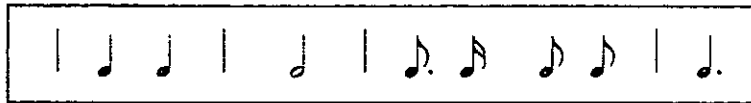
3. ประโยคและจังหวะของทำนองเพลง

เพลงหงส์ หงส์ หงส์ เป็นเพลงท่อนเดียว แบ่งประโยคทำนองเพลงเป็น 4 ประโยค ดังนี้

ประโยคเพลงที่ 1 พบในห้วงเพลงที่ 1-4

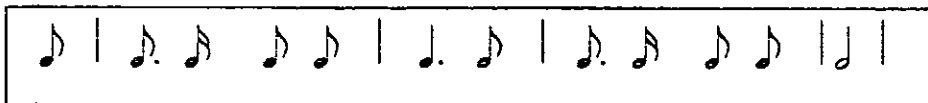
ประโยคเพลงที่ 1 มีลักษณะของ จังหวะทำนองเป็นดังนี้

ประโยคเพลงที่ 2 พบในห้วงเพลงที่ 5-8

ประโยคเพลงที่ 2 มีลักษณะของ จังหวะทำนองเป็นดังนี้

ประโยคเพลงที่ 3 พบในห้วงเพลงที่ 9-12

4. ชั้นคู่และช่วงเสียงของท่านอง

เพลงหงส์ หงส์ หงส์ พบว่ามีชั้นคู่ของท่านองอยู่ 4 ชนิด คือ ชั้นคู่ 2 ชั้นคู่ 3 ชั้นคู่ 4 และชั้นคู่ 5 ดังนี้

ชั้นคู่ 2 มีท่านองที่เกิดชั้นคู่ 2 จำนวน 15 คู่ ดังแสดงในกรอบ

หงส์ หงส์ หงส์ อย่า ทะ นง ไป นัก เตี่ยา

ปีก ของ เจ้า จะ หัก หัก ลง อยู่ ใน กลาง นนง

อย่า ท- นง ถือ ดี ว่า เป็น หงส์ ทอง

ฮาม เมื่อ อัน แด มอง หงส์ ทอง ฮ- ยับ ปีก บิน หงส์ เจย หงส์

ทอง ฮ- ยับ ปีก บิน

ขั้นคู่ 3 มีทำนองที่เกิดขั้นคู่ 3 จำนวน 18 คู่ ดังแสดงในกรอบ

หงส์ หงส์ หงส์ อย่า ทะ นง ไป นัก เต็มยา

ปีก ของ เจ้า จะ หัก หัก ลง อยู่ ใน กลาง นนง

อย่า ท- นง ก็อ ดี ว่า เป็น หงส์ ทอง

ยาม เมื่อ อัน แล มอง หงส์ ทอง ช- อับ ปีก บิน หงส์ เอย หงส์

ทอง ช- อับ ปีก บิน

ขั้นคู่ 4 มีทำนองที่เกิดขั้นคู่ 4 จำนวน 5 คู่ ดังแสดงในกรอบ

หงส์ หงส์ หงส์ อย่า ทะ นง ไป นัก เต็มยา

ปีก ของ เจ้า จะ หัก หัก ลง อยู่ ใน กลาง นนง

อย่า ท- นง ก็อ ดี ว่า เป็น หงส์ ทอง

ชาม เมื่อ จัน แด มอง หงส์ ทอง ช- ชัม ปีก บิน หงส์ เขย หงส์

ทอง ช- ชัม ปีก บิน

ชั้นคู่ 5 มีทำนองที่เกิดชั้นคู่ 5 จำนวน 2 คู่ ดังแสดงในกรอบ

หงส์ หงส์ หงส์ ออย่า ทะ นาง ไป นัก เดี่ยว

ปีก รอง เจ้า จะ หัก หัก ลง อยู่ ใน กลาง หนอง

ออย่า ท- นาง ถือ ดี ว่า เป็น หงส์ ทอง

ชาม เมื่อ จัน แด มอง หงส์ ทอง ช- ชัม ปีก บิน หงส์ เขย หงส์

ทอง ช- ชัม ปีก บิน

จากโน้ตที่แสดงชั้นคู่ทำนองเพลงในข้างต้น พบว่ามี ชั้นคู่ 2 จำนวน 15 คู่ ชั้นคู่ 3 จำนวน 18 คู่ ชั้นคู่ 4 จำนวน 5 คู่ และชั้นคู่ 5 จำนวน 2 คู่

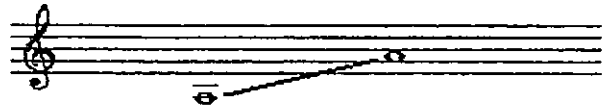
สรุปผลการวิเคราะห์

- ชั้นคู่ 2 พบในทำนองเพลง จำนวน 15 คู่
- ชั้นคู่ 3 พบมากที่สุดในทำนองเพลง คือ จำนวน 18 คู่
- ชั้นคู่ 4 พบในทำนองเพลง จำนวน 5 คู่
- ชั้นคู่ 5 พบในทำนองเพลง จำนวน 2 คู่
- ชั้นคู่ 6 ไม่พบในทำนองเพลง
- ชั้นคู่ 7 ไม่พบในทำนองเพลง

จากผลการวิเคราะห์ แสดงให้เห็นว่าลักษณะทั่วไปของทำนองเพลง หงส์ หงส์ หงส์ มีการใช้ชั้นคู่ 3 มากที่สุด จำนวน 18 คู่ ชั้นคู่ 2 จำนวน 15 คู่ ชั้นคู่ 4 จำนวน 5 คู่ และชั้นคู่ 5 จำนวน 2 คู่ แสดงให้เห็นว่าเพลงมีลักษณะการเคลื่อนที่ขึ้นลงแบบขึ้นบันไดผสมกับการเคลื่อนที่แบบกระโดดเป็นชั้นคู่ 3 นอกนั้นเป็นการกระโดดชั้นคู่ 4 ชั้นคู่ 5 อีกเล็กน้อย ไม่พบการกระโดดคู่กว้างในชั้นคู่ 6 ขึ้นไป สะท้อนให้เห็นการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงที่เรียบง่ายตามแบบเพลงพื้นบ้านทั่วไป

5. ช่วงกว้างของทำนองเพลง

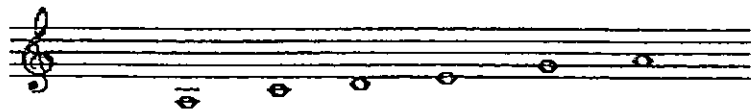
โน้ตทำนองเพลง หงส์ หงส์ หงส์ มีระดับเสียงต่ำสุดคือเสียง ลา (A) และมีระดับเสียงสูงที่สุดคือเสียง ลา (A) ดังโน้ตต่อไปนี้

โน้ตทั้งสองเสียงดังกล่าวจึงถือว่าเป็นช่วงของทำนองที่กว้างสุดของเพลง

6. กลุ่มเสียงของทำนองเพลง

เพลง หงส์ หงส์ หงส์ มีตัวโน้ตที่ใช้สร้างเป็นทำนองเพลง ประกอบไปด้วยตัวโน้ตดังต่อไปนี้

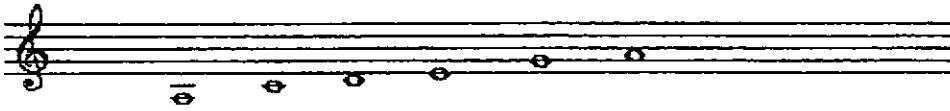
พบว่ามีกลุ่มเสียงดังนี้ ลา โค เร มี ซอล ลา

ซึ่งลักษณะที่พบนี้เป็นกลุ่มเสียงในแบบ เพ้นตาโทนิค (Pentatonic scales) คือ มีเสียง 5 เสียง

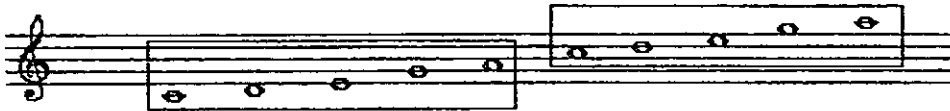
7. บันไดเสียง

เมื่อเปรียบเทียบกับบันไดเสียง C เพ้นตาโทนิค (C Pentatonic scales) ดังแสดงต่อไปนี้

กลุ่มเสียง

บันไดเสียง

จากการวิเคราะห์พบว่า เมื่อเปรียบเทียบกลุ่มเสียงที่พบในทำนองเพลงกับบันได C เพ้นตาโทนิค พบว่ามีเสียงในทำนองตรงกันกับโน้ตในบันไดเสียงที่นำมาเปรียบเทียบสรุปได้ว่าเพลงหงส์ หงส์ หงส์ ใช้บันไดเสียง C เพ้นตาโทนิค

วิเคราะห์เพลง ดอกบัวไทย

1. โน้ตเพลงดอกบัวไทย

1 $\text{♩} = 80$

2 3 4

ดอก บัว ไทย นั้น ช่าง งาม มุด ม่อง

5 6 7 8

แต่ ฉัน มอง ฉัน ว่า เธอ สวย กว่า

9 10 11 12

เธอ นั้น สวย จริง จริง สวย ยิ่ง กว่า เทพ ธิดา รัก

13 14 15 16

เธอ รัก เธอ หนัก หนา รัก กว่า ชี วิต ของ ฉัน

17 18 19 20

หาก เธอ ตาย ฉัน ต้อง วาย ชี วัน

21 22 23 24

ตาย ด้วย กัน ขึ้น ส- รรค์ ทั้ง ฉัน และ เธอ - ขึ้น ส-

25 26

รรค์ ทั้ง ฉัน และ เธอ

2. รูปแบบ(Form)

ทำนองเพลงในข้างต้น มีองค์ประกอบที่จะนำมาพิจารณาวิเคราะห์หารูปแบบของเพลงคือ ความยาวของท่อนเพลง , เนื้อหาคำร้อง และหลักเสียงหรือโทนิกซ์ของเพลง ดังนี้

ความยาวของท่อนเพลง เมื่อพิจารณาจะพบว่า เพลงดอกบัวไทย มีลักษณะเป็นเพลงสั้นๆมีความยาวของเพลง 26 ห้องเพลง เป็นลักษณะของเพลงสั้นๆ นิยมร้องเล่นกันหลายรอบ หรือนำมาร้องร่วมกับเพลงอื่นๆ

เมื่อพิจารณาเนื้อหาคำร้องก็ไม่พบว่ามีการแบ่งท่อนเพลง ไม่พบการจบท่อนหรือการขึ้นท่อนใหม่ในระหว่างเพลง

โทนิคของเพลง เมื่อพิจารณาทำนองเพลงจะพบว่าขึ้นคั่นด้วยมี และพบว่าเสียงจบของทำนองเพลงคือเสียง โด เมื่อพิจารณาถึงกลุ่มเสียงในทำนองและเสียงจบ พบว่าเสียง โทนิคของทำนองเพลงคือเสียง โด (ในวงกลมสุดท้าย) ที่เป็นเสียงจบของทำนองเพลง

ผลการวิเคราะห์สรุปว่า เพลง คอกบัวไทย เป็นเพลงแบบ เพลงท่อนเดียว

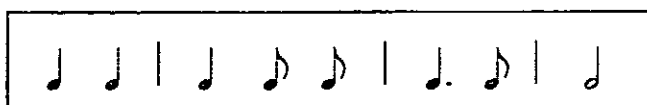
3. ประโยคและจังหวะของทำนองเพลง

เพลงคอกบัวไทย เป็นเพลงท่อนเดียว แบ่งประโยคทำนองเพลงเป็น 6 ประโยค
ดังนี้

ประโยคเพลงที่ 1 พบในห้วงเพลงที่ 1-4

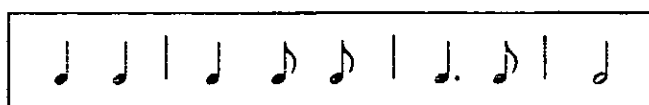
ประโยคเพลงที่ 1 มีลักษณะของ จังหวะทำนองเป็นดังนี้

ประโยคเพลงที่ 2 พบในห้วงเพลงที่ 5-8

ประโยคเพลงที่ 2 มีลักษณะของ จังหวะทำนองเป็นดังนี้

4. ชั้นคู่และช่วงเสียงของทำนอง

เพลงดอกบัวไทย พบว่ามีชั้นคู่ของทำนองอยู่ 4 ชนิด คือ ชั้นคู่ 2 ชั้นคู่ 3 ชั้นคู่ 4 และชั้นคู่ 5 ดังนี้

ชั้นคู่ 2 มีทำนองที่เกิดชั้นคู่ 2 จำนวน 28 คู่ ดังแสดงในกรอบ

1 ดอก บัว ไทย นั้น ช่วง งาม มุด ม่อง

5 แต่ อัน มอง อัน ว่า เธอ สวย กว่า

9 เธอ นั้น สวย จริง จริง สวย ยิ่ง กว่า เทพ ธิ์ ดา รัก

13 เธอ รัก เธอ หนัก หนา รัก กว่า ธิ์ วิต ของ อัน

17 หาก เธอ ตาย อัน ต้อง วาย ธิ์ วัน -

21 ตาย ด้วย กัน ขึ้น ส- วรรค์ ทั้ง อัน และ เธอ ขึ้น ส-

25 วรรค์ ทั้ง อัน และ เธอ

ขั้นคู่ 3 มีทำนองที่เกิดขั้นคู่ 3 จำนวน 22 คู่ ดังแสดงในกรอบ

1 คอก บัว ไทย นั้น ช่าง งาน มุด ม่อง

5 แต่ อัน มอง อัน ว่า เธอ สวย กว่า

9 เธอ นั้น สวย จริง จริง สวย ยิ่ง กว่า เทพ ธิ ดา รัก

13 เธอ รัก เธอ หน้า หน้า รัก กว่า ชี วิต ของ อัน

17 หาก เธอ ดาย อัน ต้อง วาย ชี วัน

21 ดาย ด้วย กัน ขึ้น ส-วรรค์ ทั้ง อัน และ เธอ ขึ้น ส-

25 วรรค์ ทั้ง อัน และ เธอ

ขั้นคู่ 4 มีทำนองที่เกิดขั้นคู่ 4 จำนวน 5 คู่ ดังแสดงในกรอบ

1 คอก บัว ไทย นั้น ช่าง งาน มุด ม่อง

5 แต่ อัน มอง อัน ว่า เธอ สวย กว่า

9 เธอ นั้น สวย จริง จริง สวย ยิ่ง กว่า เทพ ธิ ดา รัก

13 เธอ รัก เธอ นึก หน้า รัก กว่า สี วิต ของ ฉัน

17 หาก เธอ ตาย ฉัน ต้อง วาย สี วัน

21 ตาย ด้วย กัน ขึ้น สวรรค์ ทั้ง ฉัน และ เธอ ขึ้น ส-

25 วรรค์ ทั้ง ฉัน และ เธอ

ขึ้นคู่ 5 มีทำนองที่เกิดขึ้นคู่ 5 จำนวน 2 คู่ ดังแสดงในกรอบ

1 ดอก บัว ไทย นั้น ช่าง งาม ผ่อง

5 แต่ ฉัน มอง ฉัน ว่า เธอ สวย กว่า

9 เธอ นั้น สวย จริง จริง สวย ยิ่ง กว่า เทพ ธิ ตา รัก

13 เธอ รัก เธอ นึก หน้า รัก กว่า สี วิต ของ ฉัน

17 หาก เธอ ตาย ฉัน ต้อง วาย สี วัน

21 ตาย ด้วย กัน ขึ้น สวรรค์ ทั้ง ฉัน และ เธอ ขึ้น ส-

25 วรรค์ ทั้ง ฉัน และ เธอ

จากโน้ตที่แสดงชั้นคู่ทำนองเพลงในข้างต้น พบว่ามี ชั้นคู่ 2 จำนวน 28 คู่ ชั้นคู่ 3 จำนวน 22 คู่ ชั้นคู่ 4 จำนวน 5 คู่ และชั้นคู่ 5 จำนวน 2 คู่

สรุปผลการวิเคราะห์

ชั้นคู่ 2 พบมากที่สุดในทำนองเพลง คือ จำนวน 28 คู่

ชั้นคู่ 3 พบในทำนองเพลง จำนวน 22 คู่

ชั้นคู่ 4 พบในทำนองเพลง จำนวน 5 คู่

ชั้นคู่ 5 พบในทำนองเพลง จำนวน 2 คู่

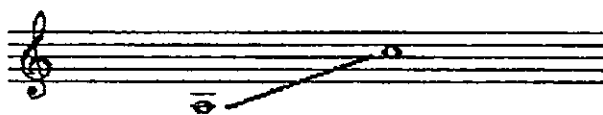
ชั้นคู่ 6 ไม่พบในทำนองเพลง

ชั้นคู่ 7 ไม่พบในทำนองเพลง

ผลจากการวิเคราะห์ แสดงให้เห็นว่าลักษณะทั่วไปของทำนองเพลง ดอกบัวไทย มีการใช้ชั้นคู่ 2 มากที่สุด จำนวน 28 คู่ ชั้นคู่ 3 จำนวน 22 คู่ ชั้นคู่ 4 จำนวน 5 คู่ และชั้นคู่ 5 จำนวน 2 คู่ แสดงให้เห็นว่าเพลงมีลักษณะการเคลื่อนที่ขึ้นลงแบบขึ้นบันไดด้วยชั้นคู่ 2 ผสมกับการเคลื่อนที่แบบกระโดดเป็นชั้นคู่ 3 นอกนั้นเป็นการกระโดดชั้นคู่ 4 ชั้นคู่ 5 อีกเล็กน้อย ไม่พบการกระโดดคู่กว้างในชั้นคู่ 6 ขึ้นไป สะท้อนให้เห็นการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงที่เรียบง่ายตามแบบเพลงพื้นบ้านทั่วไป

5. ช่วงกว้างของทำนองเพลงดอกบัวไทย

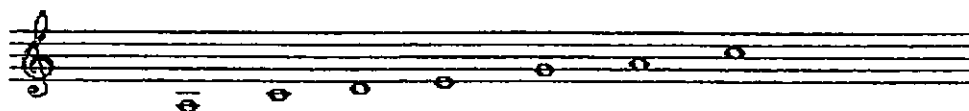
โน้ตทำนองเพลงดอกบัวไทย มีระดับเสียงต่ำสุดคือเสียง ลา (A) และมีระดับเสียงสูงที่สุดคือเสียง โด (C) ดังโน้ตต่อไปนี้

โน้ตทั้งสองเสียงดังกล่าวจึงถือว่าเป็นช่วงของทำนองที่กว้างสุดของเพลง

6. กลุ่มเสียงของทำนองเพลง

เพลง ดอกบัวไทย มีตัวโน้ตที่ใช้สร้างเป็นทำนองเพลง ประกอบไปด้วยตัวโน้ตดังนี้

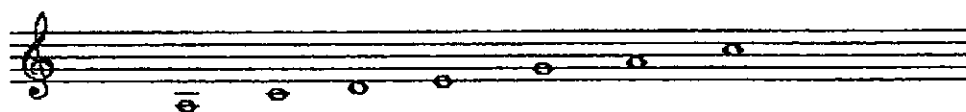

พบว่ามีกลุ่มเสียงคือ ลา โด เร มี ซอล ลา โด ซึ่งลักษณะที่พบนี้เป็นกลุ่มเสียงเพนตาโทนิค (Pentatonic) คือ มีเสียง 5 เสียง

7. บันไดเสียง

เปรียบเทียบกลุ่มเสียงกับบันไดเสียง C เพ็นตาโทนิค (C Pentatonic scales)
ดังแสดงต่อไปนี้

กลุ่มเสียงในทำนอง

วิเคราะห์เพลงชากรุงาว

1. โน้ตเพลงชากรุงาว

1 $\text{♩} = 80$ 2 3 4
ชา กรุงาว ้วย ทะ นอง เรา จะ ต้อง ไร่ ชื่อ

5 6 7 8
ให้ โลก เสา ชื่อ สิ้น ชื่อ ว่า ชา กรุงาว

9 10 11 12
ใคร จะ ไร่ ที่ เขียว เรา ไม่ เดิน หน้า หิน

13 14 15 16
พวก เรา ยิน ดี เขียว สี มา เล่น เพื่อน ไร่ เขียว

17 18 19 20
สี เขียว สี มา เล่น เพื่อน ไร่ รัก ขวน ตาว งาม มา เล่น เพื่อน

21 22 23 24
ไร่ ถ วาย เจ้า พ่อ อ นิจ จา รูป หล่อ รูป

25 26 27 28
หล่อ ทิว คม ช่าง เสียว พาย เรือ ไป ไร่ ขา

29 30 31 32 33 34
กลับ ะไร น้ำ เขียว รัก เซอ คน เสียว น้ำ เขียว ออก ลำห้วย มา

2. รูปแบบของเพลงชากรุงาว(Form)

เพลงชากรุงาวมีความยาวทั้งหมด 34 ห้องเพลง จัดเป็นเพลงแบบ 4 ท่อน ดังนี้

ท่อนที่ 1 (8 ห้อง)	ท่อนที่ 2 (10 ห้อง)	ท่อนที่ 3 (8 ห้อง)	ท่อนที่ 4 (8 ห้อง)
--------------------	---------------------	--------------------	--------------------

ตอนที่ 1 มีจำนวน 8 ห้อง ตั้งแต่ห้องที่ 1-8

ตา ถึงราว ้วย ละ นอง เรา จะ ต้อง ไร่ ไร่
ให้ โลก เสา ลือ ชื่น ชื่อ ว่า ตา ถึง ราว

ตอนที่ 2 มีจำนวน 10 ห้อง ตั้งแต่ห้องที่ 9-18

ใคร จะ ำ ก็ เข็ญ เรา ไม่ เติ น หน้า หนึ
พวก เรา ยิน ติ เข็ญ ติ มา เล่น พ็อน ำ เข็ญ
ติ เข็ญ ติ มา เล่น พ็อน ำ

ตอนที่ 3 มีจำนวน 8 ห้อง ตั้งแต่ห้องที่ 19-26

ซัก ขาน สาว งาม มา เล่น พ็อน
ำ ถ วาย เจ้า พื่อ อ นิจ จา รูป หล่อ รูป
หล่อ ักว คม ช่าง เตียว

ท่อนที่ 4 มีจำนวน 8 ห้อง ตั้งแต่ห้องที่ 27-34

ทำนองเพลงในข้างต้น มีองค์ประกอบที่จะนำมาประกอบการวิเคราะห์ คือ ความยาวของท่อนเพลง หลักเสียงหรือเสียงโทนิคของเพลง ดังนี้

ความยาวของท่อนเพลง จะพบว่าเพลงซอกังราว ทำนองในท่อนที่ 1 จะมีความยาวเท่ากับทำนองท่อนที่ 3 และท่อนที่ 4 คือจำนวนท่อนละ 8 ห้องเพลงเท่ากัน และท่อนที่ 2 มีความยาวจำนวน 10 ห้องเพลง ซึ่งมีจำนวนห้องเพลงที่มากกว่าทำนองท่อนที่ 1 ท่อนที่ 3 และท่อนที่ 4 อยู่จำนวน 2 ห้องเพลง

ประการต่อมาจะพิจารณาหลักเสียงหรือโทนิคของทำนองเพลงในแต่ละท่อน เมื่อพิจารณาโน้ตเพลงซอกังราว จะพบว่า ตัวโน้ตของทำนองเพลงทั้งสี่ท่อน ที่แสดงในวงกลมคือตัวโน้ตของประโยคเพลงที่เริ่มต้นด้วยเสียงมี (E) และจบประโยคทำนองท้ายท่อนเพลงด้วยเสียงมี (E) เหมือนกันทุกท่อนเพลง แสดงให้เห็นว่าทำนองในแต่ละท่อนเพลงมีการใช้หลักเสียงหรือโทนิคร่วมกันซึ่งบ่งบอกให้เห็นว่ามีการเริ่มต้นของท่อนเพลงด้วยเสียงโทนิค และจบท่อนเพลงด้วยเสียงโทนิคแล้วเริ่มต้นในท่อนใหม่ต่อไปด้วยหลักเสียงโทนิคเดียวกันต่อๆ ไปในท่อนที่ 2 ท่อนที่ 3 และ 4 เช่นเดียวกัน

สรุปผลการวิเคราะห์ เพลงซอกังราว แบ่งเป็นเพลง 4 ท่อน

3. ประโยคและจังหวะของทำนองเพลง

เพลงซอกังราว แบ่งออกเป็น 9 ประโยค ดังนี้

ประโยคเพลงที่ 1 ห้องเพลงที่ 1-4

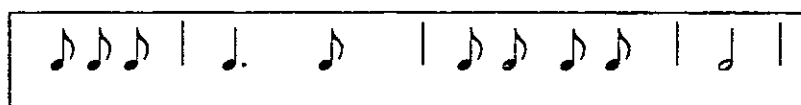
ประโยคที่ 1 มีลักษณะของจังหวะทำนองเป็นดังนี้

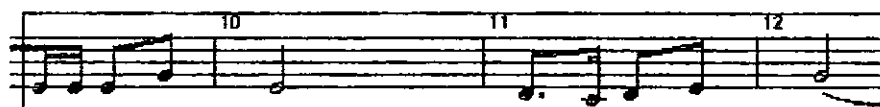
ประโยคเพลงที่ 2 ห้องเพลงที่ 5-8

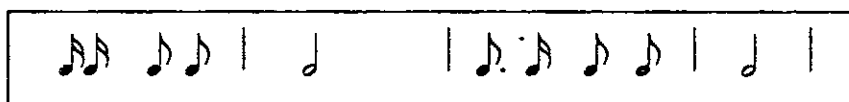
ประโยคที่ 2 มีลักษณะของจังหวะทำนองเป็นดังนี้

ประโยคเพลงที่ 3 ห้องเพลงที่

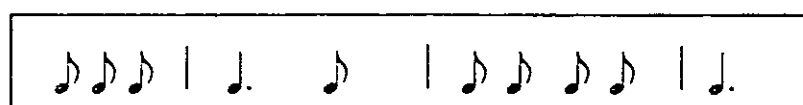
ประโยคที่ 3 มีลักษณะของจังหวะทำนองเป็นดังนี้

ประโยคเพลงที่ 4 ห้องเพลงที่ 13-16

ประโยคที่ 4 มีลักษณะของจังหวะทำนองเป็นดังนี้

4. ชั้นคู่และช่วงเสียงของท่านอง

เพลงชากรุงราว พบว่ามีชั้นคู่ของท่านองอยู่ 4 ชนิด คือ ชั้นคู่ 2 ชั้นคู่ 3 ชั้นคู่ 5 และชั้นคู่ 7 ดังนี้

ชั้นคู่ 2 มีท่านองที่เกิดชั้นคู่ 2 จำนวน 29 คู่ ดังแสดงในกรอบ

The image shows a musical score for the song 'Charung Rong' (ชากรุงราว) in 2/4 time. The score consists of ten staves of music, each with Thai lyrics underneath. There are 34 measures in total, numbered 1 through 34. Circled intervals are present in measures 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, and 34. The lyrics are: ชา กรุงราว วิย คะ นอง เรา จะ คอง ไว้ ชื่อ ให้ โลก เล่า สื่อ ชื่น ชื่อ ว่า ชา กรุง ราว ใคร จะ รำ ก็ เข็ญ เรา ไม่ เดิน หน้า หนึ พวก เรา ยิน ดี เข็ญ ชี มา เล่น เพื่อน รำ เข็ญ ชี เข็ญ ชี มา เล่น เพื่อน รำ ชัก ขาน สาว งาม- มา เล่น เพื่อน รำ ถ วาย เจ้า พ่อ อ นิจ จา รูป หล่อ รูป หล่อ ตีว คม ช่าง เตียว พาย เรือ ไป รับ ชา กลับ กระไร นำ เข็ญ รัก เธอ คน เตียว น้ำ เข็ญ จุต ลำห้วย มา

ขั้นคู่ 3 มีทำนองที่เกิดขั้นคู่ 3 จำนวน 35 คู่ ดังแสดงในกรอบ

๑ ขา ถึงราว ๒ ริมทะเล ๓ มอง ๔ เรา จะ ต้อง ๕ ไว้ ๖ ชื่อ ๗ ให้ ๘ โลก ๙ เล่า ๑๐ ชื่อ ๑๑ ว่า ๑๒ ขา ถึง ๑๓ ราว ๑๔ ใคร ๑๕ จะ ๑๖ จำ ๑๗ ที่ ๑๘ เขียว ๑๙ เรา ๒๐ ไม่ ๒๑ เดิน ๒๒ หน้า ๒๓ หัน ๒๔ พวก ๒๕ เรา ๒๖ ยืน ๒๗ ที่ ๒๘ เขียว ๒๙ ชี ๓๐ มา ๓๑ เล่น ๓๒ เพื่อน ๓๓ จำ ๓๔ เขียว ๓๕ ชี ๓๖ เขียว ๓๗ ชี ๓๘ มา ๓๙ เล่น ๔๐ เพื่อน ๔๑ จำ ๔๒ เขียว ๔๓ สาว ๔๔ งาม ๔๕ มา ๔๖ เล่น ๔๗ เพื่อน ๔๘ จำ ๔๙ ถ ๕๐ วาย ๕๑ เจ้า ๕๒ พ่อ ๕๓ อ ๕๔ นิง ๕๕ จา ๕๖ รูป ๕๗ หล่อ ๕๘ รูป ๕๙ หล่อ ๖๐ คิ้ว ๖๑ คม ๖๒ ช่าง ๖๓ เดียว ๖๔ พาย ๖๕ เรือ ๖๖ ไป ๖๗ รับ ๖๘ ขา ๖๙ กลั้ม ๗๐ ทะไร ๗๑ น้ำ ๗๒ เขียว ๗๓ รัก ๗๔ เธอ ๗๕ คน ๗๖ เดียว ๗๗ น้ำ ๗๘ เขียว ๗๙ จุก ๘๐ ลำ ๘๑ หาย ๘๒ มา

ขั้นคู่ 5 มีทำนองที่เกิดขั้นคู่ 5 จำนวน 3 คู่ ดังแสดงในกรอบ

ชา กิ่งราว วิช คะ นอง เรา จะ ค้อง ให้ ชิด

ให้ โลก เล่า สื่อ ชื่น ช้อ ว่า ชา กิ่ง ราว

ใคร จะ รำ ที่ เขียว เรา ไม่ เดิน หน้า หน้า

พวก เรา ยิน ดี เขียว ชิด มา เล่น เพื่อน รำ เขียว

ชิด เขียว ชิด มา เล่น เพื่อน รำ ชิด ขวน สาว งาม มา เล่น เพื่อน

รำ ถ วาย เจ้า พ่อ อ นิจ จา รูป หล่อ รูป

หล่อ คิ้ว คม ข้าง เตียว พาย เรือ ไป รับ ชา

กลับ กระได น้ำ เขียว รัก เธอ คน เตียว น้ำ เขียว อุต ลำหัด มา

ขั้นคู่ 7 มีทำนองที่เกิดขั้นคู่ 7 จำนวน 1 คู่ ดังแสดงในกรอบ

1 ข้า ถึงราว วัลยะ นอง 2 เรา จะ ต้อง ไว้ 3 ชื่อ 4

5 ให้ โลก เล่า สื่อ ชื่น 6 ชื่อ ว่า ข้า ถึง ราว 7 8

9 ใคร จะ จำ ที่ เขิญ 10 เรา ไม่ เดิน หน้า หนึ 11 12

13 พวก เรา บิน ตี 14 เขิญ ชี มา เล่น เพื่อน จำ เขิญ 15 16

17 ชี เขิญ ชี มา เล่น เพื่อน จำ 18 ชัก ขวาน สาว งาม มา เล่น เพื่อน 19 20

21 จำ ถ วาย เจ้า 22 พ่อ 23 อ นิจ จา รูป 24 หล่อ รูป

25 หล่อ คิ้ว คม 26 ข้าง เตียว พาย เรือ ไม่ รับ ขา 27 28

29 กลับ กระใจ 30 น้ำ เตียว 31 รัก เธอ คน เตียว 32 น้ำ เตียวอด ลำหทัย 33 34 มา

จากโน้ตที่แสดงขั้นคู่ทำนองเพลงในข้างต้น พบว่ามี ขั้นคู่ 2 จำนวน 29 คู่ ขั้นคู่ 3 จำนวน 35 คู่ ขั้นคู่ 5 จำนวน 3 คู่ และขั้นคู่ 7 จำนวน 1 คู่

สรุปผลการวิเคราะห์

ขั้นคู่ 3 พบมากที่สุดในการทำนองเพลง จำนวน 35 คู่

ขั้นคู่ 2 พบในการทำนองเพลง จำนวน 29 คู่

ขั้นคู่ 5 พบในการทำนองเพลง จำนวน 3 คู่

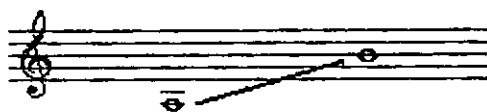
ชั้นคู่ 6 ไม่พบในทำนองเพลง

ชั้นคู่ 7 พบในทำนองเพลง จำนวน 1 คู่

จากผลการวิเคราะห์ แสดงให้เห็นว่าลักษณะทั่วไปของทำนองเพลงชากรุงราว มีการใช้ชั้นคู่ 3 มากที่สุด จำนวน 35 คู่ และชั้นคู่ 2 จำนวน 29 คู่ แสดงให้เห็นว่าเพลงมีลักษณะการเคลื่อนที่ขึ้นลงแบบขึ้นบันไดผสมกับการเคลื่อนที่แบบกระโดดเป็นชั้นคู่ 3 นอกนั้นเป็นการกระโดดชั้นคู่ 5 อีก ชั้นคู่ 7 ไม่พบการกระโดดในชั้นคู่ 6 สะท้อนให้เห็นการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงที่เรียบง่ายตามแบบเพลงพื้นบ้านทั่วไปไม่มีกระโดดคู่กว้างบ้างเล็กน้อย

5. ช่วงกว้างของทำนองเพลง

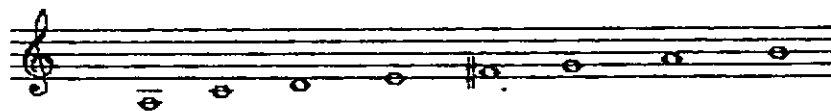
โน้ตทำนองเพลงชากรุงราว มีระดับเสียงต่ำสุดคือเสียง ลา (A) และมีระดับเสียงสูงที่สุดคือเสียง ที (B) ดังโน้ตต่อไปนี้

โน้ตทั้งสองเสียงดังกล่าวจึงถือว่าเป็นช่วงของทำนองที่กว้างสุดของเพลง

6. กลุ่มเสียงของทำนองเพลง

เพลงชากรุงราว มีตัวโน้ตที่ใช้สร้างเป็นทำนองเพลง ประกอบไปด้วยตัวโน้ตดังนี้

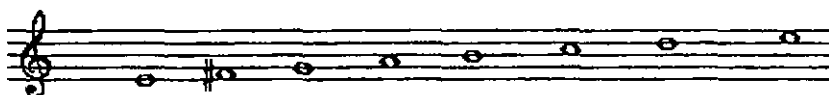

พบว่ามีกลุ่มเสียงคือ ลา โค เร มี ฟาชาป ซอล ลา ที ซึ่งลักษณะที่พบนี้เป็นกลุ่มเสียง E ไมเนอร์ (E minor)

7. บันไดเสียง

เมื่อนำกลุ่มเสียงจากข้างต้นมาเปรียบเทียบกับบันไดเสียง E ไมเนอร์ (E minor scales) ดังนี้

กลุ่มเสียง

บันไดเสียง

จากการวิเคราะห์พบว่า เมื่อเปรียบเทียบกลุ่มเสียงที่พบในทำนองเพลงกับบันได E ไมเนอร์ พบว่ามีเสียงในทำนองตรงกันกับโน้ตในบันไดเสียงที่นำมาเปรียบเทียบ จึงสรุปได้ว่า เพลง ชากังราว ใช้บันไดเสียง E ไมเนอร์

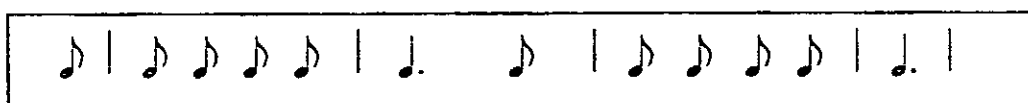

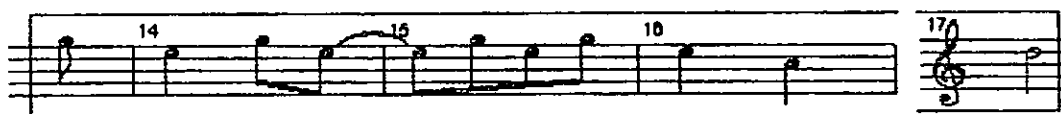
ประโยคเพลงที่ 3 พบในห้วงเพลงที่ 10 - 13

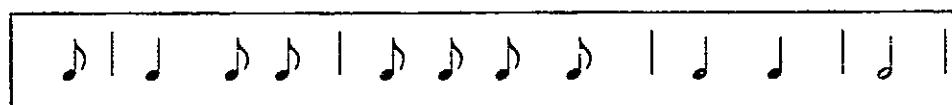
ประโยคเพลงที่ 3 มีลักษณะของ จังหวะทำนองเป็นดังนี้

ประโยคเพลงที่ 4 พบในห้วงเพลงที่ 14 - 17

ประโยคเพลงที่ 4 มีลักษณะของ จังหวะทำนองเป็นดังนี้

วิเคราะห์จะพบว่าเพลงเธอจำ มีประโยคและจังหวะของทำนองเป็น 4 ประโยค

ประโยคที่ 1, 2 และ 3 มีลักษณะจังหวะทำนองเหมือนกัน

ประโยคที่ 4 มีลักษณะจังหวะทำนองต่างจากทำนองอื่นๆ

สรุปผลการวิเคราะห์จังหวะทำนองจะพบว่าเพลงเธอจำ มีโครงสร้างของจังหวะทำนองหลักๆอยู่ 2 แบบ คือ

แบบที่ 1 พบที่ประโยคที่ 1, 2 และ 3

แบบที่ 2 พบที่ประโยคที่ 4

4. ชั้นคู่และช่วงเสียงของทำนอง

เพลงเธอจำ มีชั้นคู่ทำนองอยู่ 6 ชนิดคือ ชั้นคู่ 2 ชั้นคู่ 3 ชั้นคู่ 4 ชั้นคู่ 5 ชั้นคู่ 7 และชั้นคู่ 8 ดังนี้

ขั้นคู่ 2 มีทำนองที่เกิดขั้นคู่ 2 จำนวน 12 คู่ ดังแสดงในกรอบ

เธอ จำ เธอ ชื่อ ไร มอก น้อย จะ ใต้ ไร่

จัก ไป มา จะ ใต้ ถาม ทัก ไร่ จัก ถิ่น ไร่ แผละ

ดี พ่อ พี่ พัก ไป บ้าน น้อง พ่อ น้อง พัก มา บ้าน

พี่ พัก ไป พัก มา พัก จน หลัง ตา ไร่

ฉ

ขั้นคู่ 3 มีทำนองที่เกิดขั้นคู่ 3 จำนวน 16 คู่ ดังแสดงในกรอบ

เธอ จำ เธอ ชื่อ ไร มอก น้อย จะ ใต้ ไร่

จัก ไป มา จะ ใต้ ถาม ทัก ไร่ จัก ถิ่น ไร่ แผละ

9 10 11 12

ส เพื่อ พี่ พัก ไป บ้าน น้อง เพื่อ น้อง พัก มา บ้าน

13 14 15 16

พี่ พัก ไป พัก มา พัก จน หลัง ตา ไม่

17

ฉ

ขั้นคู่ 4 มีทำนองที่เกิดขั้นคู่ 4 จำนวน 1 คู่ ดังแสดงในกรอบ

2 3 4

เธอ จำ เธอ ชื่อ ไร บอก หน่อย จะ ได้ รู้

5 6 7 8

จัก ไป มา จะ ได้ ตาม หัก ฐึ จัก ตัน ไว้ แหละ

9 10 11 12

ส เพื่อ พี่ พัก ไป บ้าน น้อง เพื่อ น้อง พัก มา บ้าน

13 14 15 16

พี่ พัก ไป พัก มา พัก จน หลัง ตา ไม่

17

ฉ

ขั้นคู่ 5 มีทำนองที่เกิดขั้นคู่ 5 จำนวน 3 คู่ ดังแสดงในกรอบ

เธอ จำ เธอ ชื่อ ไร บอก หน่อย จะ ได้ รั

จก ไป มา จะ ได้ ตาม ทัก รั จก กัน ไว้ แหละ

ติ เผลอ พี่ พัก ไป บ้าน น้อง เผลอ น้อง พัก มา บ้าน

พี่ พัก ไป พัก มา พัก จน หลัง คา ไม้

มิ

ขั้นคู่ 7 มีทำนองที่เกิดขั้นคู่ 7 จำนวน 1 คู่ ดังแสดงในกรอบ

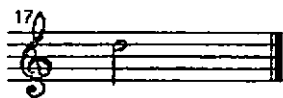
เธอ จำ เธอ ชื่อ ไร บอก หน่อย จะ ได้ รั

จก ไป มา จะ ได้ ตาม ทัก รั จก กัน ไว้ แหละ

ติ เผลอ พี่ พัก ไป บ้าน น้อง เผลอ น้อง พัก มา บ้าน

พี่ พัก ไป พัก มา พัก จน หลัง กา ไม่

มิ

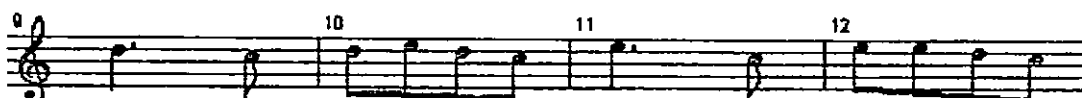
ขั้นคู่ 8 มีทำนองที่เกิดขั้นคู่ 8 จำนวน 1 คู่ ดังแสดงในกรอบ

เธอ จำ เธอ ชื่อ ไร มอก หนอย จะ ได้ ไร

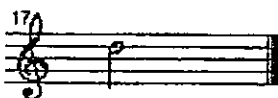
จัก ไป มา จะ ได้ ตาม ทัก ไร จัก กัน ไว้ แหละ

สิ เพื่อ พี่ พัก ไป บ้าน น้อง เพื่อ น้อง พัก มา บ้าน

พี่ พัก ไป พัก มา พัก จน หลัง กา ไม่

มิ

จากโน้ตที่แสดงชั้นคู่ทำนองเพลงในข้างต้น พบว่ามี ชั้นคู่ 2 จำนวน 12 คู่ ชั้นคู่ 3 จำนวน 16 คู่ ชั้นคู่ 4 จำนวน 1 คู่ ชั้นคู่ 5 จำนวน 1 คู่ ชั้นคู่ 7 และชั้นคู่ 8 จำนวน 1 คู่

สรุปผลการวิเคราะห์

ชั้นคู่ 2 พบจำนวน 12 คู่

ชั้นคู่ 3 พบมากที่สุดในการทำนองเพลง คือ จำนวน 16 คู่

ชั้นคู่ 4 พบจำนวน 1 คู่

ชั้นคู่ 5 พบจำนวน 3 คู่

ชั้นคู่ 6 ไม่พบในการทำนองเพลง

ชั้นคู่ 7 พบจำนวน 1 คู่

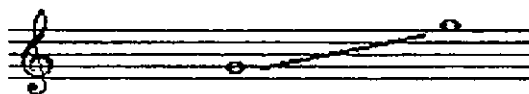
ชั้นคู่ 8 พบจำนวน 1 คู่

ผลจากการวิเคราะห์ แสดงให้เห็นว่าลักษณะทั่วไปของทำนองเพลงเรอจำ มีจำนวนชั้นคู่ 3 มากที่สุด จำนวน 16 คู่ แสดงให้เห็นว่าเพลงมีลักษณะการเคลื่อนที่ขึ้นลงแบบกระโดดข้ามคู่ 3 ผสมกับการเคลื่อนที่แบบขึ้นบันไดคู่ 2 และชั้น คู่ 4 ชั้นคู่ 5 ชั้นคู่ 7 และชั้นคู่ 8 อีกอย่างละ 1 คู่ ไม่พบการกระโดดด้วยชั้นคู่ 6

ทั้งหมดนี้เป็นการสะท้อนให้เห็นการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงที่เรียบง่ายแบบขึ้นบันได และพบว่ามีกระโดดที่เป็นคู่กว้างมากๆ เช่นคู่ 7 และคู่ 8 ในบางช่วงของทำนอง

5. ช่วงกว้างของทำนองเพลง

โน้ตเพลงเรอจำ มีระดับเสียงที่ต่ำสุด คือเสียง ซอล (G) และมีระดับเสียงที่สูงที่สุด คือเสียงซอล (G) ที่มีระดับเสียงสูงอีก 1 ช่วงเสียง(octave) ดังนี้

โน้ตทั้งสองเสียง เป็นช่วงเสียงที่กว้างที่สุดในทำนองเพลง

6. กลุ่มเสียงของทำนองเพลง

เพลงเรอจำตัวโน้ตที่ใช้สร้างเป็นทำนองเพลง ประกอบไปด้วยตัวโน้ตดังต่อไปนี้

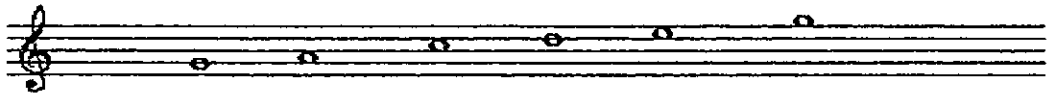

มีกลุ่มเสียงดังนี้ ซอล ลา โด เร มี ซอล
เมื่อพิจารณาแล้วจะพบว่ากลุ่มเสียงในทำนองเป็นกลุ่มเสียงเพินทาโทนิค

7. บันไดเสียง

จากกลุ่มเสียงที่พบในทำนองเพลงตัวที่แสดงในข้างต้น เปรียบเทียบกับบันไดเสียง C เพินทาโทนิค (C pentatonic scales) ดังแสดงต่อไปนี้

กลุ่มเสียงในทำนอง

บันไดเสียง C เพินทาโทนิค

จากการวิเคราะห์พบว่า เมื่อเปรียบเทียบกลุ่มเสียงที่พบในทำนองเพลงกับบันไดเสียง C เพินทาโทนิค พบว่ามีเสียงในทำนองตรงกันกับโน้ตในบันไดเสียงที่นำมาเปรียบเทียบ จึงสรุปได้ว่าเพลงเรอจำ ใช้บันไดเสียง เพินทาโทนิค

วิเคราะห์เพลงกำแพงเมืองทอง

1. โน้ตเพลงกำแพงเมืองทอง

♩ = 80

1 2 3 4

ไอ้ กำแพง เมือง ทอง มอง ภู ข้าง สาย วิ ไล

5 6 7 8

เหลียวมอง ทาง ไหน ล้วน แล้ว แต่ เป็น ปีก แผ่น ทาลาลิม ทาลา

9 10 11 12

ลิม สาย งาม ธรรม ชาติ สาย สะ อาต เว ลา คำ คั้น ทาลาลิม ทาลา

13 14 15 16

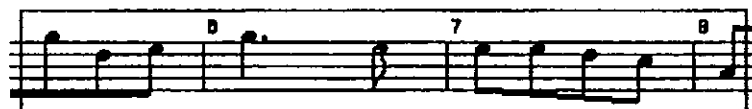
ลิม สาย งาม ะ รื่น ชื่น บาน พา รัก ให้ สุข ใจ ทา ลาลาลา

17 18

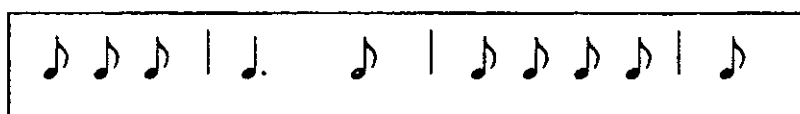
ลิม พา รัก ให้ สุข ใจ

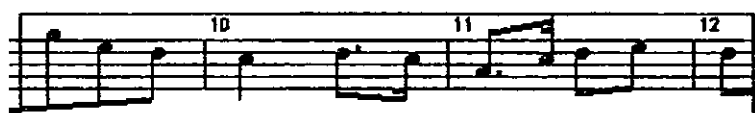
ประโยคเพลงที่ 2 พบในห้วงเพลงที่ 5 - 8

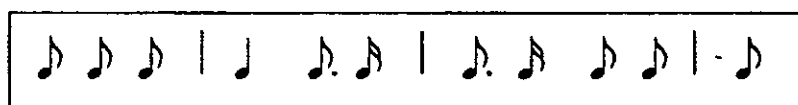
ในประโยคเพลงที่ 2 มีลักษณะของ จังหวะทำนองเป็นดังนี้

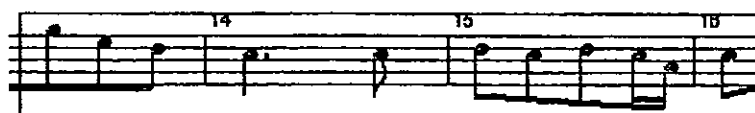
ประโยคเพลงที่ 3 พบในห้วงเพลงที่ 9 - 12

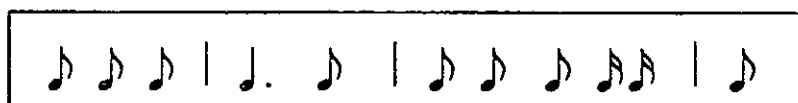
ประโยคเพลงที่ 3 มีลักษณะของ จังหวะทำนองเป็นดังนี้

ประโยคเพลงที่ 4 พบในห้วงเพลงที่ 13 - 16

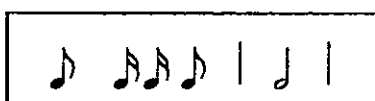
ประโยคเพลงที่ 4 มีลักษณะของ จังหวะทำนองเป็นดังนี้

ประโยคเพลงที่ 5 พบในห้องเพลงที่ 17 - 18

ประโยคเพลงที่ 5 มีลักษณะของ จังหวะทำนองเป็นดังนี้

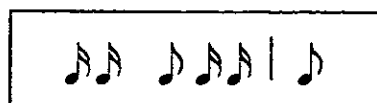

นอกจากนี้เพลง คำแพงเมืองทองยังมีวลีเพลงที่เป็น วลีย่อยสั้นๆอีก 3วลี ดังนี้

วลีที่ 1 พบในห้องเพลงที่ 8

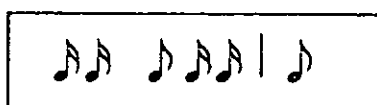
วลีที่ 1 มีลักษณะของ จังหวะทำนองเป็นดังนี้

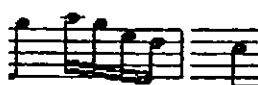
วลีที่ 2 พบในห้องเพลงที่ 12

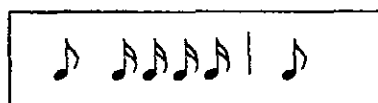
วลีที่ 2 มีลักษณะของ จังหวะทำนองเป็นดังนี้

วลีที่ 3 พบในห้องเพลงที่ 16

วลีที่ 3 มีลักษณะของ จังหวะทำนองเป็นดังนี้

วิเคราะห์จะพบว่าเพลงกำแพงเมืองทอง มีประโยคและจังหวะของทำนองเป็น 5 ประโยค 3 วลี

ประโยคที่ 1, 2, 3 และ 4	มีลักษณะจังหวะทำนองเหมือนกัน
ประโยคที่ 5	มีลักษณะจังหวะทำนองต่างจากทำนองอื่นๆ
วลีที่ 1 และ 2	มีลักษณะจังหวะทำนองเหมือนกัน
วลีที่ 3	มีลักษณะจังหวะทำนองต่างจากทำนองอื่นๆ

สรุปผลการวิเคราะห์จังหวะทำนองจะพบว่าเพลงกำแพงเมืองทอง มีโครงสร้างของจังหวะทำนองหลักๆอยู่ 2 แบบ คือ

แบบที่ 1	พบที่ประโยคที่ 1, 2, 3 และ 4
แบบที่ 2	พบที่ประโยคที่ 5

และมีโครงสร้างของจังหวะทำนองของวลีเพลงสั้นๆ อีก 2 แบบ คือ

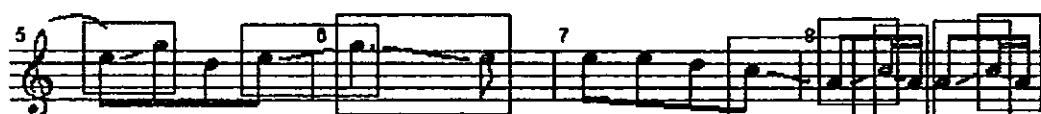
แบบที่ 1	พบที่ประโยคที่ 1 และ 2
แบบที่ 2	พบที่ประโยคที่ 3

ขั้นคู่ 3 มีทำนองที่เกิดขั้นคู่ 3 จำนวน 19 คู่ ดังแสดงในกรอบ

ไว้ กำแพง เมือง ทอง มอง คู่ ช่าง สาย วิ ไถ

เหลียวมอง ทาง ไทน์ ล้วน แล้ว แต่ เป็น ปีก เฟ่น ทาลาลิม ทาลา

ลิม สาย งาม ธรรม ซาทิ สวย สะ อาก เว ลา ต่ำ สิ้น ทาลาลิม ทาลา

ลิม สาย งาม ระ รื่น ชื่น มาน พา รัก ให้ สุข ใจ ทาลาลาลาลา

ลิม พา รัก ให้ สุข ใจ

ขั้นคู่ 4 มีทำนองที่เกิดขั้นคู่ 4 จำนวน 3 คู่ ดังแสดงในกรอบ

ไว้ กำแพง เมือง ทอง มอง ดู ช่าง สาย วิ ไฉ

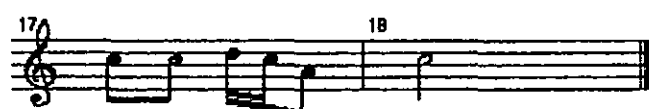
เหลียวมอง ทาง ไทน์ ล้วน แล้ว แต่ เป็น ปีก เหน่น ทาลาลิม ทาลา

ลิม สาย งาม ธรรม ขาติ สาย สะ จาค เว ลา คำ สิ้น ทาลาลิม ทาลา

ลิม สาย งาม ะ ริน ชัน มาน พา รัก ให้ สุข ใจ ทา ลาลาลาลา

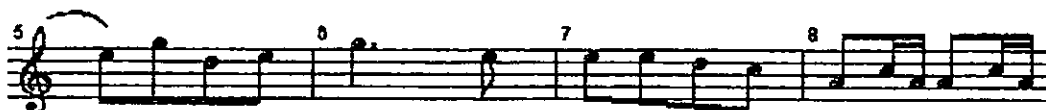

ลิม พา รัก ให้ สุข ใจ

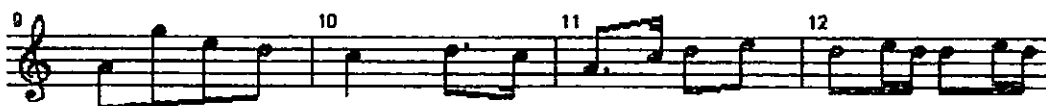
ขั้นคู่ 5 มีทำนองที่เกิดขั้นคู่ 5 จำนวน 1 คู่ ดังแสดงในกรอบ

ไอ้ กำแพง เมือง ทอง มอง ภู ช่าง สาย วิ ไต่

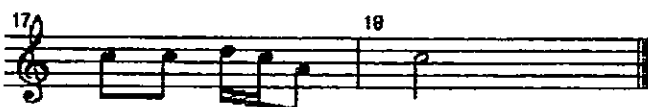
เหลียวมอง ทาง ไหน ล้วน แล้ว แต่ เป็น ปีก เฝ่น ทาลาลิม ทาลา

ลิม สาย งาม ธรรม ขาด สาย สะ จาก เว ลา ต่ำ คีน ทาลาลิม ทาลา

ลิม สาย งาม ะ รื่น ชื่น บาน พา รัก ให้ สุข ใจ ทา ลาลาลาลา

ลิม พา รัก ให้ สุข ใจ

ขั้นคู่ 7 มีทำนองที่เกิดขั้นคู่ 7 จำนวน 1 คู่ ดังแสดงในกรอบ

ไอ้ กำแพง เมือง ทอง มอง ภู ช่าง สาย วิ ไธ

เสียวมอง ทาง ไทหน ล้วน แล้ว แต่ เป็น ปีก แผ่น ทาลาลิม ทาลา

ลิม สาย งาม ธรรมชาติ สาย สะ อาศ เว ลา ท่า สิ้น ทาลาลิม ทาลา

ลิม สาย งาม ระ ริน ชื่น บาน พา รัก ให้ สุข ใจ ทา ลาลาลา

ลิม พา รัก ให้ สุข ใจ

จากโน้ตที่แสดงขั้นคู่ทำนองเพลงในข้างต้น พบว่ามี ขั้นคู่ 2 จำนวน 30 คู่ ขั้นคู่ 3 จำนวน 19 คู่ ขั้นคู่ 4 จำนวน 3 คู่ ขั้นคู่ 5 จำนวน 1 คู่ และขั้นคู่ 7 จำนวน 1 คู่

สรุปผลการวิเคราะห์

ขั้นคู่ 2 พบมากที่สุดในการทำนองเพลง คือ จำนวน 30 คู่

ขั้นคู่ 3 พบจำนวน 19 คู่

ขั้นคู่ 4 พบจำนวน 3 คู่

ขั้นคู่ 5 พบจำนวน 1 คู่

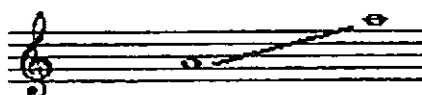
ขั้นคู่ 6 ไม่พบในการทำนองเพลง

ขั้นคู่ 7 พบจำนวน 1 คู่

ผลจากการวิเคราะห์ จะเห็นว่าลักษณะทั่วไปของทำนองเพลงกำแพงเมืองทอง มีจำนวนขั้นคู่ 2 มากที่สุด จำนวน 30 คู่ แสดงให้เห็นว่าเพลงมีลักษณะการเคลื่อนที่ขึ้นลงแบบขึ้นบันได ผสมกับการเคลื่อนที่แบบกระโดดเป็นขั้นคู่ 3 คู่ 4 และขั้นคู่ 5 อีกเล็กน้อย ไม่พบการกระโดดคู่กว้างเกินกว่าขั้นคู่ 7 สะท้อนให้เห็นการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงที่เรียบง่ายตามแบบเพลงพื้นบ้านทั่วไป

5. ช่วงกว้างของทำนองเพลง

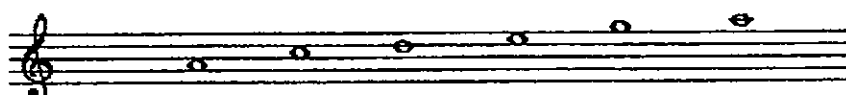
โน้ตเพลงกำแพงเมืองทองมีระดับเสียงที่ต่ำสุด คือเสียง ลา (A) และมีระดับเสียงที่สูงที่สุดคือเสียงลา (A) ดังแสดงต่อไปนี้

โน้ตทั้งสองเสียง เป็นช่วงเสียงที่กว้างที่สุดในทำนองเพลง

6. กลุ่มเสียงของทำนองเพลง

เพลงกำแพงเมืองทองมีตัวโน้ตที่ใช้สร้างเป็นทำนองเพลง ประกอบไปด้วยตัวโน้ตดังนี้

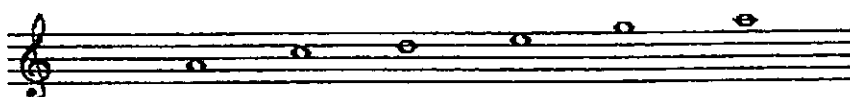

มีกลุ่มตัวโน้ตดังนี้ ลา โด เร มี ซอล ลา

7. บันไดเสียง

จากโน้ตที่พบในทำนองเพลงตัวที่แสดงในข้างต้น จะ ได้เปรียบเทียบกลุ่มเสียงในทำนองเพลง กับบันไดเสียง C เพ็นตาโทนิค (C pentatonic scales) ดังจะ ต่อไปนี้

กลุ่มเสียง

บันไดเสียง C เพ็นตาโทนิค

จากการวิเคราะห์พบว่า เมื่อเปรียบเทียบกลุ่มเสียงที่พบในทำนองเพลงกับบันได C
เพ็นทาโทนิค พบว่ามีเสียงในทำนองตรงกันกับโน้ตในบันไดเสียงที่นำมาเปรียบเทียบ
จึงสรุปได้ว่าเพลงกำแหงเมืองทอง ใช้บันไดเสียง C เพ็นทาโทนิค

วิเคราะห์เพลงนักร้องริมฝั่งธาร

1. โน้ตเพลงนักร้องริมฝั่งธาร

$\text{♩} = 80$

นั้ง อยู่ ริม ฝั้ง ธาร ค้า หวานแหว่ผ่าน ลม มา ร่อน ถ ลา เว ลา เวจ
ใจ ฝั้ง เสียง นก ร้อง ก้อง มา เสร้า หนัก หนักคล้าย เสียง ร้อง ใ้ให้ ใ้รำ
ฝั้ง ฝั้ง ทุ้ จาก ใ้ไป ใ้ไกล แล้้ว ใ้ช้ ใ้ไม่ รอ คอย ใ้ที่ ใ้เอ้บ
ใ้มี ใ้แต่ ใ้คิด ใ้หวัง ใ้สิ้ม แล้้ว ใ้หรือ ใ้ช้ง ใ้รัก ใ้เรา ใ้เฝ้า ใ้โอบ ละ
ใ้ห้อย ใ้ไ้ใจ ใ้หนอ ใ้ใจ ใ้ไม่ ใ้มัน ใ้สิ้ก ใ้เนื้อ
ใ้กู ใ้หรือ ใ้มา ใ้คอย ใ้เป้ี่ยน ใ้ไป ใ้เสร้า ใ้ใจ ใ้หนัก ใ้หนา

2. รูปแบบ (Form)

เพลงนังอยู่ริมฝั่งธาร มีความยาวทั้งหมด 29 ห้องเพลง ดังนี้

นัง อยู่ ริม ฝั่ง ธาร คำ หวาน แก้ว ผ่าน ลม มา ร้อน ฤ ลา เว ลา เริง

ใจ ฝั่ง เสียง แก ร้อง ก้อง มา เสร้า หนัก หนัก ล้าย เสียง ร้อง ให้ ใจ

ฝั่ง ฝั่ง ฝั่ง จาก ไป ไกล แล้ว ใจ ไม่ รอ คอย ไร่ เอ๊ย

มิ แต่ คิด หวัง สัม แล้ว หรือ ยัง รัก เรา ฟ้า โห ละ

ห้อย ไร่ ใจ หวน ใจ ไม่ มั่น สัก น้อย

ฤ หรือ มา คอย เปลี่ยน ไป เสร้า ใจ หนัก หนา

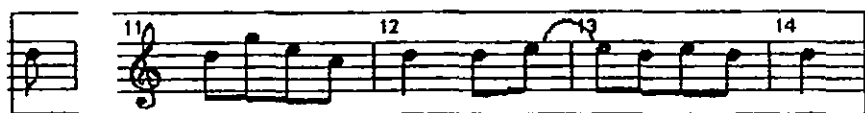
จากทำนองเพลงในข้างต้น มีองค์ประกอบที่จะนำมาพิจารณาวิเคราะห์หารูปแบบของเพลง คือ ความยาวของท่อนเพลง , เนื้อหาคำร้อง และหลักเสียงหรือทวนิคของเพลง ดังนี้

ความยาวของท่อนเพลง เมื่อพิจารณาจะพบว่า เพลงนังอยู่ริมฝั่งธาร มีลักษณะเป็นเพลงสั้นๆมีความยาวของเพลงเพียง 29 ห้องเพลงเท่านั้น เป็นลักษณะของเพลงสั้นๆ นิยมร้องเล่นกันหลายรอบ หรือนำมาร้องรวมกับเพลงอื่นๆติดต่อกันไป

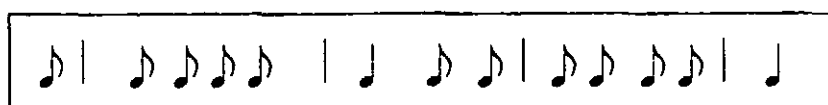
เมื่อพิจารณาเนื้อหาคำร้องก็ไม่พบว่ามีลักษณะของการแบ่งท่อนเพลง ไม่พบการจบท่อนทำนองหรือการขึ้นท่อนใหม่ในระหว่างเพลง แต่พบว่ามีลักษณะการร้องไปเรื่อยๆตามคำร้องของเพลง

ประโยคเพลงที่ 3 พบในห้วงเพลงที่ 11 - 14

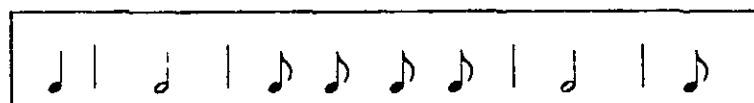
ประโยคเพลงที่ 3 มีลักษณะของ จังหวะทำนองเป็นดังนี้

ประโยคเพลงที่ 4 พบในห้วงเพลงที่ 15 - 18

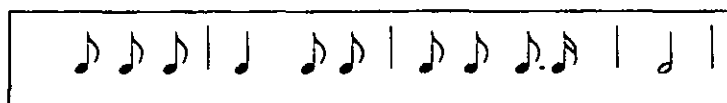
ประโยคเพลงที่ 4 มีลักษณะของ จังหวะทำนองเป็นดังนี้

ประโยคเพลงที่ 5 พบในห้วงเพลงที่ 18 - 21

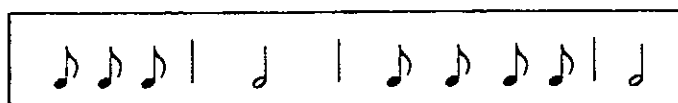
ประโยคเพลงที่ 5 มีลักษณะของ จังหวะทำนองเป็นดังนี้

ประโยคเพลงที่ 6 พบในห้วงเพลงที่ 22 - 25

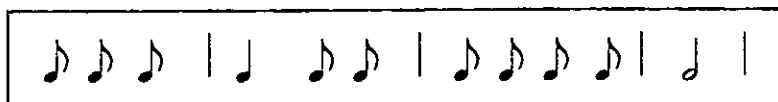
ประโยคเพลงที่ 6 มีลักษณะของ จังหวะทำนองเป็นดังนี้

ประโยคเพลงที่ 7 พบในห้วงเพลงที่ 26 - 29

ในประโยคเพลงที่ 7 มีลักษณะของ จังหวะทำนองเป็นดังนี้

วิเคราะห์จะพบว่าเพลงริมฝั่งธารมีประโยคและจังหวะของทำนองเป็น 7 ประโยค

ประโยคที่ 1	มีลักษณะจังหวะทำนองต่างจากทำนองอื่นๆ
ประโยคที่ 2 และ 3	มีลักษณะจังหวะทำนองเหมือนกัน
ประโยคที่ 4	มีลักษณะจังหวะทำนองต่างจากทำนองอื่นๆ
ประโยคที่ 5 และ 7	มีลักษณะจังหวะทำนองเหมือนกัน
ประโยคที่ 6	มีลักษณะจังหวะทำนองต่างจากทำนองอื่นๆ

สรุปผลการวิเคราะห์ในข้างต้นจะพบว่าเพลงนั่งอยู่ริมฝั่งธารมีโครงสร้างของจังหวะทำนองหลักๆอยู่ 5 แบบ คือ

แบบที่ 1	พบที่ประโยคที่ 1
แบบที่ 2	พบที่ประโยคที่ 2 และประโยคที่ 3
แบบที่ 3	พบที่ประโยคที่ 4
แบบที่ 4	พบที่ประโยคที่ 5 และประโยคที่ 7
แบบที่ 5	พบที่ประโยคที่ 6

4. ชั้นคู่และช่วงเสียงของทำนอง

เพลงนั่งอยู่ริมฝั่งธารมีชั้นคู่ทำนองอยู่ 4 ชนิดคือ ชั้นคู่ 2 ชั้นคู่ 3 ชั้นคู่ 4 และชั้นคู่ 5 ดังนี้

ชั้นคู่ 2 มีทำนองที่เกิดชั้นคู่ 2 จำนวน 29 คู่ ดังแสดงในกรอบ

นั่ง อยู่ ริม ฝั่ง ธาร คำ หวาน แร้ว ผ่าน ลม มา ร้อน ฤ ลา เว ลา เริง
ใจ ฝั่ง เสียง นก ร้อง ท้อง มา เสร้า หนัก หนักคล้าย เสียง ร้อง ให้ รั
ฝั่ง สิ่ง คู่ จาก ไป ไกล แล้ว ใจ ไม่ รอ คอย ไร่ เอ๊ย
มิ แท้ ผิด หวัง สัม แล้ว หรือ ยัง รัก เรา ฟ้า โหย ละ
ห้อย ไร่ ใจ นอน ใจ ไม่ มั่น สัก น้อย
กู หรือ มา คอย เปลี่ยน ไป เสร้า ใจ หนัก หนา

ขั้นคู่ 3 มีทำนองที่เกิดขั้นคู่ 3 จำนวน 17 คู่ ดังแสดงในกรอบ

นี่ อยู่ ริม ฟัง ธาร คำ หวานแว่วผ่าน ลม มา ร้อน ถ ล่า เว ลา เริง
ใจ ฟัง เสียง นก ร้อง ก้อง มา เสร้า หนัก หนาคล้าย เสียง ร้อง ให้ ำ
ฟัง ถึง คู่ จาก ไป ไกล แล้ว ไช ไม่ รอ คอย ไร เอ๋ย
มี แต่ คิด หวัง สืบ แล้ว หรือ ยัง รัก เรา พี่ โหย ละ
ห้อย ใจ โห่ ใจ นอน ใจ ไม่ มีน สัก น้อย
ดู หรือ มา คอย เปลี่ยน ไป เสร้า ใจ หนัก หนา

ขั้นคู่ 4 มีทำนองที่เกิดขั้นคู่ 4 จำนวน 10 คู่ ดังแสดงในกรอบ

นี่ อยู่ ริม ฟัง ธาร คำ หวานแว่วผ่าน ลม มา ร้อน ถ ล่า เว ลา เริง
ใจ ฟัง เสียง นก ร้อง ก้อง มา เสร้า หนัก หนาคล้าย เสียง ร้อง ให้ ำ
ฟัง ถึง คู่ จาก ไป ไกล แล้ว ไช ไม่ รอ คอย ไร เอ๋ย
มี แต่ คิด หวัง สืบ แล้ว หรือ ยัง รัก เรา พี่ โหย ละ

ห้อย ใจ หอน ใจ ไม่ มัน สัก น้อย
 กู หรือ มา คอย เปลี่ยน ไป เสร้า ใจ หนัก หนา

ชั้นคู่ 5 มีทำนองที่เกิดชั้นคู่ 5 จำนวน 2 คู่ ดังแสดงในกรอบ

นั่ง อยู่ ริม ฟัง ธาร คำ หวานแว่ว ผ่าน ลม มา ร้อน ด ล่า เว ลา เริง
 ใจ ฟัง เสียง แก ร้อง ท้อง มา เสร้า หนัก หนา ส่าย เสียง ร้อง ให้ ภา
 ฟัง สิ่ง คู่ จาก ไป ไทล แล้ว ไย ไม่ รอ คอย โช้ ่อ้อย
 มิ แต่ ผิด หวัง สิ้น แล้ว หรือ ยัง รัก เรา ฝ้า โหย ละ
 ห้อย ใจ หอน ใจ ไม่ มัน สัก น้อย
 กู หรือ มา คอย เปลี่ยน ไป เสร้า ใจ หนัก หนา

จากโน้ตที่แสดงชั้นคู่ทำนองเพลงในข้างต้น พบว่ามี ชั้นคู่ 2 จำนวน 29 คู่ ชั้นคู่ 3 จำนวน 17 คู่ ชั้นคู่ 4 จำนวน 10 คู่ และชั้นคู่ 7 จำนวน 1 คู่

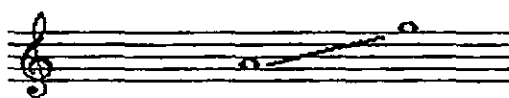
สรุปผลการวิเคราะห์

- ชั้นคู่ 2 พบมากที่สุดในทำนองเพลง คือ จำนวน 29 คู่
- ชั้นคู่ 3 พบจำนวน 17 คู่
- ชั้นคู่ 4 พบจำนวน 10 คู่
- ชั้นคู่ 5 พบจำนวน 2 คู่
- ชั้นคู่ 6 ไม่พบในทำนองเพลง
- ชั้นคู่ 7 พบจำนวน 1 คู่

จากผลการวิเคราะห์ แสดงให้เห็นว่าลักษณะทั่วไปของทำนองเพลงนังอูร์ิมฝั่งธาร มีจำนวนชั้นคู่ 2 มากที่สุด จำนวน 29 คู่ แสดงให้เห็นว่าเพลงมีลักษณะการเคลื่อนที่ขึ้นลงแบบขั้นบันไดผสมกับการเคลื่อนที่แบบกระโดดเป็นชั้นคู่ 3 คู่ 4 และชั้นคู่ 5 อีกเล็กน้อย ไม่พบการกระโดดคู่กว้างเกินกว่าคู่ 5 ทั้งหมดนี้เป็นการสะท้อนให้เห็นลักษณะของการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงที่แบบเรียบง่ายแบบเพลงพื้นบ้านทั่วไป

5. ช่วงกว้างของทำนองเพลง

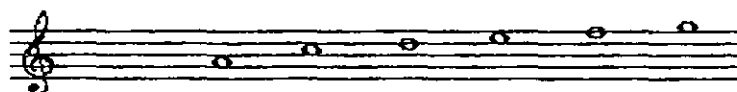
โน้ตเพลงนังอูร์ิมฝั่งธารมีระดับเสียงที่ต่ำสุด คือเสียง ลา (A) และมีระดับเสียงที่สูงที่สุดคือเสียงซอล (G) ดังแสดงต่อไปนี้

โน้ตทั้งสองเสียง เป็นช่วงเสียงที่กว้างที่สุดในทำนองเพลง

6. กลุ่มเสียงของทำนองเพลง

เพลงนังอูร์ิมฝั่งธารมีตัวโน้ตที่ใช้สร้างเป็นทำนองเพลง ประกอบไปด้วยกลุ่มตัวโน้ตดังต่อไปนี้

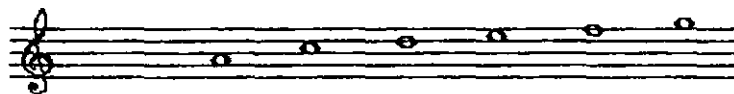

พบว่ามีกลุ่มเสียง   ลา   โด   เร   มี   ฟา   ซอล

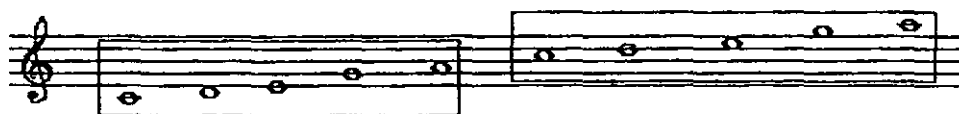
7. บันไดเสียง

เมื่อนำกลุ่มตัวโน้ตมาเปรียบเทียบกับบันไดเสียง ดังจะได้แสดงต่อไปนี้

กลุ่มเสียงในทำนองเพลง

บันไดเสียง C เฟ้นดาโทนิค

จากการวิเคราะห์พบว่า เมื่อเปรียบเทียบกลุ่มเสียงที่พบในทำนองเพลงกับบันไดเสียง C เฟ้นดาโทนิค พบว่ามีเสียงในทำนองตรงกันกับโน้ตในบันไดเสียงที่นำมาเปรียบเทียบ จึงสรุปได้ว่าเพลงนี้ใช้บันไดเสียงแบบเฟ้นดาโทนิค

วิเคราะห์ขอมะปรางปิง

1. โน้ตเพลงขอมะปรางปิง

♩ = 80

ชอ มะ ปราง ปิง สาย จึง กำ ลัง จะ หลอ น้า

รัก จึง หนอ เจ้า ชอ มะ ปราง ปิง ช่าง งาม เก

ใจ อู้อ เสีย ดาข ที่ อยู่ ปลาย กิ่ง น้า รัก จึง

จึง ทุก สิ่ง ที่ เฝ้า แล มอง มอง ไป มอง

มา อู้อ สาย ดา กำ ลัง เป็น สือ ความ รัก นี้

หรือ เป็น สือ กัน ด้วย สาย ดา

2. รูปแบบ (Form)

เพลงขอมะปรางปิง มีความยาวทั้งหมด 24 ห้องเพลง จัดเป็นเพลงแบบ 3 ท่อน ดังนี้

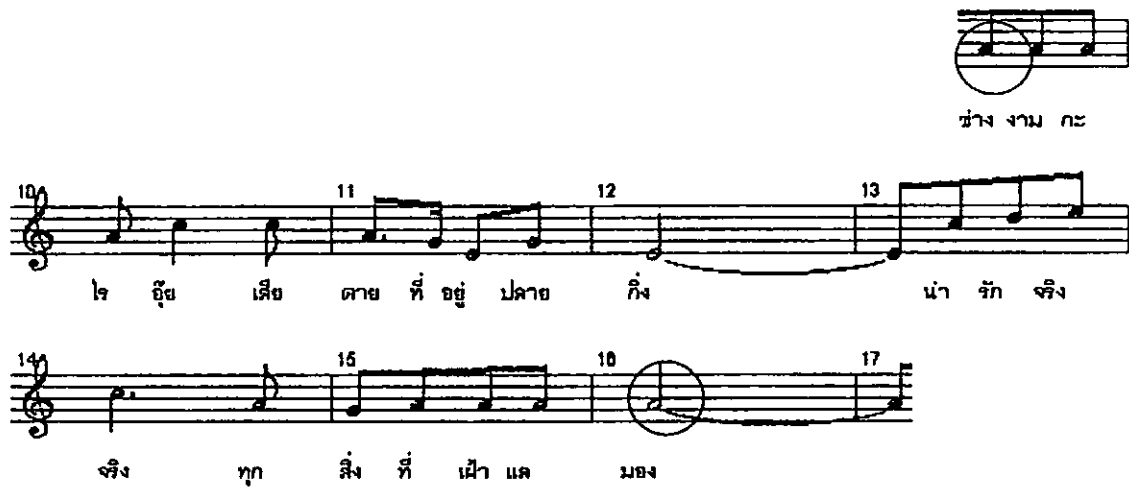
ท่อนที่ 1 (8 ห้อง)	ท่อนที่ 2 (8 ห้อง)	ท่อนที่ 3 (8 ห้อง)
--------------------	--------------------	--------------------

ท่อนที่ 1 มีจำนวน 8 ห้อง ตั้งแต่ห้องที่ 1 - 8

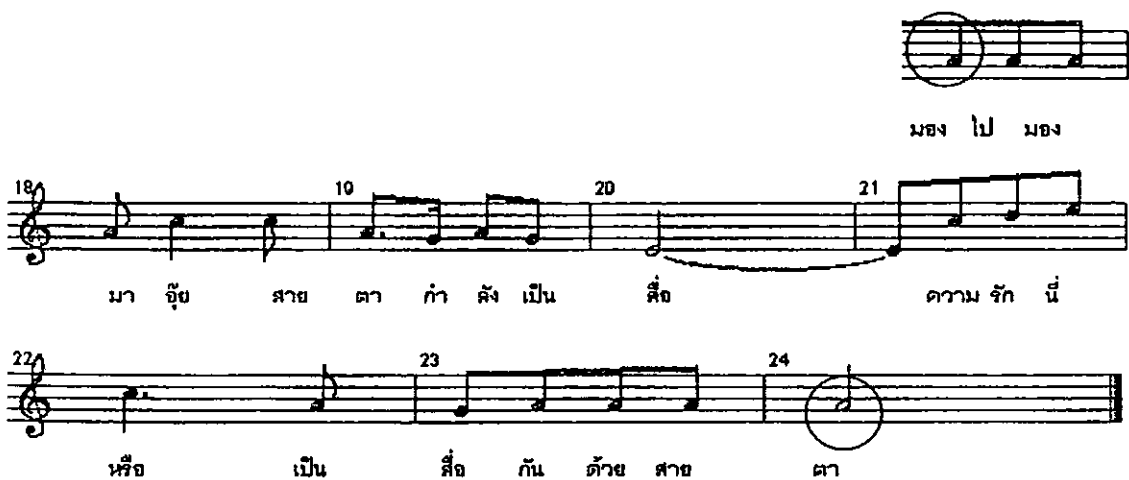
ขอ มะ ปราง ปิง สวย จึง ก่า สัก จะ หัดอ น้า
รัก จึง หนอ เจ้า ขอ มะ ปราง ปิง

ท่อนที่ 2 มีจำนวน 8 ห้อง ตั้งแต่ห้องที่ 9-16

ช่าง งาม ละ
ไช อู๊ย เสีย ตาย ที่ อยู่ ปราย กิ่ง น้า รัก จึง
จจึง ทุก สิ่ง ที่ ฝ้า แด มอง

ท่อนที่ 3 มีจำนวน 8 ห้อง ตั้งแต่ห้องที่ 17-24

มอง ไป มอง
มา อู๊ย สาย ตา ก่า สัก เป็น สือ ความ รัก นี้
หรือ เป็น สือ กัน ด้วย สาย ตา

ทำนองเพลงในข้างต้น มีองค์ประกอบที่จะนำมาพิจารณาวิเคราะห์หารูปแบบของเพลง คือ ความยาวของท่อนเพลง เนื้อหาคำร้อง และหลักเสียงหรือโทนิคของเพลง ดังนี้

ความยาวของท่อนเพลง เมื่อพิจารณาจะพบว่า เพลงช่อมะปรางปิง มีลักษณะเป็นเพลงสั้นๆ มีความยาวของเพลง 24 ห้องเพลง เป็นลักษณะของเพลงสั้นๆ นิยมร้องเล่นกันหลายรอบ หรือนำมาร้องร่วมกับเพลงอื่นๆ

เมื่อพิจารณาเนื้อหาคำร้อง พบว่ามีการแบ่งท่อนเพลงเป็น 3 ท่อน พบการจบท่อนทำนอง หรือการขึ้นท่อนใหม่ในระหว่างเพลง มีลักษณะของทำนองที่เหมือนกันทั้ง 3 ท่อน มีเนื้อร้องต่างกัน

โทนิคของเพลง เมื่อพิจารณาจะพบว่าในทำนองเพลงมีขึ้นต้นคือเสียงลา จากนั้นทำนองก็เคลื่อนต่อไป พบว่าโทนิคของทำนองเพลงคือเสียงลา (ในวงกลม) เมื่อพิจารณาโน้ตตัวสุดท้ายที่เป็นเสียงจบของเพลง พบว่าจบด้วยเสียงลาเช่นเดียวกันทุกท่อนเพลง (ในวงกลม)

สรุปผลการวิเคราะห์ เพลงช่อมะปรางปิง เป็นเพลงแบบ 3 ท่อน

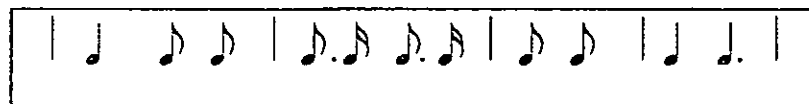
3. ประโยคและจังหวะของทำนองเพลง

เพลงช่อมะปรางปิง แบ่งประโยคทำนองเพลงเป็น 6 ประโยค ดังนี้

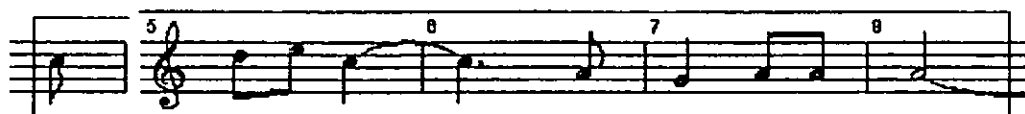
ประโยคเพลงที่ 1 พบในห้องเพลงที่ 1-4

ประโยคเพลงที่ 1 มีลักษณะของ จังหวะทำนองเป็นดังนี้

ประโยคเพลงที่ 2 พบในห้องเพลงที่ 5-8

4. ชั้นคู่และช่วงเสียงของท่านอง

เพลงขอมะปรางปิง พบว่ามีชั้นคู่ของท่านองอยู่ 3 ชนิด คือ ชั้นคู่ 2 ชั้นคู่ 3 และชั้นคู่ 6 ดังนี้

ชั้นคู่ 2 มีท่านองที่เกิดชั้นคู่ 2 จำนวน 19 คู่ ดังแสดงในกรอบ

ขอมะปราง ปิง สาย จิง กำ ลัง จะ หลอ น้า

รัก จิง นอน เจ้า ขอมะปราง ปิง ช่างงาม กะ

ไร อู๊ย เสีย ดาย ที่ อยู่ ปลาอ กิ่ง น้า รัก จิง

จิง ทุก สิ่ง ที่ เฝ้า แด มอง มอง ไป มอง

มา อู๊ย สาย ตา กำ ลัง เป็น สือ ความรัก นี้

หรือ เป็น สือ กัน ด้วย สาย ตา

ขั้นคู่ 3 มีทำนองที่เกิดขั้นคู่ 3 จำนวน 16 คู่ ดังแสดงในกรอบ

1 ช่อ มะ ปราง 2 ปิง สาย จึง กำ 3 ลัง จะ หล่อ 4 นำ

5 รัก จึง นนอ 6 เจ้า ช่อ มะ ปราง 7 ปิง 8 ช่าง งาม ละ

10 ไช อู๊ย 11 เสือ ดาย ที่ อยู่ 12 ปลาย กิ่ง 13 นำ รัก จึง

14 จึง 15 ทุก สิ่ง ที่ 16 เฝ้า แล มอง 17 มอง ไป มอง

18 มา อู๊ย 19 สาย ตา กำ ลัง เป็น 20 สือ 21 ความ รัก นี้

22 23 24 หือ เป็น สือ กัน ด้วย สาย ตา

ขั้นคู่ 6 มีทำนองที่เกิดขั้นคู่ 6 จำนวน 3 คู่ ดังแสดงในกรอบ

1 ขอ มะ ปราง ปิง สาย จริง ก่า คัง จะ หลอ นำ

5 จัก จริง หนอ เจ้า ขอ มะ ปราง ปิง ช่าง งาม กะ

10 ไร อู๊ย เสีย ดาย ที่ อยู่ ปลาย กิ่ง นำ จัก จริง

14 จริง ทุก สิ่ง ที่ เฝ้า แด มอง มอง ไป มอง

18 มา อู๊ย สาย ตา ก่า คัง เป็น สือ ความ จัก นี้

22 หรือ เป็น สือ กัน ด้วย สาย ตา

จากโน้ตที่แสดงขั้นคู่ทำนองเพลงในข้างต้น พบว่ามี ขั้นคู่ 2 จำนวน 19 คู่ ขั้นคู่ 3 จำนวน 16 คู่ และขั้นคู่ 6 จำนวน 3 คู่

สรุปผลการวิเคราะห์

ขั้นคู่ 2 พบมากที่สุดในการทำนองเพลง คือ จำนวน 19 คู่

ขั้นคู่ 3 พบในการทำนองเพลง คือ จำนวน 16 คู่

ขั้นคู่ 5 ไม่พบในการทำนองเพลง

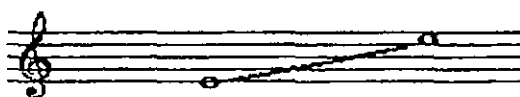
ขั้นคู่ 6 พบในการทำนองเพลงจำนวน 3 คู่

ขั้นคู่ 7 ไม่พบในการทำนองเพลง

ผลจากการวิเคราะห์ แสดงให้เห็นว่าลักษณะทั่วไปของทำนองเพลงช่อมะปรางปิง มีการใช้ ชั้นคู่ 2 มากที่สุด จำนวน 19 คู่ ชั้นคู่ 3 จำนวน 16 คู่ และชั้นคู่ 6 จำนวน 3 คู่ แสดงให้เห็นว่า เพลงมีลักษณะการเคลื่อนที่ขึ้นลงแบบขึ้นบันไดผสมกับการเคลื่อนที่แบบกระโดดเป็นชั้นคู่ 3 นอกนั้นเป็นการกระโดดชั้นคู่ 6 อีก อีกเล็กน้อย ไม่พบการกระโดดชั้นคู่ 4 ชั้นคู่ 5 หรือชั้นคู่ 8 สะท้อนให้เห็นการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงที่เรียบง่ายตามแบบเพลงพื้นบ้านทั่วไป

5. ช่วงกว้างของทำนองเพลง

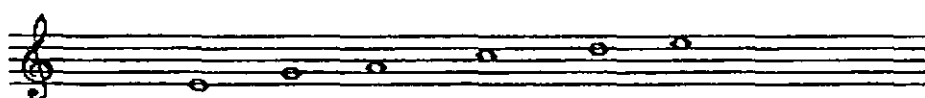
โน้ตทำนองเพลงช่อมะปรางปิง มีระดับเสียงต่ำสุดคือเสียง มี (E) และมีระดับเสียงสูงที่สุดคือเสียง มี (E) ดังโน้ตต่อไปนี้

โน้ตทั้งสองเสียงดังกล่าวจึงถือว่าเป็นช่วงของทำนองที่กว้างสุดของเพลง

6. กลุ่มเสียงของทำนองเพลง

เพลงช่อมะปรางปิง มีกลุ่มตัวโน้ตที่ใช้สร้างเป็นทำนองเพลง ประกอบไปด้วยตัวโน้ตดังต่อไปนี้

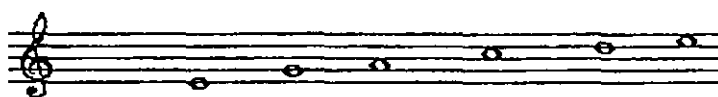

พบว่ามีกลุ่มเสียง มี ซอล ลา โค เร มี ซึ่งลักษณะที่พบนี้เป็นกลุ่มเสียง เพินทาโทนิค (pentatonic)

7. บันไดเสียง

เมื่อนำกลุ่มเสียงมาเปรียบเทียบกับบันไดเสียง C เพินทาโทนิค (C pentatonic scales) ดังแสดงต่อไปนี้

กลุ่มเสียง

บันไดเสียง

จากการวิเคราะห์พบว่า เมื่อเปรียบเทียบกลุ่มเสียงที่พบในทำนองเพลงกับบันไดเสียง C เพ็นทาโทนิค พบว่ามีเสียงที่ใช้ในทำนองเพลงตรงกันกับ โน้ตในบันไดเสียงที่นำมาเปรียบเทียบ จึงสรุปได้ว่าเพลง ช่อมะปรางปิง นี้ใช้บันไดเสียง C เพ็นทาโทนิค

วิเคราะห์เพลงมะยม

1. โน้ตเพลงมะยม

$\text{♩} = 80$

มะ ยม หวาน ชื่น ใจ นึก นื่อง รัก นี้ ใคร จะ

กลืน สุก เสียบ คาย สุก เสียบ คาย เป็น ฮีน สุก เสียบ คาย สุก เสียบ คาย เป็น

ฮีน มะ ยม หวาน ชื่น รัย คน ฮีน เข้า มา คม เอ้า หนอ ละ หน้อย ล่อง ลอย คาม

คม เอ้า หนอ ละ หน้อย ล่อง ลอย คาม คม

2. รูปแบบ (Form)

เพลงมะยมมีความยาวทั้งหมด 15 ห้องเพลง จัดเป็นเพลงแบบ เพลงท่อนเดียว
ดังจะได้อธิบายต่อไปนี้

$\text{♩} = 80$

มะ ยม หวาน ชื่น ใจ นึก นื่อง รัก นี้ ใคร จะ

กลืน สุก เสียบ คาย สุก เสียบ คาย เป็น ฮีน สุก เสียบ คาย สุก เสียบ คาย เป็น

9 10 11 12
 13 14 15

ฮัน มะ ยม หวาน ฮัน รับ คน ฮัน เข้า มา ตม เจ้า หนอ ละ หน้อย ล่อง ลอย ตาม
 ลม เจ้า หนอ ละ หน้อย ล่อง ลอย ตาม ลม

จากโน้ตเพลงมะขม ในการวิเคราะห์หาท่อนของเพลง มีสิ่งที่น่าสนใจประกอบการวิเคราะห์ คือ ความยาวของเพลง หลักเสียงของทำนองเพลง ดังนี้

ความยาวของท่อนเพลง เมื่อพิจารณาจะพบว่า เพลงมะขมมีลักษณะเป็นเพลงสั้นๆมีความยาวของเพลงเพียง 15 ห้องเพลงเท่านั้น ไม่พบการจบท่อนหรือการขึ้นท่อนใหม่ในระหว่างเพลง เป็นลักษณะของเพลงสั้นๆที่ใช้ร้องเล่นกันหลายรอบ หรือเป็นเพลงที่นำมาร้องติดต่อกันหลายๆ เพลง

หลักโทนิคของเพลง เมื่อพิจารณาจะพบว่าในทำนองเพลงมี โทนิคคือเสียง โด (ในวงกลมแรก) จากนั้นทำนองก็เคลื่อนที่ไปเสียงอื่นๆ ในระหว่างการเดินทำนองในท่อนเพลงไม่พบการพบการจบวรรคเพลง

พิจารณาโน้ตตัวสุดท้ายที่เป็นเสียงจบของเพลง พบว่าไม่ได้จบด้วยเสียง โทนิคคือเสียง โด แต่จบด้วยเสียง ซอล(ในวงกลมสุดท้าย) ซึ่งถือว่าเป็นคู่ 5 ของ โทนิค เมื่อเอาทฤษฎีทางดนตรีสากลมาประกอบการพิจารณาจะพบว่าเสียงซอลนั้นเป็นเสียงในบันไดเสียงและเสียงในคอร์ด เป็นลักษณะของการขึ้นประโยคกับการจบประโยคด้วยเสียงที่ต่างกัน

ผลการวิเคราะห์สรุปว่า เพลงมะขม เป็นเพลงแบบ เพลงท่อนเดียว

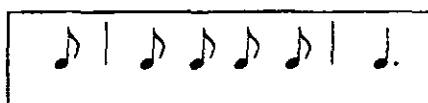
2. ประโยคและจังหวะของทำนองเพลง

เพลงมะขม แบ่งประโยคเพลงออกเป็น 7 ประโยคย่อยๆดังนี้

ประโยคที่ 1 พบในห้องเพลงที่ 1-2

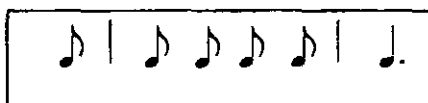
ประโยคที่ 1 จะพบว่ามีลักษณะของจังหวะทำนองดังนี้

ประโยคที่ 1 พบในห้องเพลงที่ 4-5

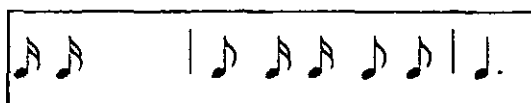
ประโยคที่ 2 จะพบว่ามีลักษณะของจังหวะทำนองดังนี้

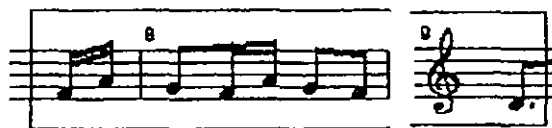
ประโยคที่ 3 พบในห้องเพลงที่ 6-7

ประโยคที่ 3 จะพบว่ามีลักษณะของจังหวะทำนองดังนี้

ประโยคที่ 4 พบในห้วงเพลงที่ 8 - 9

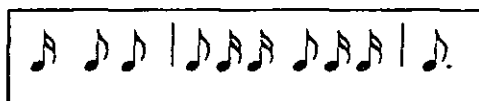
ประโยคที่ 3 จะพบว่า มีลักษณะของจังหวะทำนองดังนี้

ประโยคที่ 5 พบในห้วงเพลงที่ 10-11

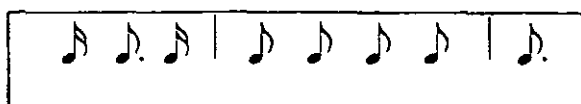
ประโยคที่ 5 จะพบว่า มีลักษณะของจังหวะทำนองดังนี้

ประโยคที่ 6 พบในห้วงเพลงที่ 11-13

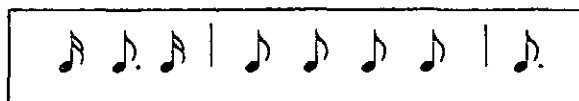
ประโยคที่ 6 จะพบว่า มีลักษณะของจังหวะทำนองดังนี้

ประโยคที่ 7 พบในห้วงเพลงที่ 13-15

ประโยคที่ 7 จะพบว่ามีลักษณะของจังหวะทำนองดังนี้

สรุปผลการวิเคราะห์จะพบว่าเพลงมะขมมีประโยคและจังหวะของทำนองเป็น 7 ประโยค

ประโยคที่ 1 และ 2	มีลักษณะจังหวะทำนองเหมือนกัน
ประโยคที่ 3 และ 4	มีลักษณะจังหวะทำนองเหมือนกัน
ประโยคที่ 5	มีลักษณะจังหวะต่างจากจังหวะทำนองอื่นๆ
ประโยคที่ 6 และ 7	มีลักษณะจังหวะทำนองเหมือนกัน

จากผลการวิเคราะห์ในข้างต้นจะพบว่าเพลงมะขมมีโครงสร้างของจังหวะทำนองอยู่ 4 แบบ คือ

แบบที่ 1	พบที่ประโยคที่ 1 และประโยคที่ 2
แบบที่ 2	พบที่ประโยคที่ 3 และประโยคที่ 4
แบบที่ 3	พบที่ประโยคที่ 5
แบบที่ 4	พบที่ประโยคที่ 6 และ 7

4. ชั้นคู่และช่วงเสียงของท่านอง

เพลงมะขมมีชั้นคู่ท่านองอยู่ 4 ชนิดคือ ชั้นคู่ 2 ชั้นคู่ 3 ชั้นคู่ 4 และชั้นคู่ 7 ดังนี้

ชั้นคู่ 2 มีทำนองที่เกิดชั้นคู่ 2 จำนวน 16 คู่ ดังแสดงในกรอบ

มะ ขม หวาน ชื่น ใจ นึก นื่อง รัก นี้ ใคร จะ

กสึน สุก เสียว คาย สุก เสียว คาย เป็น ชื่น สุก เสียว คาย สุก เสียว คาย เป็น

ชื่น มะ ขม หวาน ชื่น รับ คน ชื่น เข้า มา คม เอ้า หนอ ละ หนอย ล่อง ลอย คาม

ลม เอ้า หนอ ละ หนอย ล่อง ลอย คาม ลม

ชั้นคู่ 3 มีทำนองที่เกิดชั้นคู่ 3 จำนวน 20 คู่ ดังแสดงในกรอบ

มะ ขม หวาน ชื่น ใจ นึก นื่อง รัก นี้ ใคร จะ

กสึน สุก เสียว คาย สุก เสียว คาย เป็น ชื่น สุก เสียว คาย สุก เสียว คาย เป็น

ขึ้น มะ ยม หวาน ขึ้น รับ คน ขึ้น เข้า มา คม เจ้า หนอ ละ หน้อย ล่อง ลอย ตาม

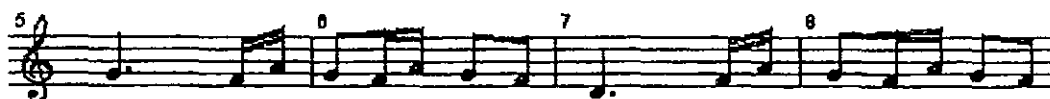

ลม เจ้า หนอ ละ หน้อย ล่อง ลอย ตาม ลม

ชั้นคู่ 4 มีทำนองที่เกิดชั้นคู่ 4 จำนวน 4 คู่ ดังแสดงในกรอบ

มะ ยม หวาน ขึ้น ใจ นึก น้อย รัก นี้ ใคร จะ

กลืน สุก เสียว คาย สุก เสียว คาย เป็น ขึ้น สุก เสียว คาย สุก เสียว คาย เป็น

ขึ้น มะ ยม หวาน ขึ้น รับ คน ขึ้น เข้า มา คม เจ้า หนอ ละ หน้อย ล่อง ลอย ตาม

ลม เจ้า หนอ ละ หน้อย ล่อง ลอย ตาม ลม

ขั้นคู่ 7 มีทำนองที่เกิดขั้นคู่ 7 จำนวน 1 คู่ ดังแสดงในกรอบ

มะ ยม หวาน ชื่น ใจ นึก น้อง รัก นี้ ใคร จะ

กสึน สุก เสียว กาย สุก เสียว กาย เป็น ฮัน สุก เสียว กาย สุก เสียว กาย เป็น

ฮัน มะ ยม หวาน ชื่น รม คน ฮัน ตำ มา ลม เอ้า หนอ ละ หน้อย ล่อง ลอย ตาม

ลม เอ้า หนอ ละ หน้อย ล่อง ลอย ตาม ลม

จากโน้ตที่แสดงขั้นคู่ทำนองเพลงในข้างต้น พบว่ามี ขั้นคู่ 2 จำนวน 16 คู่ ขั้นคู่ 3 จำนวน 20 คู่ ขั้นคู่ 4 จำนวน 4 คู่ และขั้นคู่ 7 จำนวน 1 คู่

สรุปผลการวิเคราะห์

ขั้นคู่ 2 พบจำนวน 16 คู่

ขั้นคู่ 3 พบมากที่สุดในการทำนองเพลง คือ จำนวน 20 คู่

ขั้นคู่ 4 พบจำนวน 4 คู่

ขั้นคู่ 5 ไม่พบในการทำนองเพลง

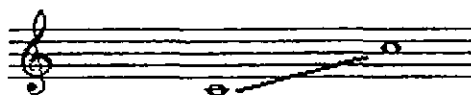
ขั้นคู่ 6 ไม่พบในการทำนองเพลง

ขั้นคู่ 7 พบจำนวน 1 คู่

ผลจากการวิเคราะห์ แสดงให้เห็นว่าลักษณะทั่วไปของทำนองเพลงมะยม มีลักษณะการเคลื่อนที่แบบกระโดดเป็นขั้นคู่ 3 ผสมกับการเคลื่อนที่แบบขั้นบันได ซึ่งเป็นลักษณะของการเคลื่อนที่แบบเรียบง่ายแบบเพลงพื้นบ้านทั่วไป

5. ช่วงกว้างของทำนองเพลง

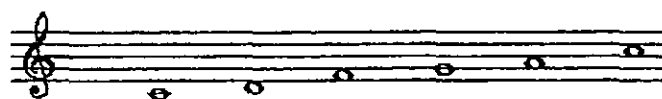
เพลงมะขมมีระดับเสียงที่ต่ำสุด คือเสียง โด (middle C) และมีระดับเสียงที่สูงที่สุด คือเสียง โด (C) ที่สุดขึ้นไปอีก 1 ช่วงเสียง ดังแสดงต่อไปนี้

โน้ตทั้งสองเสียงจึงเป็นช่วงกว้างที่สุดของทำนอง

6. กลุ่มเสียงของทำนองเพลง

เพลงมะขมมีกลุ่มตัวโน้ตที่ใช้สร้างเป็นทำนองเพลง ประกอบไปด้วยตัวโน้ตดังนี้

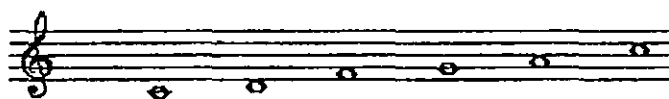

มีกลุ่มเสียงดังนี้ โด เร ฟา ซอล ลา โด จากลักษณะที่พบ เป็นลักษณะของกลุ่มเสียงเพ็นทาโทนิค (pentatonic)

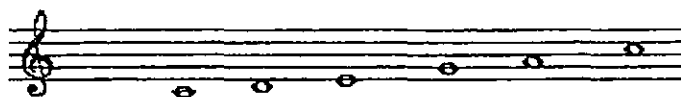
7. บันไดเสียง

เมื่อนำกลุ่มเสียงมาเปรียบเทียบกับบันไดเสียง C เพ็นทาโทนิค ดังนี้

กลุ่มเสียงในทำนอง

บันไดเสียง C เพ็นตาโทนิค

ผลการวิเคราะห์พบว่า เพลงมะขมใช้บันไดเสียง C เพ็นทาโทนิค 5 เสียง ที่เป็นลักษณะของทำนองเพลงที่พบได้ทั่วไปในประเทศไทยหรือภูมิภาคเอเชียที่มักนิยมใช้บันไดเสียงแบบเพ็นทาโทนิค สรุปได้ว่าเพลงมะขม ใช้บันไดเสียง C เพ็นทาโทนิค

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเพลงพื้นบ้านนครชุม ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ซึ่งดำเนินการเป็นลำดับ สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร
2. วิเคราะห์เนื้อหาและทำนองเพลงพื้นบ้านนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร

วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เริ่มจากการรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัย เอกสาร หนังสือทางวิชาการ หนังสืออื่นๆที่เกี่ยวข้อง และออกปฏิบัติการภาคสนามเพื่อรวบรวมข้อมูล โดยได้ศึกษาสภาพพื้นฐานทั่วไปของชุมชน จากนั้นจึงได้ศึกษารวบรวมเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน จากนั้นได้นำข้อมูลทั้งหมดที่รวบรวมเอาไว้มาวิเคราะห์เรียบเรียงเป็นรายงานการวิจัยในรูปแบบของการบรรยายซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางวิธีการค้นคว้าและวิจัยเป็นขั้นตอนต่อไปนี้

การศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลและแหล่งข้อมูลจำแนกออกได้เป็น 2 ระดับ ได้แก่ ข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิ

1. ข้อมูลปฐมภูมิ แยกส่วนที่จะศึกษาออกได้เป็น ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของชุมชนและข้อมูลในส่วนของวัฒนธรรมดนตรี

1.1. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของชุมชนนครชุม ได้แก่ ลักษณะที่ตั้ง สภาพบ้านเรือน ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน ประชากร การสาธารณสุข โภค การสาธารณสุข การศึกษา การปกครอง การประกอบอาชีพ ศาสนา การแต่งกาย ภาษาและครอบครัว จะใช้วิธีการสำรวจ สังเกต บันทึกภาพรวมทั้งการสอบถาม การสัมภาษณ์จากชาวบ้านและผู้ที่เกี่ยวข้อง

1.2. ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมดนตรี ได้แก่ ประวัติความเป็นมาของการขับร้องเพลงพื้นบ้าน เนื้อหาของบทเพลง การแต่งกายในการแสดง การถ่ายทอด รูปแบบการแสดง โอกาสในการแสดง

ทัศนคติที่มีต่อเพลงพื้นบ้าน ข้อมูลในส่วนนี้จะใช้วิธีการบันทึกเสียง บันทึกภาพ สอบถาม สัมภาษณ์จากชาวบ้านและวิทยากรที่มีความรู้

2. ข้อมูลทุติยภูมิ ได้จากการศึกษาค้นคว้า รวบรวมเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ได้แก่ ประวัติ สถิติแผนภูมิ เกี่ยวกับท้องถิ่น บทความ วรรณกรรม รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ ตำรา หนังสือทางวิชาการและอื่นๆที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องแล้ววิเคราะห์แนวคิดตามแนวคิดชนวิทยา จากข้อมูลเอกสารและภาคสนามด้านเพลงพื้นบ้านผู้วิจัยได้นำเสนอเปรียบเทียบในเชิงพรรณนาในหัวข้อดังต่อไปนี้

1.ด้านสภาพทั่วไปของชุมชน

- 1.1 ที่ตั้งและอาณาเขตตำบลนครชุม
- 1.2 ลักษณะภูมิประเทศ
- 1.3 ลักษณะภูมิอากาศ
- 1.4 การคมนาคม
- 1.5 จำนวนประชากร
- 1.6 สาธารณูปโภค
- 1.7 การสาธารณสุข
- 1.8 การศึกษาและสถานศึกษา
- 1.9 สภาพบ้านเรือน

2.ด้านวัฒนธรรม

- 2.1 ศาสนา
- 2.2 ประเพณีและวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น
- 2.3 วิถีชีวิต
- 2.4 การแต่งกาย
- 2.5 ภาษา
- 2.6 การประกอบอาชีพ
- 2.7 ครอบครัว

3. เพลงพื้นบ้าน

- 3.1 รูปแบบการแสดง
- 3.2 เครื่องดนตรีประกอบการแสดง
- 3.3 เนื้อเพลง
- 3.4 ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเนื้อร้อง
- 3.5 ลักษณะโครงสร้างคำประพันธ์
- 3.6 การแต่งกายในการแสดง
- 3.7 โอกาสการแสดง

4. วิเคราะห์ทำนองเพลง

ตามแนวดนตรีตะวันตก ด้วยทฤษฎี “การวิเคราะห์องค์ประกอบดนตรีสากล”

- 4.1 บันทึกทำนองเพลงเป็นโน้ตสากล (Note)
- 4.2 รูปแบบ(Form)
- 4.3 ประโยคเพลงและจังหวะของทำนอง (sentence & Melodic Patthem)
- 4.4 ชั้นคู่ทำนอง (Intervals)
- 4.5 ช่วงเสียง (Range)
- 4.6 กลุ่มเสียง (Group tone)
- 4.7 บันไดเสียง (Scales)

สรุปผลการศึกษาวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาวิจัยออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. สรุปผลการศึกษาสภาพทั่วไปของชุมชน
2. สรุปผลการวิเคราะห์เนื้อหาและทำนองเพลงพื้นบ้าน

สภาพทั่วไปของชุมชน

1. ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลนครชุมอยู่ติดกับถนนพหลโยธิน เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำปิง ฝั่งตรงข้ามของแม่น้ำจะเป็นที่ตั้งของจังหวัดกำแพงเพชร มีพื้นที่ประมาณ 65 ตารางกิโลเมตร

2. จำนวนประชากร

ตำบลนครชุมมีประชากรทั้งสิ้น 14,562 คน และมีครัวเรือนจำนวน 4,685 ครอบครั

3. การสาธารณสุขปกค

การไฟฟ้า

ตำบลนครชุมได้รับการบริการไฟฟ้าจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จากแหล่งกำเนิดของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตเขื่อนภูมิพล

การประปา

ตำบลนครชุมได้รับการบริการน้ำประปาจากการประปาจังหวัดกำแพงเพชร การสื่อสารและการ โทรคมนาคม

ตำบลนครชุมมีระบบการสื่อสารและการ โทรคมนาคม จำนวน 4 แห่ง

4. การสาธารณสุข

ตำบลนครชุมมีสถานพยาบาลทั้งภาครัฐและเอกชนไว้บริการประชาชนในท้องถิ่นมีทั้ง สถานีอนามัยและคลินิกและร่ายขายยา รวมทั้งสิ้น 11 แห่ง

5. การศึกษาและสถานศึกษา

สถานศึกษาที่อยู่ในพื้นที่ตำบลนครชุมมีสถานศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อให้บริการทางการศึกษาแก่ประชาชนในพื้นที่คือ ระดับประถมศึกษา จำนวน 8 โรงเรียน ระดับมัธยมศึกษา 1 โรงเรียน และระดับอุดมศึกษา 1 แห่ง

6. การปกครอง

ตำบลนครชุมมีการแบ่งส่วนการปกครองเป็น 12 หมู่บ้าน

7. สภาพบ้านเรือน

สภาพบ้านเรือนในชุมชนตำบลนครชุมมีลักษณะเป็นชุมชนเมือง ส่วนมากจะเป็นร้านค้าทั้งชั้นเดียวและสองชั้นเรียงรายกันไปตามถนน ส่วนมากจะเป็นอาคารไม้

8. ด้านวัฒนธรรม

ด้านศาสนา ประชากรในพื้นที่ตำบลนครชุมส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ

ด้านประเพณีและวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น

ตำบลนครชุมมีประเพณีประจำท้องถิ่นที่สำคัญคือ “ประเพณีบพระเล่นเพลง” โดยมีการละเล่นบพระเล่นเพลงในบริเวณวัดพระบรมธาตุซึ่งตั้งอยู่ในเขตตำบลนครชุม และเป็นงานประเพณีที่สำคัญของจังหวัดกำแพงเพชร ที่ได้จัดเป็นประจำในช่วงเดือน 3 ของทุกๆปี

9. วิถีชีวิต

การดำเนินชีวิตของผู้คนในตำบลนครชุม จะเห็นว่าการดำเนินชีวิตแบบชุมชนเมืองและชุมชนชนบทผู้คนที่อยู่ในส่วนของเมืองก็มีวิถีชีวิตแบบเมือง บ้านเรือนเป็นร้านค้าขายของชำ หรือ

ร้านอาหาร ดอนกลางคืนผู้คนก็เดินขวักไขว่ตามถนนหนทาง ที่มีแสงไฟฟ้า มีร้านค้าสะดวกซื้อ หลายร้านให้จับจ่ายซื้อหาตามสะดวก ส่วนมากเป็นวัยรุ่นและเด็กๆที่มาใช้บริการค่อนข้างมากตาม ค่านิยมที่กลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตแบบคนเมือง

10. การแต่งกาย

ชาวบ้านในตำบลนครชุมมีการแต่งกายแบบชาวบ้านทั่วไป ไม่มีเอกลักษณ์หรือลักษณะ เฉพาะตัวที่โดดเด่น

11. ภาษา

ประชาชนในท้องถิ่นใช้ภาษากลางเช่นเดียวกับกรุงเทพมหานคร

12. การประกอบอาชีพ

ตำบลนครชุมมีพื้นที่ส่วนมากเป็นชุมชนเมืองประชาชนจึงประกอบอาชีพต่างกันส่วน มากมีอาชีพค้าขายมากที่สุด รับจ้าง เกษตรกรรม และข้าราชการ ตามลำดับ

13. ครอบครัว

ครอบครัวของประชากรในพื้นที่ส่วนมากเป็นครอบครัวใหญ่ มีพ่อแม่ลูกอาศัยอยู่กับ ปู่ย่า หรือพ่อแม่ลูกอาศัยอยู่กับตายาย

เพลงพื้นบ้านนครชุม

ผู้วิจัยได้ศึกษาบทเพลงในครั้งนี้ จำนวน 12 เพลง ดังนี้

- 1.) เพลงระบำคล้องช้าง
- 2.) เพลงรำแม่ศรี
- 3.) เพลงประเภทรำโทน จำนวน 10 เพลง
  - 3.1) เพลงสายน้ำแม่ปิง
  - 3.2) เพลงดอกกุหลาบ
  - 3.3) เพลง หงส์ หงส์ หงส์
  - 3.4) เพลงดอกบัวไทย
  - 3.5) เพลงชากังราว
  - 3.6) เพลงเธอจำ
  - 3.7) เพลงกำแหงเมืองทอง
  - 3.8.) เพลงนั่งอยู่ริมฝั่งธาร
  - 3.9.) เพลงเจ้าช่อมะปรางปิง
  - 3.10.) เพลงมะขม

สรุปผลการวิเคราะห์

1. ด้านการแสดงและบทเพลง

1.1 รูปแบบการแสดง

เพลงพื้นบ้านนครชุมส่วนมาก มีรูปแบบการแสดงที่ไม่สลับซับซ้อน มีความเรียบง่าย เช่น การยืนล้อมเป็นวงปรบมือประกอบการขับร้อง

1.2 เครื่องดนตรี

เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงก็เป็นเครื่องดนตรีที่หาได้ง่ายในท้องถิ่นหรือมีอยู่แล้วส่วนมากจะเป็นประเภทเครื่องประกอบจังหวะ เช่น กลองยาว ฉิ่ง ฉาบ กรับ

1.3 ลักษณะโครงสร้างคำประพันธ์

เนื้อหาของเพลงพื้นบ้านนครชุม มีลักษณะโครงสร้างคำประพันธ์ไม่แน่นอน จำนวนคำในแต่ละบทสั้นยาวไม่เท่ากัน คำร้องมีสัมผัสระหว่างบท นิยมใช้คำคล้องจองเหมือนบทกลอน

1.4 ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในเนื้อร้อง

เนื้อหาของเพลงพื้นบ้านนครชุม มักเป็นเรื่องราวของท้องถิ่น ถ่ายทอดเรื่องราวของ ลำน้ำแม่ปิง ความรักความสุขต่างๆ เป็นลักษณะของการขับร้องเกี่ยวกับของหนุ่มสาว

1.5 การแต่งกายในการแสดง

ในการแสดง จะมีการแต่งกายแบบสมัยสงครามโลก คือ ผู้ชายมักนุ่งโจงกระเบน ใส่เสื้อลายดอก ฝ่ายหญิงก็นุ่งโจงกระเบนใส่เสื้อลายดอกเช่นกัน นอกจากนั้นก็อาจมีสไบ หรือ ผ้าขาวม้าประกอบในการแต่งกาย

1.6 โอกาสในการแสดง

ในปัจจุบันการแสดงเพลงพื้นบ้านไม่ค่อยได้รับความนิยมมากนัก ส่วนมากมักเป็นการแสดงเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรมเท่านั้น จึงมักจัดให้มีการแสดงในงานรื่นเริง งานเทศกาลประจำปีของจังหวัด เช่น งานนบพระเล่นเพลง หรือ งานกล้วยไข่

2. ด้านการวิเคราะห์ทำนองเพลง

2.1 รูปแบบ

เพลงพื้นบ้านนครชุมมีทั้งแบบเพลงท่อนเดียว แบบสองท่อน แบบสามท่อน และ แบบสี่ท่อน ที่พบมากที่สุดจะเป็นเพลงแบบท่อนเดียว

2.2 ประโยคเพลงและจังหวะทำนอง

ประโยคเพลงและจังหวะทำนองเพลงพื้นบ้านนครชุมมีความหลากหลายรูปแบบ ในเพลงเดียวกันอาจมีความเหมือนกันของจังหวะทำนองเป็นลักษณะของการเลียนแบบทำนอง หรือมีความแตกต่างกัน เช่นเพลงสมัยนิยมทั่วไปที่ไม่ได้ยึดรูปแบบใดแบบหนึ่งอย่างเดียว

2.3 ชั้นคู่ทำนอง

เพลงพื้นบ้านนครชุมมีการใช้ชั้นคู่ในทำนองเพลง ส่วนมากจะเป็นคู่ 2 และชั้นคู่ 3 พบมากที่สุด แสดงให้เห็นลักษณะการเคลื่อนที่ทำนองแบบขึ้นบันได ส่วนชั้นคู่อื่นก็พบบ้างพอสมควร ไม่พบการกระโดดของชั้นคู่ เกินกว่าชั้นคู่ 8

2.4 ช่วงกว้างของเสียง

ช่วงกว้างของเสียงในทำนองเพลงส่วนมากมักจะอยู่ในช่วงไม่เกิน 1 ช่วงเสียง แต่ก็พบว่ามีบางเพลงที่มีช่วงกว้างของเสียงเกินกว่าคู่ชั้นคู่ 8

2.5 กลุ่มเสียง

กลุ่มเสียงที่พบในทำนองเพลงพื้นบ้านนครชุม ส่วนมากเป็นกลุ่มเสียงแบบ 5 เสียง

2.6 บันไดเสียง

ทำนองเพลงพื้นบ้านนครชุมส่วนมากใช้บันไดเสียงแบบ เพ็นทาโทนิค 5 เสียง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

จากการศึกษาวิจัยในเรื่อง การวิเคราะห์เพลงพื้นบ้านนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไปดังนี้

1. การศึกษาวิจัยเพลงพื้นบ้านนครชุมครั้งนี้เป็นการศึกษาเพลงจำนวน 12 เพลง เท่านั้น หากแต่ยังมีเพลงประเภทอื่นๆในตำบลที่น่าสนใจทำการศึกษาวิจัยอีกหลายเพลง
2. ผู้ที่สนใจสามารถทำการศึกษาวิจัยเพลงพื้นบ้าน ในแหล่งอื่นๆได้ในลักษณะและแง่มุมเดียวกัน
3. สามารถทำการศึกษาวิจัยในเชิงเปรียบเทียบระหว่างเพลงพื้นบ้านนครชุมกับเพลงพื้นบ้านประเภทอื่นหรือแหล่งอื่นๆได้

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กาญจนา อินทรสุวานนท์. (2534). *การร้องเพลงประกอบการแสดง*. ในหนังสือที่ระลึกงานส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทย ครั้งที่ 15, หน้า 67 – 76, กรุงเทพมหานคร: เม็ดทรายการพิมพ์.
- . (ม.ป.ป.). *เอกสารคำสอนรายวิชา มส (HS 592) พื้นฐานมนุษยวิทยาภาควัฒนธรรม*.
กรุงเทพฯ : คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- กฤษณา แสงทอง. (2540). *เพลงปฏิพากย์ : วัฒนธรรมการดนตรีและภาพสะท้อนทางสังคมของชาวตำบลภูเขาทอง พยุหคีรี จังหวัดนครสวรรค์* : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จารุณี กองพลพรหม. (2527). *การศึกษาเพลงพื้นบ้านและการละเล่นพื้นบ้าน ในเพลงพื้นบ้านและการละเล่นเพลงพื้นบ้าน จังหวัดสุรินทร์*. หน้า 156 – 175, กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานครการพิมพ์.
- ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. (2537). *วัฒนธรรมไทยกับขบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม*. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2538). *สังคีตนิยม. ความซาบซึ้งในดนตรีตะวันตก*. พิมพ์ครั้งที่ 4.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัชชา โสคติยานุรักษ์. (2542). *สังคีตลักษณะและการวิเคราะห์*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ถาวร สุบงกช และคนอื่นๆ. (2526). *เพลงโคราช : การศึกษาในเชิงวิเคราะห์และวิจารณ์, ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา วิทยาลัยครุนครราชสีมา, พิมพ์ครั้งที่ 2 นครราชสีมา : โรงพิมพ์ศิริอักษร*.
- บุปผา ทวีสุข. (2520). *คติชนชาวบ้าน*. (ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์).
- นารินทร์ โคตรชมพู และคณะ. (2540). *การละเล่นเพลงพื้นบ้าน ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร* : สถาบันราชภัฏกำแพงเพชร.
- ประเทือง คล้ายสุบรรณ. (2522). *ร้อยกรองชาวบ้าน*. กรุงเทพมหานคร : สุทธิสารการพิมพ์.
- . (2531). *วัฒนธรรมพื้นบ้าน*. กรุงเทพฯ : สุทธิสารการพิมพ์.
- ปราณี วงษ์เทศ. (2525). *พื้นบ้านพื้นเมือง*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เจ้าพระยา.
(2527). *แนวการศึกษาการละเล่นทางมนุษยวิทยา ความสัมพันธ์ของพิธีกรรมกับการละเล่น. ในเพลงพื้นบ้าน และการละเล่นพื้นบ้าน จังหวัดสุรินทร์*, หน้า 144 – 155,
กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานครการพิมพ์.

- ผจงจิตต์ อธิคมนันท์. (2525). *การเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ : กราฟฟิกอาร์ต.
- พูนพิศ อมาตยกุล. (2529). *ดนตรีวิจักษ์*. กรุงเทพมหานคร : สยามสมัย.
- มูลนิธิสารานุกรมวัฒนธรรมไทย ธนาคารไทยพาณิชย์. (2539). *สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคกลาง (2536-2539)*. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์ปริ้นติ้งแลนด์พับลิชชิง.
- เรณู โกศินานนท์. (2537). *การแสดงพื้นบ้านในประเทศไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- วิเชียร เกษประทุม. (2528). *เพลงพื้นบ้านจากพยูหะคีรี*. นครสวรรค์ : ภาควิชาภาษาไทยคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครสวรรค์ , อัดสำเนา.
- ศรีจันทร์ น้อยสะอาด. (2544). *การร้องเพลงพื้นบ้านในจังหวัดปทุมธานี : กรณีศึกษาเพลงโนเน, เพลงร่ำวง ข้าวสาร และเพลงร่ำวงพื้นบ้าน*. : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สังัด ภูเขาทอง. (2531). *ทางเข้าสู่ดนตรีไทย*. วารสารถนนดนตรี ปีที่ 2 ฉบับที่ 7 หน้าที่ 52 – 53, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.
- สุกรี เจริญสุข. (2532). *แนววิเคราะห์เพลงพื้นบ้านกับเพลงลูกทุ่ง*. ในวันควลเพลงกลางทุ่ง. กรุงเทพมหานคร : ไพศาลศิลป์การพิมพ์.
- . (2538). *ดนตรีชาวสยาม*. พิมพ์ครั้งที่ 1: กรุงเทพมหานคร. ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์.
- . (2541). *เพลงพื้นบ้าน*. วารสารศิลปะวัฒนธรรม ลำดับที่ 229 ปีที่ 20 ฉบับที่ 1 เดือนพฤศจิกายน 2541 : ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์.
- สุกัญญา สุขฉายา. (2525). *เพลงปฏิพากย์* : บทเพลงแห่งปฏิภาณของชาวบ้านไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- สุนทรี ดวงทิพย์. (2525). *วิเคราะห์วรรณกรรมพื้นบ้านตำบลท่าไม้* : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2532). *ร้องรำทำเพลง : ดนตรีและนาฏศิลป์ชาวสยาม*. กรุงเทพมหานคร : มติชน.
- สุชาติ แสงทอง. (2542). *ทฤษฎีดนตรีแจ๊สกับการอิมโพรไวเซชัน*. ภาควิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา : อัดสำเนา.
- สุลมมาลย์ เรืองเดช. (2525). *เพลงพื้นบ้าน*. เอกสารเผยแพร่ความรู้ลำดับที่ 4. ศูนย์วัฒนธรรมพื้นบ้านแห่งชาติ, : ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์.
- . (2518). *เพลงพื้นบ้านจากพนมทวน*. เอกสารการนิเทศก์การศึกษา ฉบับที่ 171. หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู. พิมพ์ครั้งที่ 1 : มปท.

- สันติ อภัยราช. (2544). *โครงการ การแสดงพื้นบ้านชุมชนโบราณเมืองกำแพงเพชร. กำแพงเพชร : ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์.*
- เสรี พงศ์พิศ. (2546). *ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชนบท เล่ม 1. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์ปริ้นติ้งกรัฟ.*
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.(2537). *15 ปีสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์*
- (2539). *แผนวัฒนธรรมแห่งชาติในช่วงระหว่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.*
- สำนักเทศบาลตำบล.(ม.ป.ป.). *แผนพัฒนาเทศบาลตำบลนครชุม(ปี พ.ศ2547) . กำแพงเพชร. (อัดสำเนา)*
- อมรา พงศาพิชญ์. (2534). *มนุษย์กับวัฒนธรรมใน สังคมและวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2. หน้า 33-34. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- อนุমানราชชน, พระยา. (2515). *การศึกษาเรื่องประเพณีไทยและชีวิตชาวไทยสมัยก่อน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เจริญธรรม.*
- อนุก นาวิกมูล. (2521). *เพลงนอกศตวรรษ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์การเวก. ———. (2528). สารานุกรมเพลงพื้นบ้านภาคกลาง. หนังสือที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพ นางทองอยู่ รักษาผล, กรุงเทพ : โรงพิมพ์พิมพ์เนศ.*
- อานนท์ อาภาภิรมย์. (2515). *มนุษย์กับสังคมและวัฒนธรรมไทย . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บำรุงนุกูลกิจ*
- อังคณา ไชหิม. (2538). *ดนตรีพื้นเมืองเหนือ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.*
- อาคม เดชทองคำ. (2543). *หัวเขือกัวชน . กรุงเทพฯ : สำนักงานสนับสนุนการวิจัย(สกว).*
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร.(ม.ป.ป.). *จังหวัดกำแพงเพชร . กำแพงเพชร : ศรีสวัสดิ์การพิมพ์.*

ภาคผนวก

ประวัติ

ศิลปินพื้นบ้านกำแพงเพชร สาขาการแสดงกำแพงเพชร

ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

ประเภทการแสดง

- รำโทน   - รำกลองช้าง

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ นางวันเพ็ญ   นามสกุล บุญญาสิทธิ์

เกิดวันที่ - เดือน มีนาคม พ.ศ. 2484 อายุ 65 ปี

ปัจจุบันอาศัยอยู่บ้านเลขที่ 143 ตำบลนครชุม อำเภอเมือง

จังหวัดกำแพงเพชร รหัสไปรษณีย์ 62000 โทรศัพท์ 799146

สัญชาติ ไทย เชื้อชาติ ไทย ศาสนา พุทธ

สถานภาพ

- แต่งงาน

ชื่อบิดา นายบุญส่ง   อาชีพ   ค้าขาย   อายุ   79

ชื่อมารดา   นางละออ   อาชีพ   ค้าขาย   อายุ   69

ชื่อคู่สมรส   นายทักษิณ   อาชีพ   ค้าขาย   อายุ   64

ชื่อบุตรธิดา

ชื่อ   นายพิทักษ์   สถานศึกษา   มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์

ชื่อ   นายนิมิต   สถานศึกษา   วิทยาลัยพายัพเชียงใหม่

ชื่อ   นางสาววัลยา   สถานศึกษา   มหาวิทยาลัยเซนจอห์น

ประสบการณ์การศึกษา

ระดับประถมศึกษาปีที่ 4   สถานศึกษา   โรงเรียนวัดเจริญผล

ประวัติ

ศิลปินพื้นบ้านกำแพงเพชร สาขาการแสดงกำแพงเพชร

ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

ประเภทการแสดง

- รำแม่ศรี - รำโทน - รำคล้องช้าง

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ นางลำภู นามสกุล ทองธรรมชาติ

เกิดวันที่ 15 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2481 อายุ 68 ปี

ปัจจุบันอาศัยอยู่บ้านเลขที่ 59 ซอยชากังราว ตำบลนครชุม

อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร รหัสไปรษณีย์ 62000

สัญชาติ ไทย เชื้อชาติ ไทย ศาสนา พุทธ

สถานภาพ

- แต่งงาน

ชื่อบิดา นายเจียม อาชีพ ทำนา

ชื่อมารดา นางศรี อาชีพ ค้าขาย

ชื่อคู่สมรส นายสวัสดิ์ อาชีพ รับจ้าง

ชื่อบุตรธิดา

ชื่อ นายธีรกรณ์ ทองธรรมชาติ สถานศึกษา จบจากโรงเรียนวชิรปราการวิทยาคม

ชื่อ นางสาวธิญา ทองธรรมชาติ สถานศึกษา จบจากโรงเรียนวชิรปราการวิทยาคม

ชื่อ นายธงชัย ทองธรรมชาติ สถานศึกษา สถาบันราชภัฏกำแพงเพชร

ประสบการณ์การศึกษา

ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 สถานศึกษา โรงเรียนวัดพระธาตุ

ประวัติ

ศิลปินพื้นบ้านกำแพงเพชร สาขาการแสดงกำแพงเพชร

ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

ประเภทการแสดง

- รำโทน - รำคล้องช้าง

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ นางสาวสังข์ นามสกุล ทองคำ

เกิดวันที่ 7 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2486 อายุ 61 ปี

ปัจจุบันอาศัยอยู่บ้านเลขที่ 060/2 ถนนพหลโยธิน ตำบลนครชุม

อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร รหัสไปรษณีย์ 62000 โทรศัพท์ 738044

สัญชาติ ไทย เชื้อชาติ ไทย ศาสนา พุทธ

สถานภาพ

- แต่งงาน

ชื่อบิดา นายเปล่ง อาชีพ ทำนา (เสียชีวิต)

ชื่อมารดา นางหยด อาชีพ ทำไร่ (เสียชีวิต)

ชื่อคู่สมรส นายสุชาติ อาชีพ รับจ้าง

ชื่อบุตรธิดา

ชื่อ นายสรชัย

ชื่อ นายสุรยิต

ชื่อ นางสาวเพ็ญศิริ สถานศึกษา สถาบันราชภัฏ

ประสบการณ์การศึกษา

ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 สถานศึกษา โรงเรียนบ้านนครชุม

ประวัติ

ศิลปินพื้นบ้านกำแพงเพชร สาขาการแสดงกำแพงเพชร

ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

ประเภทการแสดง

- รำกลองซำง

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ นายเรวัต นามสกุล อุดมรัตนศรีวิชัย

เกิดวันที่ 1 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2494 อายุ 55 ปี

ปัจจุบันอาศัยอยู่บ้านเลขที่ 201 ตำบลนครชุม อำเภอเมือง

จังหวัดกำแพงเพชร รหัสไปรษณีย์ 62000 โทรศัพท์ 799192

สัญชาติ ไทย เชื้อชาติ ไทย ศาสนา พุทธ

สถานภาพ

- แต่งงาน

ชื่อบิดา นายเสงี่ยม อาชีพ ค้าขาย อายุ 86 ปี

ชื่อมารดา นางทองสุข อาชีพ ค้าขาย อายุ 81 ปี

ชื่อคู่สมรส นางจงรัก อาชีพ ค้าขาย อายุ 46 ปี

ชื่อบุตรธิดา

ชื่อ นางสาวอัจฉรา สถานศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ชื่อ นางสาวกรรณิกา สถานศึกษา พาณิชยการ

ประสบการณ์การศึกษา

ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 สถานศึกษา วัดพระบรมธาตุ

ประวัติ

ศิลปินพื้นบ้านกำแพงเพชร สาขาการแสดงกำแพงเพชร

ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

ประเภทการแสดง

- รำแม่ศรี - รำโทน - รำคี่องช้าง

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ นางสาวสุทิน นามสกุล บารมี

เกิดวันที่ 14 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2499 อายุ 48 ปี

ปัจจุบันอาศัยอยู่บ้านเลขที่ 50 ซอยซากังราว ตำบลนครชุม อำเภอเมือง
จังหวัดกำแพงเพชร รหัสไปรษณีย์ 62000 โทรศัพท์ 738581

สัญชาติ ไทย เชื้อชาติ ไทย ศาสนา พุทธ

สถานภาพ

- แต่งงาน

ชื่อบิดา นายศรีโทน อาชีพ อายุ 67 ปี

ชื่อมารดา นางพิมพ์ อาชีพ ทำไร่ อายุ 66 ปี

ชื่อคู่สมรส นายจรูญ อาชีพ รับจ้าง อายุ 51 ปี

ชื่อบุตรธิดา

ชื่อ นางสาวดวงดาว สถานศึกษา -

ชื่อ นายณรงค์ สถานศึกษา สถาบันราชภัฏ

ชื่อ เด็กชายปิยะ สถานศึกษา โรงเรียนนวมวิชรปราการวิทยาคม

ประสบการณ์การศึกษา

ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 สถานศึกษา โรงเรียน โนนทัน

ประวัติ

ศิลปินพื้นบ้านกำแพงเพชร สาขาการแสดงกำแพงเพชร

ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

ประเภทการแสดง

- รำแม่ศรี - รำโทน - รำคล้องช้าง

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ นางฉันทม นามสกุล กระต่ายทอง

เกิดวันที่ - เดือน มกราคม พ.ศ. 2487 อายุ 61 ปี

ปัจจุบันอาศัยอยู่บ้านเลขที่ 051/1 ซอยซากังราว ตำบลนครชุม

อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร รหัสไปรษณีย์ 62000 โทรศัพท์ 799256

สัญชาติ ไทย เชื้อชาติ ไทย ศาสนา พุทธ

สถานภาพ

- แต่งงาน

ชื่อบิดา นายบาง อาชีพ ทำไร่

ชื่อมารดา นางปาง อาชีพ ทำไร่

ชื่อคู่สมรส นายพรชัย อาชีพ รับจ้าง

ชื่อบุตรธิดา

ชื่อ นายปิยะ สถานศึกษา วิทยาลัยราชภัฏ

ชื่อ นางพรรณทิพย์ สถานศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ประสบการณ์การศึกษา

ระดับประถมศึกษาปีที่ 6 สถานศึกษา โรงเรียนวัดพระธาตุ

ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 สถานศึกษา โรงเรียนวชิรปราการวิทยาคม

ประวัติ

ศิลปินพื้นบ้านกำแพงเพชร สาขาการแสดงกำแพงเพชร

ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

ประเภทการแสดง

- รำแม่ศรี - รำโทน - เพลงพวงมาลัย - รำคล้องช้าง

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ นางลำไย นามสกุล เทพสุวรรณ

เกิดวันที่ - เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2477 อายุ 72 ปี

ปัจจุบันอาศัยอยู่บ้านเลขที่ 2091 ตำบลนครชุม อำเภอเมือง

จังหวัดกำแพงเพชร รหัสไปรษณีย์ 62000 โทรศัพท์ 799224

สัญชาติ ไทย เชื้อชาติ ไทย ศาสนา พุทธ

สถานภาพ

- แต่งงาน

ชื่อบิดา นายยะ อาชีพ ค้าขาย อายุ -

ชื่อมารดา นางฝัน อาชีพ ค้าขาย อายุ -

ชื่อคู่สมรส นายประเทือง อาชีพ ค้าขาย อายุ 69

ชื่อบุตรธิดา

ชื่อ นายวิทยา การศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 3

ชื่อ กฤษณา สถานศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ประสบการณ์การศึกษา

ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 สถานศึกษา วัดราชพฤกษ์

ประวัติ

ศิลปินพื้นบ้านกำแพงเพชร สาขาการแสดงกำแพงเพชร

ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

ประเภทการแสดง

- เพลงพวงมาลัย

ประวัติส่วนตัว

ชื่อ นางสาวสมศรี นามสกุล เจริญ

เกิดวันที่ 26 เดือน เมษายน พ.ศ. 2488 อายุ 60 ปี

ปัจจุบันอาศัยอยู่บ้านเลขที่ 121/1 ตำบลนครชุม อำเภอเมือง

จังหวัดกำแพงเพชร รหัสไปรษณีย์ 62000 โทรศัพท์ 799292

สัญชาติ ไทย เชื้อชาติ ไทย ศาสนา พุทธ

สถานภาพ

- แต่งงาน

ชื่อบิดา นายบุญส่ง อาชีพ ค้าขาย อายุ 60

ชื่อมารดา นางทองอยู่ อาชีพ ค้าขาย อายุ 60

ชื่อคู่สมรส นายวันชัย อาชีพ รับจ้าง อายุ 55

ชื่อบุตรธิดา

ชื่อ นางนงลักษณ์

ชื่อ นายวันชาติ

ชื่อ นายสุรินทร์

ประสบการณ์การศึกษา

ระดับประถมศึกษาปีที่ 4

สถานศึกษา โรงเรียนวัดพระธาตุ

แบบสัมภาษณ์

พ่อเพลงแม่เพลงพื้นบ้านนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

ก. แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับพ่อเพลงแม่เพลง

ชื่อ..... นามสกุล.....เพศ ชาย หญิงสถานภาพ โสด สมรส หย่า มีบุตรจำนวน ..... คน

เกิดปี พ.ศ. .... ปัจจุบันอายุ.....ปี

อยู่บ้านเลขที่.....หมู่.....ตำบลนครชุม อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

อาชีพปัจจุบัน.....

เพลงพื้นบ้านที่สามารถร้องได้?

 เพลงรำกลองช้าง เพลงระบำแม่ศรีเพลงจำพวกรำโทน เพลงสายน้ำแม่ปิง เพลงคอกกุหลาบ เพลงหงส์ หงส์ หงส์ เพลงคอกบัวไทย เพลงซากังราว เพลงเธอจำ เพลงกำแพงเมืองทอง เพลงนั่งอยู่ริมฝั่งธาร เพลงเจ้าซ่อมะปรางปิง เพลงมะขม

เริ่มฝึกหัดร้องเพลงใดก่อน?.....

ใครเป็นผู้ฝึกสอนให้ร้องเพลง?.....

ใช้เวลาฝึกซ้อมนานเท่าไร? จึงทำการแสดงได้? .....

มีวิธีการฝึกหัดอย่างไร?

.....

.....

ในครอบครัวท่านมีใครร้องเพลงพื้นบ้าน?

.....

เนื้อเพลงที่ใช้ขับร้อง เก่าที่มีอยู่แล้ว เพลงที่ตนเองแต่งขึ้น เพลงใหม่คนอื่นแต่ง

ถ้ามีการแต่งเพลงหรือทำนองใหม่มีวิธีการแต่งอย่างไร

.....

.....

.....

ประสบการณ์การร้องเพลงเคยเป็น พ่อเพลง แม่เพลง ลูกคู่ อื่นๆ .....

เคยได้รับคำตอบแทนจากการร้องเพลง ไม่เคย เคย

การเล่นเพลงพื้นบ้านมีข้อห้ามอะไรบ้าง.....

ท่านมีความรู้สึกอย่างไรกับตัวท่านเองที่สามารถร้องเพลงพื้นบ้านได้?.....

ท่านเคยได้รับรางวัลหรือการยกย่องจากใครบ้าง และเมื่อไหร่?.....

เพลงพื้นบ้านของท่านเคยหายไปจากชีวิตประจำวันมาก่อน แล้วนำมาฟื้นฟูกันใหม่หรือไม่?

ไม่เคย เคย

จุดเริ่มต้นของการฟื้นฟูเพลงพื้นบ้านเริ่มอย่างไร?.....

ครั้งหลังสุดได้รับการกระตุ้นจากอะไรจึงทำให้เกิดการฟื้นฟูเพลงพื้นบ้านขึ้นมาอีกครั้ง?.....

ท่านเคยไปแสดงการละเล่นเพลงพื้นบ้านที่ใดบ้าง?.....

ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรบ้างเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านที่ท่านได้ร้องในปัจจุบัน?.....

มีแนวทางในการอนุรักษ์ได้อย่างไรบ้าง?.....

ข. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับเพลงและการแสดง

ชื่อเพลง.....

ชื่อผู้ร้อง.....

โอกาสในการละเล่น?.....

รูปแบบการละเล่นเป็นอย่างไร? .....

จุดประสงค์ของการละเล่น?.....

เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการละเล่นมีอะไรบ้าง ?.....

เครื่องแต่งกายขณะ ละเล่นเพลงเป็นอย่างไร?.....

ก่อนการละเล่นมีการเตรียมตัวอย่างไร? ..

มีพิธีกรรมก่อนการละเล่นเป็นอย่างไรบ้าง ?

ลักษณะของการการละเล่นเป็นอย่างไร ?.....

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นายธนวุฒิ ตั้งสอนบุญ
วันเดือนปีเกิด	18 เมษายน 2511
สถานที่เกิด	ตำบลนาจาน อำเภอสีชมพู จังหวัดขอนแก่น
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	97 หมู่ 3 ตำบล โพนทอง อำเภอ เมือง จังหวัด ชัยภูมิ
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	อาจารย์ 2 ระดับ 7
สถานที่ทำงานในปัจจุบัน	โปรแกรมวิชาดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2526	จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนชุมแพศึกษา อำเภอชุมแพ จังหวัดขอนแก่น
พ.ศ. 2529	ประกาศนียบัตรวิชาชีพ โรงเรียนเทคโนโลยีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดขอนแก่น
พ.ศ. 2535	ครุศาสตร์บัณฑิต วิทยาลัยครูกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร
พ.ศ. 2548	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (มานุษยวิทยา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร